Økonomiske analyser

Nr. 3/4-1993

Konjunkturbildet

Reviderte nasjonalregnskapstall for 1992

Utviklingen i offentlige finanser, 1988-1992

Artikler:

- **Økonomiske virkninger av eldrebølgen**
- **Økonomiske utsikter for Asia**
- **Ulikhet i inntekt for pensjonister**
- **Overføringer, fordeling og ulikhet**

Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf. 22 86 45 00. Telefax: 22 86 49 73

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå og utkommer med 9 nummer i året. Innholdet omfatter nye nasjonalregnskapstall, oversikter over konjunkturutviklingen i Norge og i utlandet og artikkelstoff med samfunnsøkonomisk innhold. Første nummer hvert år inneholder Økonomisk utsyn over året som gikk.

Economic Survey

Utvalgte deler av Økonomiske analyser utgis også på engelsk. Economic Survey utkommer fire ganger i året. Innholdet omfatter Økonomisk utsyn over året som gikk, kvartalsvise konjunkturoversikter og utvalgte artikler. Economic Survey nr. 1 inneholder en oversettelse av utvalgte deler av Økonomisk utsyn.

Redaksjon: Olav Bjerkholt (ansv.), Ådne Cappelen, Eystein Gjelsvik, Olav Ljones, Øystein Olsen, Tor Skoglund.

Redaksjonssekretærer: Wenche Drzwi (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau (konjunkturoversikter m.v.).

Redaksjonen kan kontaktes på

Adresse: Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf.: 22 86 45 00
Telefax: 22 11 12 38

Økonomiske analyser (ØA) og Economic Survey (ES) kan bestilles i abonnement fra SSB, Salg- og abonnementservice.

Pris for årsabonnement	(ØA) kr. 310,–
» » »	(ES) kr. 120,–

Publikasjonene kan også kjøpes i løssalg fra SSB og alle bokhandlere i Norge.

Pris for ØA 1/92	kr. 60,–
– for øvrige nummer	kr. 50,–
Pris for ES er	kr. 40,–

Akademika – Avdeling for offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
0033 Oslo

Tel.: 22 11 67 70
Telefax: 22 42 05 51

Økonomiske analyser

Nr. 3/4 – 1993

INNHOLD

	Side
Konjunkturbildet	3
Reviderte nasjonalregnskapstall for 1992	8
Utviklingen i offentlige finanser, 1988-1992	10

Artikler:

Bjart Holtsmark:
Eldrebølgen i neste århundre og konsekvenser for det private konsumet og de offentlige budsjetter 18

Mette Rolland:
Økonomiske utsikter for Asia
Inntrykk fra vårmøtet i LINK-prosjektet 30

Grete Dahl:
Ulikhet i inntekt for pensjonister 34

Thor Olav Thoresen:
Overføringer, fordeling og ulikhet 44

Tabell- og diagramvedlegg 51

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf. 22 86 45 00. Telefax: 22 86 49 73

Publiseringsplan for Økonomiske analyser 1993

Publiseringsmåned[1)]	Innhold	Nasjonalregnskap
februar	Økonomisk utsyn	4.kv. 1992 (anslag)
mars	Artikler, konjunkturbildet	årene 1990 og 1991
mai	Artikler, konjunkturbildet	4. kv. 1992 og året 1992
juni	Konjunkturtendensene	1. kv. 1993
september	Konjunkturtendensene	2. kv. 1993
oktober	Artikler, konjunkturbildet	-
november	Artikler, konjunkturbildet	-
desember	Konjunkturtendensene	3. kv. 1993

[1)] Økonomiske analyser utgis normalt første torsdag i publiseringsmåneden.

Konjunkturbildet

inneholder en gjennomgang av den aktuelle konjunktursituasjonen i norsk og internasjonal økonomi. Framstillingen bygger på SSBs økonomiske korttidsstatistikk og annen tilgjengelig informasjon. Tallgrunnlaget er dermed mindre omfattende enn ved utarbeidingen av de kvartalsvise Konjunkturrapportene. Innholdet kan fritt gjengis dersom SSB oppgis som kilde. Neste utgave av Konjunkturtendensene med tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) blir publisert i begynnelsen av juni. Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Knut Moum eller Øystein Olsen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet 11. mai 1993.

Konjunkturbildet

Mai 1993

* Forsterket konjunkturnedgang i Tyskland
* Fortsatt svak innenlandsk etterspørsel i Norge - men rentenedgangen kan gi ny vekst
* Moderat pris- og lønnsvekst i 1993

Internasjonal økonomi

I *USA* viser foreløpige anslag en vekst i BNP på 1,8 prosent (sesongjustert årlig rate) i 1. kvartal i år, mens tilsvarende vekstrate i de to siste kvartalene i fjor var henholdsvis 3,4 og 4,7 prosent. Avdempningen av veksten skyldes dels en nedgang i eksporten på om lag 7 prosent, dels et kraftig fall i forsvarsutgiftene og dels en svært moderat vekst i privat konsum. Nedgangen i forsvarsutgiftene ventes å bli reversert senere i år, mens konsumveksten trolig forblir moderat også i 2. kvartal, som følge av at husholdningene vil få lite tilbake ved skatteoppgjøret senere i vår.

Clinton-administrasjonens budsjettforslag har møtt relativt kraftig motbør i Kongressen, og det er nå liten grunn til å regne med at det blir vedtatt noen tiltakspakke som vil gi vesentlige stimulanser til amerikansk økonomi. Likevel venter mange observatører at veksten vil ta seg noe opp igjen utover i 1993. Sammenslutningen av europeiske prognoseinstitutter (AIECE) regner således i sin siste rapport med en BNP-vekst i USA på 3,2 prosent for inneværende år.

I midten av april lanserte *Japans* regjering sin nye finanspolitiske stimuleringspakke med et omfang tilsvarende 117 milliarder amerikanske dollar, eller om lag 2,7 prosent av BNP. Tiltakspakken må sees på bakgrunn av den svake økonomiske utviklingen i 1. kvartal i år, etter den historisk sett svært lave BNP-veksten i fjor (foreløpig anslått til rundt 1,5 prosent). Det japanske budsjettåret avsluttes først i mars 1994, og pakkens bidrag til vekst i den økonomiske aktiviteten inneværende kalenderår ventes å bli klart lavere enn 2,7 prosentpoeng.

Også den *tyske* økonomien har hittil i år utviklet seg svakere enn tidligere ventet, og Bundesbank har signalisert vilje til å legge noe sterkere vekt på utviklingen i aktivitetsnivået ved fastleggingen av pengepolitikken. Den 22. april ble lombard renten senket fra 9 til 8,5 prosent, mens diskontoen ble senket med 25 basispunkter til 7,25 prosent. I første uke i mai lå tremånedersrenten på tyske mark på vel 7,5 prosent i euromarkedet, 0,4 prosentpoeng under nivået en måned tidligere. Avkastningen på statsobligasjoner ligger imidlertid fortsatt rundt 6,2 prosent, og indikerer forventninger om ytterligere markert nedgang i de korte rentene fremover. En slik nedgang betraktes også som nødvendig for å frembringe et oppsving i en økonomi der veksten i 1993 nå anslås til -1,5 prosent. Bak dette anslaget fra de seks ledende tyske prognoseinstituttene ligger det et forventet fall i produksjonen på 2 prosent i de vestlige delstatene, mens veksten i de østlige delstatene anslås til 5,5 prosent. Oppgangen i de østlige delstatene er imidlertid delvis basert på økte overføringer fra vest. Disse utgjør nå en stor belastning for offentlige budsjetter, der underskuddet i 1993 ventes å komme opp i rundt 4 prosent av BNP totalt (Vest+Øst). Det er dermed liten grunn til å

AIECE-PROGNOSER FOR BRUTTONASJONALPRODUKT
Prosentvis volumendring fra året før

	1993	1994
USA	3,2	3,1
Japan	1,8	3,5
EF	0,2	2,0
Tyskland (samlet)	-1,5	1,3
Frankrike	0,4	2,0
Italia	0,2	1,7
Storbritannia	1,7	3,0
EFTA	-0,0	1,7
OECD	1,7	2,7

AIECE er en sammenslutning av ikke-kommersielle europeiske prognoseinstitutter.

regne med noe bidrag til vekst fra finanspolitikken i tiden fremover.

I *Storbritannia* antyder foreløpige anslag en vekst i BNP i 1. kvartal i år på 0,6 prosent (sesongjustert), og det langvarige økonomiske tilbakeslaget ble offisielt erklært som avsluttet. Et ferskt konjunkturbarometer antyder i tråd med dette et markert omslag i optimistisk retning blant næringslivsledere. Konjunkturbarometeret viser imidlertid også at antallet bedrifter som planlegger å øke prisene nå er på rask vei oppover, og dette kan innebære at depresieringen av pundet vil slå sterkere ut i innenlandske priser i tiden fremover. Hittil har virkningen av valutakursendringen på prisene vært beskjeden, og fungert som et argument for å holde fast ved et rentenivå som for tiden ligger om lag 1,5 prosentpoeng under det tyske nivået (korte renter). AIECE regner med at nedgangen i rentenivået etter at pundet ble gjort flytende i fjor høst vil bidra til en økonomisk vekst i Storbritannia i området 1,5 - 2 prosent inneværende år.

I *Sverige* la regjeringen 22. mars fram Kompleteringsproposisjonen, som i tillegg til revidert nasjonalbudsjett for budsjettåret 1993/1994 inneholder en revidert finansplan der horisonten strekker seg til 1998. Situasjonen for den svenske økonomien har forverret seg ytterligere siden årsskiftet, med høyere arbeidsledighet og svakere BNP-vekst enn antatt i det foreløpige budsjettet fra januar i år. Til tross for sterk økning i satsingen på arbeidsmarkedstiltak regner regjeringen med at den "åpne" ledigheten vil komme opp i 7 prosent i 1994. BNP ventes å falle med 1,5-2 prosent også inneværende år, men er antatt å øke med om lag 1 prosent neste år som følge av sterk eksportvekst. Den svenske industriens konkurranseevne ventes å bedre seg med om lag 25 prosent over perioden 1992-1994, dels som følge av depresieringen av den svenske kronen, men også som et resultat av antatt sterk produktivitetsvekst i perioden.

I den reviderte finansplanen for 1993 er budsjettunderskuddet for 1993 anslått til rundt 190 mrd. s.kr., som utgjør nærmere 13 prosent av BNP. Underskuddet forventes å holde seg på om lag samme nivå i 1994, men det foreslås tiltak (bl.a. redusert offentlig konsum og reduserte trygdeytelser) som er ment å fjerne det strukturelle budsjettunderskuddet i løpet av perioden 1994-1998. Selv om regjeringen kan regne med politisk støtte til disse tiltakene fra Ny demokrati ved årets budsjettbehandling, virker målsettingen for utviklingen i budsjettunderskuddet i årene fremover svært ambisiøs.

Norsk økonomi

Ifølge reviderte nasjonalregnskapstall for 1992 økte BNP med 3,3 prosent i fjor (se nærmere omtale i egen artikkel i dette nummer av Økonomiske analyser). For fastlands-Norge er produksjonsveksten i 1992 nå beregnet til 2,0 prosent. I Økonomisk utsyn over året 1992 var til sammenlikning denne veksten anslått til 1,3 prosent. På anvendelsessiden er det foretatt en kraftig oppjustering av veksten i offentlig konsum. Ifølge de reviderte regnskapstallene økte denne delen av offentlig etterspørsel med hele 4,6 prosent fra 1991 til 1992. Det er i første rekke konsumveksten i statlig sektor som er oppjustert, fra 1,5 prosent til 5,3 prosent. Til tross for denne oppjusteringen av utgiftene, viser nye tall et samlet underskudd for offentlig forvaltning på 2,8 prosent av BNP, mot tidligere anslått rundt 3 prosent.

For privat forbruk er det foretatt en mindre justering av volumveksten i 1992, fra 1,5 prosent til 1,8 prosent, i hovedsak som følge av det høye nivået på kjøpene av forbruksvarer i desember.

I siste Økonomisk utsyn ble det konkludert med at de viktigste vekstimpulsene til fastlandsøkonomien i 1992 kom fra investeringsaktiviteten i Nordsjøen samt offentlig sektor. Dette bildet er ytterligere forsterket med de nye reviderte nasjonalregnskapstallene.

Utviklingen i korttidsstatistikken så langt i 1993 kan ikke dokumentere noe oppsving i andre deler av innenlandsk etterspørsel. Konsumveksten i 1992 var trolig i betydelig grad påvirket av en fremskynding av varekjøp som følge av forventet sterk prisoppgang fra 1. januar i år. Etter den sterke veksten i desember i fjor, falt *detaljomsetningen* kraftig tilbake i januar. Omsetningsvolumet var forholdsvis lavt både i februar og mars sett i forhold til fjoråret. Det er særlig innenfor varegruppene tekstil- og bekledningsvarer, motorkjøretøyer og bensin og møbler og innbo at svikten i detaljomsetningen har vært markert de siste månedene. Nybilsalget har så langt i år ligget på et lavere nivå enn i fjor;

DETALJOMSETNINGSVOLUM OG REG. NYE PERSONBILER
1990=100 og 1000 stk. Sesongjustert

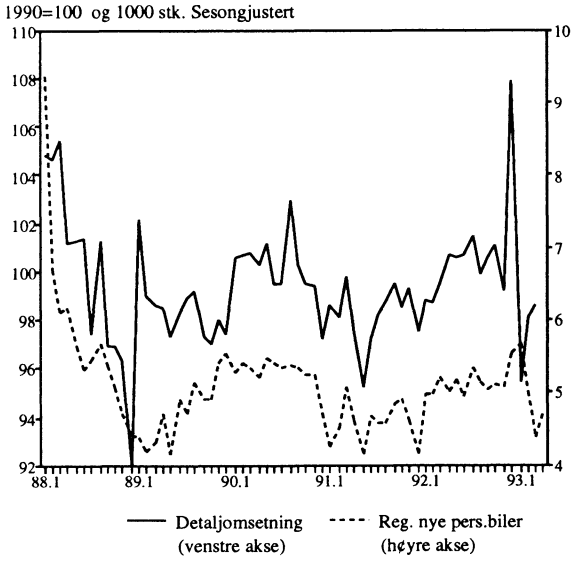

BYGG SATT IGANG
Bruksareal i tusen kvm. Sesongjustert.

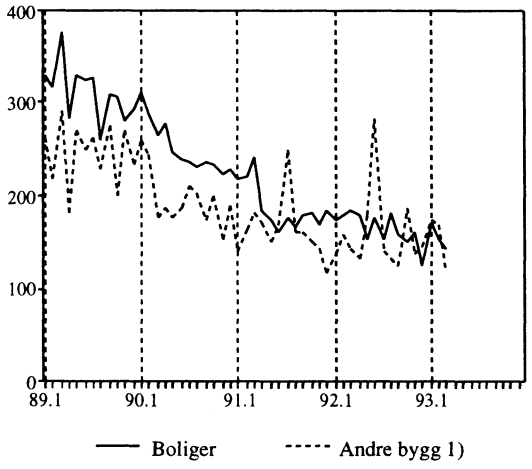

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 30 kvm. bruksareal.

NORSK OG INTERNASJONALT RENTENIVÅ
3-måneders eurorenter

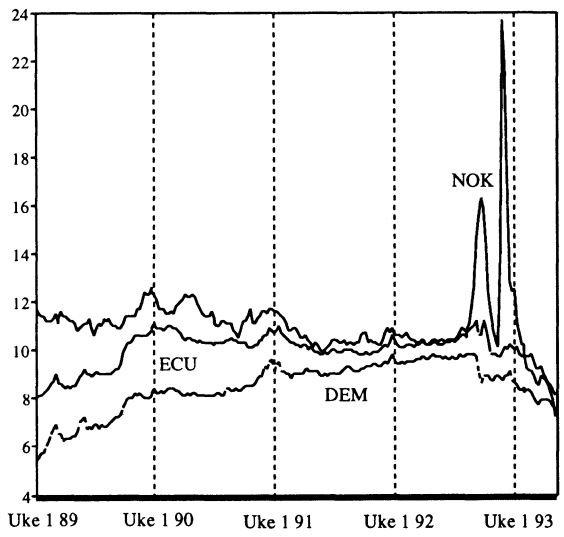

i tidsrommet januar-april ble det i gjennomsnitt registrert 5000 nye personbiler pr. måned, en nedgang på 110 fra 1992. Utviklingen i detaljomsetning og nybilkjøp hittil i år peker mot en klart svakere utvikling i varekonsumet fra 1992 til 1993 enn det vi tidligere har regnet med.

Byggearealstatistikken frem til mars i år viser fortsatt svak utvikling i igangsettingstallene. Boligbyggingen nærmer seg et nivå på 1000 enheter pr. måned. Målt i kvadratmeter lå igangsettingen av nye boliger i 1. kvartal i år rundt 15 prosent under nivået i samme periode i fjor. Igangssettingstallene for 1993 kan imidlertid undervurdere byggevirksomheten noe. For det første er boligbygging i forbindelse med OL på Lillehammer ikke inkludert i tallene. Dernest er tallene for 1993 basert på foreløpige oppgaver, i motsetning til tallene for 1992 og tidligere år, som inkluderer endelige igangsettingstall.

Den lave byggeaktiviteten må blant annet ses i lys av at det fortsatt er betydelige forskjeller i prisene på nye boliger og prisene i annenhåndsmarkedet. Nedgangen i det norske rentenivået vil etterhvert føre til at prisene på brukte boliger tar seg opp. Virkninger av et slikt omslag på byggeaktiviteten vil imidlertid ikke kunne ventes før i 1994.

Et eventuelt oppsving i privat konsum- og investeringsetterspørsel utover i 1993 kan komme som følge av den pågående *rentenedgangen.* Det norske kortsiktige rentenivået har fortsatt å falle de siste ukene, og rentenedgangen ser nå ut til å bli sterkere enn vi tidligere har regnet med. Tremåneders rente i eurokronemarkedet har siden andre uken av februar ligget under tilsvarende ECU-rente. Etter et nytt markert fall ble eurokronerenten notert til 7,3 prosent i begynnelsen av mai, som også var lavere enn det tyske rentenivået. Det bør imidlertid nevnes at den norske interbank-renten på 3-måneders lån mellom de store bankene (NIDR) trolig er en bedre indikator for det kortsiktige rentenivået i Norge, som en følge av at bankene i dagens situasjon ikke får låne det de ønsker i valuta. NIDR-renten har siden den ble introdusert i fjor høst ligget noe høyere enn eurokronerenten, og også over de tyske rentene. Men også NIDR-renten er nå kommet ned i underkant av 8 prosent. Nedgangen i det kortsiktige norske rentenivået hittil i år har dermed vært på over 3 prosentpoeng.

Utviklingen i pengemarkedsrentene er blitt understøttet av at Norges Bank flere ganger har satt ned dagslånsrenten på lån til bankene. Den siste rentenedsettelsen fant sted 29. april, da D-lånsrenten ble fastsatt til 7,75 prosent. Dermed er denne renten redusert med 3,25 prosentpoeng siden nyttår.

Også de langsiktige rentene har vist markert nedgang siden siste årsskifte; avkastningen på norske statsobligasjoner med 3-6 års løpetid har gått ned med vel 2 prosentpoeng fra den første uken i januar, og ligger nå noe under 7 prosent. I løpet av vinteren og våren har flere forretnings- og sparebanker redusert sine innlåns- og utlånsrenter. Det ligger dermed an til en markert nedgang i rentene i private finansinstitusjoner i inneværende år.

Konsumprisveksten har økt noe hittil i år, men prisstigningstakten har likevel vært lavere enn implisert av tidligere publiserte anslag for prisveksten i 1993. Til tross for økningen av merverdiavgiften fra årsskiftet, har 12-månedersveksten i konsumprisindeksen hittil i år vært begrenset til 2,5-2,6 prosent. For undergrupper kan en spore tegn til tiltakende prisvekst for en del importerte varer, som for eksempel biler, mens prisnedgang på matvarer har bidratt til å holde den totale prisveksten nede. Alt i alt er det nå grunn til å regne med en gjennomsnittlig konsumprisvekst fra 1992 til 1993 på noe under 3 prosent.

Resultatene fra de sentrale *lønnsoppgjørene* peker mot en forholdsvis moderat lønnsvekst i inneværende år. I oppgjøret mellom LO og NHO kom partene frem til et anbefalt forslag som innebærer tillegg på 1 krone pr. time for arbeidere uten lokal forhandlingsrett, mens lønnstakere med rett til lokale forhandlinger fikk sentrale tillegg på 60 øre timen. Som en del av avtalen mellom partene inngikk også en senkning av aldersgrensen for ordningen med avtalefestet pensjon (AFP) til 64 år. En tilsvarende utvidelse av AFP-ordningen ble også gjennomført ved oppgjøret i offentlig sektor. Her ble det gitt sentrale tillegg på 2100 kroner for alle lønnstakere. I tillegg til dette ble det i statlig sektor avsatt en ramme på rundt 1 prosent til sentrale og lokale justeringer. Resultatet fra lønnsoppgjøret i kommunene og i staten, sammen med anslagene på overheng, tilsier en lønnsvekst i offentlig sektor på rundt 2 1/4 prosent fra 1992 til 1993. I LO/NHO-området blir de lokale oppgjørene avgjørende; med om lag samme lønnsglidning i år som i 1992 kan lønnsveksten for disse arbeidstakerne anslås til rundt 2 3/4 prosent.

Også oppgjørene for bankansatte og i varehandelen endte med moderate lønnstillegg. Totalt sett peker resultatene av de sentrale lønnsoppgjørene som er gjennomført mot en gjennomsnittlig timelønnsvekst i 1993 på mellom 2,5 og 3 prosent.

Industriproduksjonen tok seg markert opp gjennom første halvår i fjor, i første rekke som en følge av sterk vekst i leveransene til oljevirksomheten. Utviklingen i produksjonsindeksen frem til mars i år viser at produksjonen har flatet ut i verkstedindustrien, mens vekst i andre industrigrupper trekker totalindeksen oppover. Spesielt har det de siste månedene vært god vekst i produksjonen av kjemiske råvarer, kjemiske produkter og metallvarer.

Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) for 1. kvartal 1993 understøtter bildet av at samlet sysselsetting foreløpig har stabilisert seg. Tallene viser fortsatt tilbakegang i sysselsettingen i primærnæringene, bygge- og anleggsvirksomhet og varehandel, mens sysselsettingen i offentlig forvaltning lå klart høyere i 1. kvartal i år enn ett år tidligere. For industrien bekrefter tallene for *antall sysselsatte* tendensen til en mer positiv utvikling. Etter til dels sterk nedgang de siste årene ligger industrisysselsettingen ifølge AKU for 1. kvartal 1993 på om lag samme nivå (287 000) som ett år tidligere.

Arbeidsledigheten målt ved AKUs tall for arbeidssøkere uten arbeidsinntekt har endret seg lite de siste kvartalene, og ligger rundt 125 000 personer (sesongjustert), dvs. om lag 6 prosent. Arbeidsdirektoratets tall for summen av registrerte ledige og personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak økte jevnt frem til februar i år, men også disse tallene har de siste månedene vist tegn til utflating når en korrigerer for normale sesongvariasjoner.

Ifølge reviderte tall for *utenriksregnskapet* viste driftsbalansen et overskudd på 17,8 milliarder kroner i 1992, mot et driftsoverskudd på vel 33 milliarder kroner året før. Nær halvparten av denne reduksjonen skyldtes ekstraordinært utbetalt aksjeutbytte fra oljeselskapene til utenlandske eiere i 1. kvartal i fjor, noe som delvis hadde sammenheng med skattemessige forhold. Utbetalingene av netto aksjeutbytte i de to første månedene i år har ligget på et mer normalt nivå, og dette forklarer mesteparten av forbedringen av driftsbalansetallene i januar-februar i forhold til fjoråret. Men også overskuddet på vare- tjenestebalansen økte med vel 1 milliard kroner fra januar-februar 1992 til samme periode i år, som følge av redusert importverdi.

PRODUKSJONSINDEKS
Sesongjustert. 1990=100

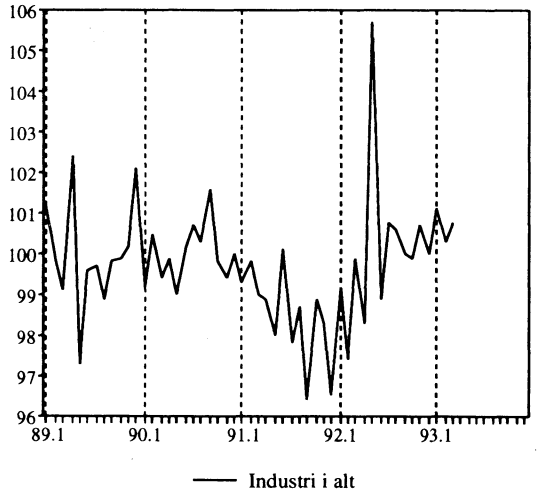

OVERSKUDD (UNDERSKUDD) PÅ DRIFTSREGNSKAPET
Akkumulerte tall gjennom året

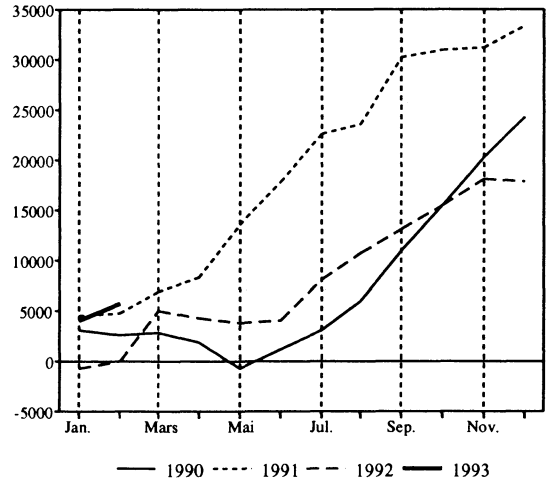

Tall for eksport og import av varer foreligger nå for de tre første månedene av 1993. For vareimporten viser disse tallene fra utenrikshandelsstatistikken en verdinedgang på vel 2 milliarder fra 1. kvartal 1992 til 1. kvartal i år. På grunn av høyere oljepriser økte eksportverdien av råolje og naturgass med nær 2 milliarder i det samme tidsrommet. Dette ble imidlertid mer enn motvirket av nedgang i eksportverdien for skip. For tradisjonelle norske eksportvarer under ett var det i 1. kvartal i år en volumnedgang på 4,6 prosent, mens eksportprisene var svakt høyere (1,3 prosent) enn i 1. kvartal i fjor. Blant enkeltvarer var det i 1. kvartal i år en betydelig økning i eksportverdien av fisk og kunstgjødsel, mens det er registrert nedgang i eksporten av blant annet jern og stål, og raffinerte mineraloljeprodukter.

Reviderte nasjonalregnskapstall for 1992

Økt sparing for husholdningene, men lavere for Norge under ett

Ifølge reviderte nasjonalregnskapstall var bruttonasjonalproduktet for 1992 knapt 702 milliarder kroner. Dette er 15 milliarder kroner høyere enn året før. Rente- og stønadsunderskuddet overfor utlandet økte som følge av sterk vekst i aksjeutbytte betalt til utlandet. Disponibel inntekt økte derfor med bare 7 milliarder kroner, til 564 milliarder kroner i 1992. Totalt konsum vokste til 522 milliarder kroner, slik at sparingen for Norge ble knapt 42 milliarder kroner, dvs. 18 milliarder kroner lavere enn i 1991. Dette resulterte i en sparerate for Norge på 7,4% for 1992. Spareraten er definert som sparingens andel av disponibel inntekt.

Husholdningenes disponible inntekt for 1992 er foreløpig beregnet til 384 milliarder kroner, noe som innebærer en økning på 25 milliarder kroner i forhold til året før. De viktigste årsakene til veksten er høyere lønnsinntekter og økte stønader fra det offentlige, kombinert med en ubetydelig økning i direkte skatter og trygdepremier. Privat konsum var i 1992 365 milliarder kroner, 15 milliarder kroner mer enn i 1991. Husholdningenes sparing gikk derfor opp fra 9 milliarder kroner i 1991 til 19 milliarder kroner i 1992. Dette gir en sparerate på 5,0% for husholdningene i 1992.

Revidert og foreløpig regnskap

Både foreløpig og revidert nasjonalregnskap er basert på summen av de kvartalsvise nasjonalregnskapstallene for 1992. Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1992 ble publisert i Økonomiske analyser nr. 1 1993 (Økonomisk utsyn) i begynnelsen av februar i år. De reviderte regnskapstallene innbefatter et mer fullstendig inntektsregnskap enn det foreløpige regnskapet. Videre er basisåret endret fra 1990 til 1991. Dette innebærer bl.a. at volumutviklingen måles i 1991-priser i revidert regnskap, mens 1990-priser ble lagt til grunn i foreløpig regnskap. Dessuten er de reviderte nasjonalregnskapstallene basert på et mere omfattende statistikkgrunnlag. Særlig gjelder dette grunnlaget for fjerde kvartal, som i stor grad består av anslag ved beregning av foreløpige regnskapstall.

Det bør imidlertid presiseres at heller ikke de reviderte tallene er endelige nasjonalregnskapstall for 1992. Både de reviderte og de foreløpige nasjonalregnskapstallene er beregnet på grunnlag av korttidsstatistikk. Ordinært ville det ha blitt publisert en mer omfattende versjon av nasjonalregnskapet for 1992 på grunnlag av årsstatistikk i løpet av april 1994. Men for tiden pågår en hovedrevisjon av selve beregningsopplegget for nasjonalregnskapet. Dette innebærer bl.a. at kontoplan, nærings- og produktinndeling blir revidert. Den neste reviderte versjonen av nasjonalregnskapet for 1992 vil derfor ikke bli publisert før sommeren 1994. Den vil følge det nye beregningsopplegget, som skal gjelde for årene framover.

BRUTTONASJONALPRODUKT 1992 ETTER ANVENDELSE. NOEN HOVEDSTØRRELSER

	Prosentvis volumendring fra 1991 til 1992	
	Revidert Basisår-91	Foreløpig Basisår-90
BNP totalt	3,3	2,9
Privat konsum	1,8	1,5
Offentlig konsum	4,6	2,7
- Statlig	5,3	1,5
- Kommunalt	4,1	3,5
Bruttoinvesteringer		
i fast kapital	3,5	5,6
Næringsvirksomhet	3,8	5,6
- Olje	31,4	48,5
- Annen næringsv.	-8,5	-10,2
Offentlig forvaltning	2,4	5,3
Eksport	6,1	6,1
Import	2,2	1,0

Betydelig vekst i statlig konsum

De reviderte nasjonalregnskapstallene viser en sterkere vekst i offentlig konsum enn i privat konsum fra 1991 til 1992. Det statlige konsumet økte med 5,3% og kommunalt konsum med 4,1%. Veksten i privat konsum er beregnet til 1,8%.

For statlig konsum innebærer dette en betydelig oppjustering av de reviderte tallene i forhold til foreløpig regnskap. Revisjonen skyldes i hovedsak oppjustering av vareinnsatsen både i Forsvaret og i sivil statlig forvaltning. De reviderte tallene er beregnet på grunnlag av statsregnskapet for alle fire kvartaler. I det foreløpige regnskapet var bereg-

ningene basert på foreløpige regnskaptall for tre kvartaler, samt budsjettanslag for hele året. Avviket mellom budsjettanslag og regnskapstall kan muligens forklares ved at statlig forvaltning har fått større frihet til å overføre midler mellom påfølgende budsjettår.

De reviderte tallene innebærer videre en nedjustering av volum-veksten for bruttoinvesteringer i fast kapital fra 5,6% til 3,5% fra foreløpig til revidert regnskap. Ved beregning av de foreløpige regnskapstallene ble statistikk over antatte investeringer i industri og oljevirksomhet lagt til grunn for fjerde kvartal. I det reviderte regnskapet kunne dette beregningsgrunnlaget erstattes med statistikk over utførte investeringer. Veksten i importvolumet er oppjustert fra 1,0% til 2,2% fra foreløpig til revidert regnskap, som er basert på et mer fullstendig statistikkgrunnlag for utenriksregnskapet.

Utviklingen i offentlige finanser, 1988-1992

Offentlig forvaltning i Norge hadde et samlet underskudd, eller negative netto finansinvesteringer, på vel 19 milliarder i 1992, som tilsvarer 2,8 prosent av BNP. Dette er en klar forverring fra årene før. Midt på 1980-tallet var det et toppnivå på 10 prosent *positive* nettofinansinvesteringer, som deretter gradvis ble redusert til nær null i 1991 og med negative tall i 1992.

Den finansielle situasjonen for offentlig forvaltning i Norge er likevel fortsatt atskillig bedre enn for de fleste andre land i EF- og OECD-området. Underskuddet blant EF-landene var omlag 5 1/2 prosent av BNP i gjennomsnitt i 1992, mens ett av Maastricht-kriteriene er at underskuddet (negative nettofinansinvesteringer) ikke bør være større enn 3 prosent. Norge hørte altså til de få land som tilfredsstilte kriteriet i 1992.

De økende underskuddene for offentlig forvaltning er et resultat av at utgiftene øker sterkere enn inntektene. Samlede utgifter medregnet realinvesteringer økte med knapt 18 milliarder eller 5,6 prosent fra 1991 til 1992, mens inntektene bare steg med knapt 5 milliarder eller 1,2 prosent når de statlige petroleumsskattene er medregnet.

Veksten i offentlige utgifter har de siste årene vært sterkere enn veksten i BNP. I 1992 utgjorde offentlige løpende utgifter 406 milliarder eller knapt 58 prosent av BNP (702 milliarder), en økning fra 54 prosent i 1990 og 56 prosent av BNP i 1991.

Samlede påløpte skatter utgjorde knapt 47 prosent av BNP i 1992, og andelen har holdt seg omlag konstant de siste årene. Skattene er da definert som summen av påløpte direkte og indirekte skatter, medregnet trygde- og pensjonspremier, samt olje- og petroleumsskatter.

Netto finansinvestering er ett av flere mål på budsjettbalansen, regnet som differansen mellom inntekter og utgifter medregnet utgifter til bruttorealinvesteringer. Et annet begrep er underskudd før lånetransaksjoner, der kapitalinnskudd i statlig forretningsdrift i tillegg regnes med som utgift. Samlet for offentlig forvaltning utgjorde dette underskuddet vel 25 milliarder i 1992. Hvis oljeskatter og statlige petroleumsinntekter holdes utenom var underskuddet 57 milliarder.

Utviklingen i de offentlige finansene kan dekomponeres på ulike forvaltningsnivåer, stats- og kommuneforvaltningen, og statsforvaltningen kan videre deles opp i statsregnskapet medregnet folketrygden og andre stats- og trygderegnskaper.

Underskudd før lånetransaksjoner for statsregnskapet var knapt 35 milliarder i 1992, som er ca. 5 milliarder bedre enn det myndighetene tidligere har lagt til grunn. Oljeskatter og petroleumsskatter er da regnet med i inntektene.

Foreløpige tall fra kommuneregnsskapene viser at kommuneforvaltningen hadde 0,2 milliarder i budsjettunderskudd i 1992. Dette er klart bedre enn 1991 da utgiftene oversteg inntektene med 1,3 milliarder. Mer enn halvparten av forbedringen skyldes Oslo kommune.

Noen overskuddsindikatorer

	1990	1991	1992
Offentlig forvaltning, påløpte tall i milliarder koner			
Nettofinansinvestering	16,4	-1,5	-19,4
Overskudd før lånetransaksjoner	13,0	-6,0	-25,5
Overskudd før lånetransaksjoner, petroleumskorrigert	-23,8	-41,9	-57,3
Offentlig forvaltning, prosent av BNP			
Nettofinansinvestering	2,5	-0,2	-2,8
Overskudd før lånetransaksjoner	2,0	-0,9	-3,6
Overskudd før lånetransaksjoner, petroleumskorrigert	-4,4	-7,4	-9,8
Statsregnskapet medregnet folketrygden, milliarder kroner			
Nettofinansinvestering	5,4	-16,6	-28,6
Overskudd før lånetransaksjoner	2,0	-21,0	-34,6
Kommuneforvaltningen			
Overskudd før lånetransaksjoner, milliarder kroner	-1,5	-1,3	-0,2

TABELL 1. OFFENTLIG FORVALTNING. UTVALGTE HOVEDTALL. ABSOLUTTE TALL OG PROSENT AV BRUTTONASJONALPRODUKT (BNP)

	1988	1989	1990	1991*	1992*
			Mill. kr		
DRIFTSUTGIFTER + BRUTTOREAL-INVESTERINGER I FAST KAPITAL					
Offentlig forvaltning i alt	154303	164494	173103	187262	198266
Statsforvaltningen	57878	64372	69579	74367	79138
Kommuneforvaltningen	96425	100122	103524	112895	119128
OVERFØRINGER TIL PRIVATE					
I alt	139173	154796	169016	183729	195647
Subsidier (7)	33769	36599	39992	43858	44823
Stønader til private konsumenter(10)	105357	118150	128982	140871	150671
Andre innenlandske overføringer (13)	47	47	42	0	153
BRUTTOSKATTER					
I alt	283121	290561	309777	319365	328142
Indirekte og direkte skatter på utvinning av petroleum	10590	18613	28254	27937	26912
Bruttoskatter unntatt skatter på utvinning av petroleum	272531	271948	281523	291428	301230
NETTOSKATTER I ALT (Bruttoskatter - overføringer til private)	143948	135765	140761	135636	132495
OVERSKUDD FØR LÅNETRANSAKSJONER	5802	3424	13010	-5991	-25453
			Prosent av BNP		
DRIFTSUTGIFTER + BRUTTOREAL-INVESTERINGER I FAST KAPITAL					
Offentlig forvaltning i alt	26,5	26,5	26,2	27,3	28,3
Statsforvaltningen	9,9	10,4	10,5	10,8	11,3
Kommuneforvaltningen	16,5	16,1	15,7	16,4	17,0
OVERFØRINGER TIL PRIVATE					
I alt	23,9	24,9	25,6	26,8	27,9
Subsidier (7)	5,8	5,9	6,1	6,2	6,4
Stønader til private konsumenter(10)	18,1	19,0	19,5	20,5	21,5
Andre innenlandske overføringer (13)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
BRUTTOSKATTER					
I alt	48,5	46,8	46,9	46,5	46,8
Indirekte og direkte skatter på utvinning av petroleum	1,8	3,0	4,3	4,1	3,8
Bruttoskatter unntatt skatter på utvinning av petroleum	46,7	43,8	42,6	42,4	42,9
NETTOSKATTER I ALT (Bruttoskatter - overføringer til private)	24,7	21,8	21,3	19,8	18,9
OVERSKUDD FØR LÅNETRANSAKSJONER	1,0	0,6	2,0	-0,9	-3,6
			Prosent av BNP utenom oljevirksomhet og sjøfart[1)]		
DRIFTSUTGIFTER + BRUTTOREAL-INVESTERINGER I FAST KAPITAL					
Offentlig forvaltning i alt	29,6	31,1	31,6	33,2	33,9
Statsforvaltningen	11,1	12,2	12,7	13,2	13,5
Kommuneforvaltningen	18,5	18,9	18,9	20,0	20,4
OVERFØRINGER TIL PRIVATE					
I alt	26,7	29,3	30,9	32,6	33,5
Subsidier (7)	6,5	6,9	7,3	7,6	7,7
Stønader til private konsumenter(10)	20,2	22,4	23,6	25,0	25,8
Andre innenlandske overføringer (13)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
BRUTTOSKATTER UNNTATT SKATTER PÅ UTVINNING AV PETROLEUM	52,2	51,5	51,4	51,7	51,6
OVERSKUDD FØR LÅNETRANSAKSJONER	1,1	0,6	2,4	-1,1	-4,4

1) Oljevirksomhet og sjøfart omfatter utvinning og rørtransport av råolje og naturgass, oljeboring og utenriks sjøfart.

TABELL 2. OFFENTLIG FORVALTNING. INNTEKTER OG UTGIFTER [1], ETTER ART. 1988 - 1992. MILL. KR.

	1988	1989	1990	1991*	1992*
LØPENDE INNTEKTER I ALT	346752	361468	394360	405559	410325
Gebyrer	14772	16155	18499	21696	22524
Renter	43148	45979	48570	49926	48110
Aksjeutbytte	345	425	1256	2010	1801
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	73	138	5254	5663	4002
Oljevirksomhet	-	124	5222	5625	3932
Annen virksomhet	73	14	32	38	70
Indirekte skatter	106984	106562	111089	115617	121707
Mva. og avgift på investeringer	62775	60228	60980	61859	63850
Toll	1278	1276	1475	1515	1612
Avgift på utvinning av petroleum	5758	7747	9131	9968	10212
Andre indirekte skatter	37173	37311	39503	42275	46033
Trygde- og pensjonspremier	79632	76604	80239	83698	87916
Medlemspremie	30814	27814	29430	30964	32912
Arbeidsgiveravgift	48818	48790	50809	52734	55004
Direkte skatter	96505	107395	118449	120050	118519
Ordinær skatt på inntekt og formue, unntatt for utvinning av petroleum	77144	76935	80532	80852	71280
Ordinær skatt på inntekt og formue på utvinning av petroleum	4832	10866	19123	17969	16700
Avgift på arv og gaver	497	569	446	479	623
Årsavgift på motorvogner	1618	1734	1789	1850	2255
Fellesskatt til skattefordelingsfondet	10593	15468	14732	16549	25260
Andre direkte skatter	1821	1823	1827	2351	2401
Bøter, inndragninger mv.	720	744	851	1208	1221
Overføringer innen offentlig forvaltning [2]	-	-	-	-	-
Overføringer fra Norges Bank	4573	7466	10153	5691	4525
LØPENDE UTGIFTER I ALT	310417	331094	357867	383689	406340
Driftsutgifter	131653	141474	151681	162955	173308
Lønnskostnader	86503	92091	98117	105611	112173
Vareinnsats medregnet reparasjoner	45150	49383	53564	57344	61135
Renter	22671	24706	25805	24836	25996
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	10625	3869	3980	4539	3312
Oljevirksomhet	5873	-	-	-	-
Annen virksomhet	4752	3869	3980	4539	3312
Subsidier	33769	36599	39992	42858	44823
Stønader til private konsumenter	105357	118150	128982	140871	150671
Pensjonsstønader	57301	62503	67247	71734	75269
Helsestønader	11119	11870	13127	15077	16314
Sykepenger mv.	12049	12882	13771	15214	15098
Barnetrygd	7200	7870	8800	10083	11220
Dagpenger	3212	6474	7811	8545	10629
Andre stønader	14476	16551	18226	20218	22141
Overføringer innen offentlig forvaltning	-	-	-	-	-
Andre innenlandske overføringer	47	47	42	0	153
Overføringer til utlandet	6295	6249	7385	7630	8077
BRUTTOSPARING	36335	30374	36493	21870	3985
Bruttorealinvesteringer	22650	23020	21422	24307	24958
Nettokjøp av fast eiendom	-1538	-1526	-1366	-900	-1550
NETTOFINANSINVESTERINGER	15223	8880	16437	-1537	-19423
Utgiftsført (netto) kapitalinnskott i statens forretningsdrift	9421	5456	3427	4454	6030
Av dette: Petroleumsvirksomhet	8037	4702	3911	6550	8082
OVERSKUDD FØR LÅNETRANSAKSJONER	5802	3424	13010	-5991	-25453

1) I tabell 1 og 2 for offentlig forvaltning er det ført påløpte skatter og avgifter. I tabellene for Statsforvaltningen og Kommuneforvaltningen er det ført bokførte skatter og avgifter.

2) I tabell 2 for offentlig forvaltning er interne overføringer mellom statsforvaltningen og kommuneforvaltningen strøket, mens disse er tatt med i tabellene for undersektorene.

TABELL 3. STATSFORVALTNINGEN. INNTEKTER OG UTGIFTER ETTER ART. 1988 - 1992. MILL. KR.

	1988	1989	1990	1991	1992*
LØPENDE INNTEKTER I ALT	276329	288672	317522	328508	324392
Gebyrer	4659	4525	5648	6207	5848
Renter	40526	43535	45979	46979	45307
Aksjeutbytte	345	425	1256	2010	1801
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	73	138	5254	5663	4002
Oljevirksomhet	-	124	5222	5625	3932
Annen virksomhet	73	14	32	38	70
Indirekte skatter	104397	103701	107856	111939	121165
Mva. og avgift på investeringer	63718	60063	61110	61383	65403
Toll	1213	1135	1305	1439	1533
Avgift på utvinning av petroleum	5487	7536	8769	10369	10698
Andre indirekte skatter	33979	34967	36672	38748	43531
Trygde- og pensjonspremier	78900	77642	80124	83939	87335
Medlemspremie	30615	28281	29403	31302	32782
Arbeidsgiveravgift	48285	49361	50721	52637	54553
Direkte skatter	37355	44149	54727	61383	51502
Ordinær skatt på inntekt og formue, unntatt for utvinning av petroleum	20747	21639	20167	20396	14473
Ordinær skatt på inntekt og formue på utvinning av petroleum	5129	4832	12366	15021	7558
Særskatt på oljeinntekter	1072	1547	4963	6739	7265
Avgift på arv og gaver	497	569	446	479	623
Årsavgift på motorvogner	1618	1734	1789	1850	2255
Fellesskatt til skattefordelingsfondet	8234	13761	14917	16480	18910
Andre direkte skatter	58	67	79	418	418
Bøter, inndragninger mv.	720	744	851	1208	1221
Overføringer fra Kommuneforvaltningen	4781	6347	5674	3489	1956
Overføringer fra Norges Bank	4573	7466	10153	5691	4525
LØPENDE UTGIFTER I ALT	249393	270000	295380	314694	333768
Driftsutgifter	49908	54977	60240	62976	66780
Lønnskostnader	26346	28025	30124	31562	33402
Vareinnsats medregnet reparasjoner	23562	26952	30117	31414	33378
Renter	16442	17847	18660	17375	18383
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	9566	3168	3792	3844	2777
Oljevirksomhet	5873	-	-	-	-
Annen virksomhet	3693	3168	3792	3834	2777
Subsidier	29696	32375	35394	37957	39635
Stønader til private konsumenter	93510	105664	116099	127460	136722
Pensjonsstønader	57085	62275	67027	71734	75269
Helsestønader	6279	7057	8147	9911	11067
Sykepenger mv.	12049	12882	13771	15214	15098
Barnetrygd	7200	7870	8800	10083	11220
Dagpenger	3212	6474	7811	8545	10629
Andre stønader	7685	9106	10543	11973	13439
Overføringer til Kommuneforvaltningen	43929	49673	53768	57452	61241
Andre innenlandske overføringer	47	47	42	0	153
Overføringer til utlandet	6295	6249	7385	7630	8077
BRUTTOSPARING	26936	18672	22142	13814	-9376
Bruttorealinvesteringer	7970	9395	9339	11391	12358
Nettokjøp av fast eiendom	-1416	-1407	-1307	-1214	-1804
NETTOFINANSINVESTERINGER	20382	10684	14110	3637	-19930
Utgiftsført (netto) kapitalinnskott i statens forretningsdrift	9421	5456	3427	4454	6030
Av dette: Petroleumsvirksomhet	8037	4702	3911	6550	8082
OVERSKUDD FØR LÅNETRANSAKSJONER	10961	5228	10683	-817	-25960

TABELL 4. KOMMUNEFORVALTNINGEN. INNTEKTER OG UTGIFTER, ETTER ART. 1988 - 1992. MILL. KR.

	1988	1989	1990	1991	1992*
LØPENDE INNTEKTER I ALT	114817	124034	132487	141906	148379
Gebyrer	10113	11630	12851	15489	16676
Renter	2622	2444	2591	2747	3073
Indirekte skatter	1991	2372	2626	2694	3094
Direkte skatter	56162	57915	60651	63324	64295
Ordinær skatt på inntekt og formue	54399	56159	58903	61391	62312
Andre direkte skatter	1763	1756	1748	1933	1983
Overføringer innen offentlig forvaltning	43929	49673	53768	57452	61241
Statskassen	36231	40981	44731	47711	50939
Andre stats- og trygderegnskap	7698	8930	9037	9741	10302
LØPENDE UTGIFTER I ALT	109734	117114	121929	129936	135769
Driftsutgifter	81746	86497	91441	99979	106528
Lønnskostnader	60158	64066	67994	74049	78771
Vareinnsats medregnet reparasjoner	21588	22431	23447	25930	27757
Renter	6228	6859	7145	7461	7613
Utbytte på eierkapital i offentlig forretningsdrift	1059	701	188	695	535
Subsidier	4073	4224	4598	4901	5188
Stønader til private konsumenter	11847	12486	12883	13411	13949
Pensjonsstønader	216	228	220	-	-
Helsestønader	4840	4813	4980	5166	5247
Andre stønader	6791	7445	7683	8245	8702
Overføringer innen offentlig forvaltning	4781	6347	5674	3489	1956
Statskassen	4472	6070	5165	3316	1487
Andre stats- og trygderegnskap	309	277	509	173	469
BRUTTOSPARING	5083	6920	10558	11970	12610
Bruttorealinvesteringer	14680	13625	12083	12916	12600
Nettokjøp av fast eiendom	-122	-119	-59	314	254
NETTOFINANSINVESTERINGER	-9475	-6586	-1466	-1260	-244
OVERSKUDD FØR LÅNETRANSAKSJONER	-9475	-6586	-1466	-1260	-244

TABELL 5. OFFENTLIG FORVALTNING [1]. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. 1988 - 1992. MILL. KR.

	1988	1989	1990	1991	1992*
01-14. Løpende utgifter i alt	310417	331094	357867	383689	406340
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	17806	18580	20065	21305	22540
02. Forsvar	19124	21423	23792	23979	24145
03. Politi, rettsvesen mv.	5568	5968	6384	6914	7488
04. Undervisning	34877	38586	41549	44832	48025
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	14818	15462	15967	16124	16542
042 Videregående skoler	8641	9010	9923	10614	10894
043 Universiteter og høgskoler	5656	6463	7101	7906	8634
05. Helsestell	41913	43561	46860	53084	56413
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	28757	30499	31948	32582	34286
06. Sosial trygd og velferd	104969	117993	127979	138530	149189
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	89580	100881	110016	120143	129818
07. Boliger og nærmiljø	5336	5865	5889	7982	8531
08. Kultur, fritid og religion	7320	7578	8022	9375	10704
09. Energi	8486	1836	2578	2489	1336
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene	14369	15577	16496	16253	16643
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	3056	2550	3652	3206	3736
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	16666	17194	17912	18275	19547
13. Andre næringsøkonomiske formål	7344	8765	9350	11803	10807
14. Andre formål	23583	25618	27339	25662	27236
Av dette					
1401 Renter	22671	24706	25805	24836	25778

1) I tabellen for offentlig forvaltning er interne overføringer mellom Statsforvaltningen og Kommuneforvaltningen strøket, mens disse er tatt med i undersektorene.

TABELL 5 (FORTS.). OFFENTLIG FORVALTNING. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. PROSENT. 1988 -1992

	1988	1989	1990	1991	1992*
01-14. Løpende utgifter i alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	5,7	5,6	5,6	5,6	5,5
02. Forsvar	6,2	6,5	6,6	6,2	5,9
03. Politi, rettsvesen mv.	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
04. Undervisning	11,2	11,7	11,6	11,7	11,8
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	4,8	4,7	4,5	4,2	4,1
042 Videregående skoler	2,8	2,7	2,8	2,8	2,7
043 Universiteter og høgskoler	1,8	2,0	2,0	2,1	2,1
05. Helsestell	13,5	13,2	13,1	13,8	13,9
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	9,3	9,2	8,9	8,5	8,4
06. Sosial trygd og velferd	33,8	35,6	35,8	36,1	36,7
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	28,9	30,5	30,7	31,3	31,9
07. Boliger og nærmiljø	1,7	1,8	1,6	2,1	2,1
08. Kultur, fritid og religion	2,4	2,3	2,2	2,4	2,6
09. Energi	2,7	0,6	0,7	0,6	0,3
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene	4,6	4,7	4,6	4,2	4,1
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	1,0	0,8	1,0	0,8	0,9
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	5,4	5,2	5,0	4,8	4,8
13. Andre næringsøkonomiske formål	2,4	2,6	2,6	3,1	2,7
14. Andre formål	7,6	7,7	7,6	6,7	6,7

TABELL 6. STATSFORVALTNINGEN. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. 1988 - 1992. MILL. KR.

	1988	1989	1990	1991	1992*
01-14. Løpende utgifter i alt	249393	270000	295380	314694	333768
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	11999	12492	13980	14383	15307
02. Forsvar	19123	21415	23784	24002	24164
03. Politi, rettsvesen mv.	4470	4836	5223	5718	6245
04. Undervisning	20396	23961	26770	29311	31300
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	5053	5596	5671	5810	5553
042 Videregående skoler	5709	5911	6751	7432	7603
043 Universiteter og høgskoler	5851	6736	7352	8054	8675
05. Helsestell	26183	28787	30709	31821	34378
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	18685	20951	21847	21023	22293
06. Sosial trygd og velferd	92360	103811	113524	125229	133608
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	87759	98645	107711	116545	124117
07. Boliger og nærmiljø	2869	3541	3778	4288	4904
08. Kultur, fritid og religion	3119	3298	3457	4399	5395
09. Energi	8519	1933	2876	2967	1815
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene	14182	15379	16334	16307	16746
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	3056	2550	3652	3206	3736
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	11404	12311	12820	13539	14981
13. Andre næringsøkonomiske formål	7382	8830	9959	12390	11770
14. Andre formål	24331	26856	28514	27134	29419
Av dette					
1401 Renter	16442	17847	18660	17375	18383

TABELL 6 (FORTS.). STATSFORVALTNINGEN. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. PROSENT. 1988 - 1992

	1988	1989	1990	1991	1992*
01-14. Løpende utgifter i alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,1
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	4,8	4,6	4,7	4,6	4,6
02. Forsvar	7,7	7,9	8,1	7,6	7,2
03. Politi, rettsvesen mv.	1,8	1,8	1,8	1,8	1,9
04. Undervisning	8,2	8,9	9,1	9,3	9,4
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	2,0	2,1	1,9	1,8	1,7
042 Videregående skoler	2,3	2,2	2,3	2,4	2,3
043 Universiteter og høgskoler	2,3	2,5	2,5	2,6	2,6
05. Helsestell	10,5	10,7	10,4	10,1	10,3
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	7,5	7,8	7,4	6,7	6,7
06. Sosial trygd og velferd	37,0	38,4	38,4	39,8	40,0
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	35,2	36,5	36,5	37,0	37,2
07. Boliger og nærmiljø	1,2	1,3	1,3	1,4	1,5
08. Kultur, fritid og religion	1,3	1,2	1,2	1,4	1,6
09. Energi	3,4	0,7	1,0	0,9	0,5
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene	5,7	5,7	5,5	5,2	5,0
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	1,2	0,9	1,2	1,0	1,1
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	4,6	4,6	4,3	4,3	4,5
13. Andre næringsøkonomiske formål	3,0	3,3	3,4	3,9	3,5
14. Andre formål	9,8	9,9	9,7	8,6	8,8

TABELL 7. KOMMUNEFORVALTNINGEN. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. 1988 - 1992 [1], MILL. KR.

	1988	1989	1990	1991	1992*
01-14. Løpende utgifter i alt	109734	117114	121930	129936	135768
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	5807	6102	6088	6922	7233
02. Forsvar	23	23	28	1	1
03. Politi, rettsvesen mv.	1101	1132	1161	1196	1250
04. Undervisning	23880	25403	26733	28003	29260
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	14386	15006	15411	15568	16267
042 Videregående skoler	7239	7895	8536	9032	9437
043 Universiteter og høgskoler	2	-	-	22	-
05. Helsestell	34803	35363	37521	41707	43579
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	27680	29672	31003	31420	32830
06. Sosial trygd og velferd	20563	24717	25252	24636	25742
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	6366	8711	8238	7139	7459
07. Boliger og nærmiljø	2691	2657	2515	4144	4330
08. Kultur, fritid og religion	4653	4722	4988	5534	5782
09. Energi	-27	-95	-277	-415	-434
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene	230	244	228	-	-
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	-	-	-	-	-
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	8655	8395	8825	8763	9156
13. Andre næringsøkonomiske formål	568	1048	1113	1721	1798
14. Andre formål	6787	7403	7755	7724	8071
Av dette					
1401 Renter	6228	6859	7145	7461	7395

1) Regnskapstallene for 1991 brukes som fordelingsnøkkel for anslagene i 1992.

TABELL 7 (FORTS.). KOMMUNEFORVALTNINGEN. LØPENDE UTGIFTER ETTER FORMÅL. PROSENT. 1988 - 1992

	1988	1989	1990	1991	1992*
01-14. Løpende utgifter i alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
01. Alminnelig offentlig tjenesteyting	5,3	5,2	5,0	5,3	5,3
02. Forsvar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
03. Politi, rettsvesen mv.	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
04. Undervisning	21,8	21,7	21,9	21,6	21,6
Av dette					
041 Grunnskoler og førskoler	13,1	12,8	12,6	12,0	12,0
042 Videregående skoler	6,6	6,7	7,0	7,0	7,0
05. Helsestell	31,7	30,2	30,8	32,1	32,1
Av dette					
051 Helseinstitusjoner	25,2	25,3	25,4	24,2	24,2
06. Sosial trygd og velferd	18,7	21,1	20,7	19,0	19,0
Av dette					
061 Sosial trygd og sosialhjelp	5,8	7,4	6,8	5,5	5,5
07. Boliger og nærmiljø	2,5	2,3	2,1	3,2	3,2
08. Kultur, fritid og religion	4,2	4,0	4,1	4,3	4,3
09. Energi	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3
10. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0
11. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12. Næringsøkonomiske formål i samferdsel	7,9	7,2	7,2	6,7	6,7
13. Andre næringsøkonomiske formål	0,5	0,9	0,9	1,3	1,3
14. Andre formål	6,2	6,3	6,4	5,9	5,9

Økonomiske analyser nr. 3/4-1993
Statistisk sentralbyrå
ISSN 0800-4110

Eldrebølgen i neste århundre og konsekvenser for det private konsumet og de offentlige budsjetter[1]

Av

Bjart Holtsmark

De store fødselskullene fra etterkrigstiden, som blir pensjonert fra 2010 og utover, har fått relativt få barn som kan forsørge dem når de blir gamle. Ved hjelp av simuleringer med en enkel makroøkonomisk modell argumenteres det for at konsekvensene av denne demografiske utviklingen blir små. Etter 2020 kan kombinasjonen av økt behov for omsorg og pleie og oppbyggingen av folketrygdens tilleggspensjoner, komme til å kreve skatteskjerpelser eller reduksjoner i andre offentlige utgifter. Artikkelen viser imidlertid at staten har betydelige muligheter for å begrense veksten i folketrygdens utgifter til alderspensjoner uten å måtte frata noen allerede opparbeidede pensjonsrettigheter.

1. Bakgrunn og konklusjoner

Når de store fødselskullene fra 1940, -50 og -60-årene blir alderspensjonister, skal de små fødselskullene fra 1970-, -80 og -90-årene utgjøre en vesentlig del av grunnlaget for arbeidsstyrken. Selv om netto-innvandringen og fruktbarheten de nærmeste årene øker betydelig over dagens nivå, vil det derfor fra 2010 stå stadig færre personer i alderen 20-66 bak hver alderspensjonist.

Dette kjennetegner den demografiske utviklingen ikke bare i Norge, men i hele OECD-området. Og bekymringen for denne utviklingen har blitt forsterket av at man før fruktbarhetsfallet i 1970-årene vedtok ambisiøse systemer for offentlig alderstrygd. I Norge har den forventede demografiske utviklingen skapt usikkerhet omkring folketrygdens fremtid. Det har blitt spekulert i om staten vil bli i stand til å betale alderspensjonistene de pensjoner de opparbeider seg rett til i henhold til folketrygdens regelverk.

Opptrappingen av folketrygdens alderspensjoner, det økende antallet alderspensjonister etter 2010 sammen med økningen i behovet for omsorg og pleie som setter inn et tiår senere, vil øke behovet for inntekter til det offentlige og kan derfor komme til å kreve skatteøkninger (eller reduksjon i andre offentlige overføringer). Men med en god økonomisk utvikling forøvrig kan skatteøkningene bli moderate. Myndighetene har også betydelige muligheter for å styre veksten i folketrygdens utgifter til alderspensjoner blant annet gjennom indekseringen av grunnbeløpet og særtillegget. Dersom man får en høy lønnsvekst og det kombineres med lav vekst i folketrygdens grunnbeløp er det også tenkelig med en utvikling uten skatteskjerpelser overhode.

2. Fruktbarhet og eldrebølger

I en situasjon hvor fruktbarheten faller og stabiliseres på reproduksjonsnivået, vil det i første omgang bli færre barn å forsørge. Etterhvert som de små fødselskullene vokser opp vil veksten i aldersgruppen 20-66 avta og det vil stå stadig færre personer i yrkesaktiv alder bak hver alderspensjonist helt til de små fødselskullene når pensjonsalderen. Da vil det etterhvert igjen stå flere yrkesaktive bak hver alderspensjonist.

Det er to mål på fruktbarheten som begge vil bli brukt i denne artikkelen. Kohortfruktbarheten er det gjennomsnittlige antall levendefødsler blant de kvinnene i en kohort som gjennomlever hele sin fruktbare periode. Samlet fruktbarhetstall i et år er det antall levendefødte barn som kvinner i gjennomsnitt vil få, dersom de har de aldersspesifikke fruktbarhetsratene som er observert i det aktuelle året, og dersom de gjennomlever hele sin fruktbare periode.

Det har vært to store fall i fruktbarheten i de siste hundre år. Det første og klart største fallet i fruktbarhet fant sted i slutten av det 19. århundre og i begynnelsen av det 20. århundre: Kvinner født i

1 Artikkelen bygger på "Når etterkrigsbarna blir alderspensjonister" av samme forfatter i Norsk Økonomisk Tidskrift 1/1993.

Figur 1: Utviklingen i samlet fruktbarhetstall. Historiske tall og en tidligere prognose fra SSB. Kilde: Brunborg (1988) og NOS A 307

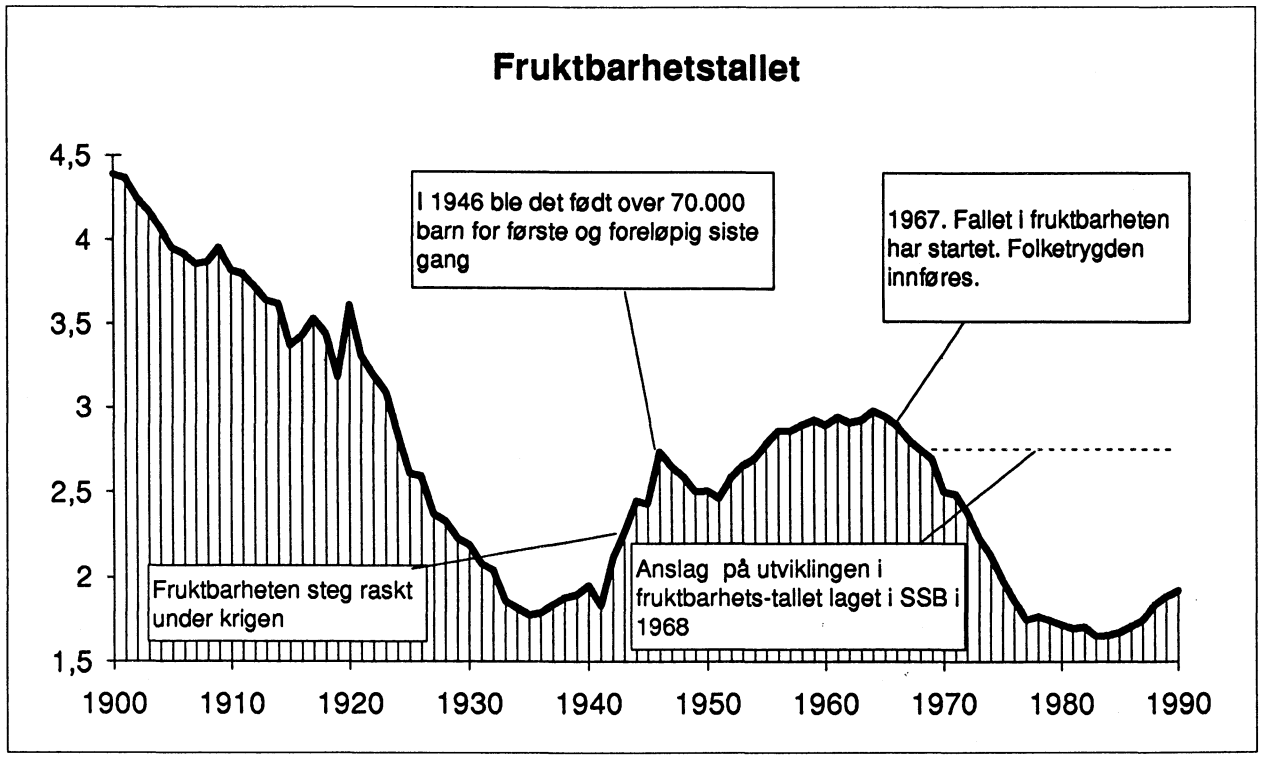

første halvdel av forrige århundre fikk i gjennomsnitt nesten fem barn, mens derimot kvinner født omkring århundreskiftet i gjennomsnitt bare fikk to barn. Etterhvert steg imidlertid kohortfruktbarheten igjen og nådde et lokalt maksimum med kvinnene som var født i 1930-årene. De fikk i gjennomsnitt litt over 2,5 barn. Denne økningen i kohortfruktbarheten, samt endel utsatte fødsler fra 1930-årene, ga relativt høye fødselstall i 1940, -50 og -60-årene.

Det andre store fallet i fruktbarheten fant sted i løpet av 1970-årene. Dette var imidlertid et mer moderat fall i fruktbarheten. Noe av denne nedgangen i fruktbarheten kan trolig forklares med at kvinnene født etter krigen velger å få barn senere i livet enn kvinnene født før krigen. Fallet i kohortfruktbarheten for kvinnene født i 1940 og -50-årene ser derfor ut til å ha vært mer moderat enn fallet i fruktbarhetstallet i 1970-årene kan tyde på. Av den grunn økte også antallet fødsler og fruktbarhetstallet i andre halvdel av 1980-årene.

Bak fallet i fruktbarheten i 1970-årene lå i hovedsak at tobarnsfamilien ble mer vanlig på bekostning av tre- og fire-barnsfamilien. Barnløsheten ser foreløpig ikke ut til å ha økt vesentlig: En like stor andel av kvinnene får barn nå som før, jf. Kravdal (1991). Det kan nå se ut som om fruktbarheten foreløpig har stabilisert seg på et nivå litt under to barn pr. kvinne.

Det store og dramatiske fallet i fruktbarhetstallet skjedde altså i slutten av forrige og i begynnelsen av dette århundret og har preget den demografiske utviklingen i Norge i etterkrigstiden. Den har ikke minst vært kjennetegnet ved at de eldre har utgjort en voksende andel av befolkningen: Mens det i 1940 sto åtte personer i alderen 20-66 år bak hver person over 67 år, var det tilsvarende tallet i 1991 fire. Nå begynner imidlertid de små fødselskullene fra 1920- og 1930-årene å nærme seg pensjonsalderen og det vil derfor i en periode stå stadig flere personer i yrkesaktiv alder bak hver alderspensjonist.

Antall alderspensjonister vil stige frem til 1994 og når da en foreløpig topp på 622.000. Deretter blir det færre alderspensjonister og bunnen nåes i 2009 med omlag 560.000 alderspensjonister. En ny eldrebølge starter i 2010 med voksende antall pensjonister. Med uendret aldersspesifikk dødelighet og en nettoinnflytting (med uendret aldersfordeling) på 5000 i året vil det i 2040 være omkring 870.000 alderspensjonister. Da er imidlertid tiden kommet til at de små fødselskullene fra 1970-årene går av for aldersgrensen, slik at det blir færre alderspensjonister igjen. Allerede i 2050 kan antallet alderspensjonister være tilbake til 800.000.

Men det skjer store forskyvninger innad i gruppen av de gamle. Det er i dag om lag 160.000 personer over 80 år. Denne gruppen vokser til i underkant av 200.000 i 2005, faller tilbake til dagens nivå omkring 2020 for deretter å vokse betydelig og komme opp i rundt 250.000 i 2040.

Økningen i antall personer over 90 år setter først inn omkring 2030 og øker fra omlag 25.000 til 35.000 på ti år. Deretter blir veksten i antallet 90-åringer mer moderat og toppen nåes med omlag 40.000 90-åringer i 2060.

Antallet personer i yrkesaktiv alder viste en avtakende vekst i 1940-, og 50-årene. Årsaken var at rekrutteringen til denne aldersgruppen da kom fra de små kullene født i 1920- og 30-årene, samtidig som det var de relativt store fødselskullene fra forrige århundre som i disse to tiårene gikk av for aldersgrensen. Fra begynnelsen av 1960-årene og frem til i dag har antallet personer i yrkesaktiv alder vokst med mellom 1,0 og 0,5 prosent i året. I denne perioden har rekrutteringen til denne aldersgruppen kommet fra de store fødselskullene i 1940-, 50-, og 60-årene samtidig som de stadig mindre fødselskullene fra begynnelsen av århundret har blitt alderspensjonister.

De nærmeste 20 årene rekrutteres de små fødselskullene fra 1970- og 1980-årene til arbeidsstyrken. Likevel vil antall personer i yrkesaktiv alder fortsette å vokse frem til omkring 2010 fordi det er de små fødselskullene fra 1920- og 1930-årene som går av for aldersgrensen i denne perioden. En økning i antall uføre kan imidlertid bremse veksten i arbeidsstyrken.

Omkring 2010 vil det skje et omslag, og veksten i antall personer i yrkesaktiv alder flater ut. Årsaken er at de store fødselskullene fra etterkrigstiden da etterhvert skal pensjoneres. Dersom det ikke skjer en snarlig og betydelig økning i fruktbarheten eller en betydelig økning i nettoinnvandringen vil det omkring 2020 være et fallende antall personer i yrkesaktiv alder. Det er i seg selv en ny demografisk situasjon som kanskje er viktigere enn veksten i antallet eldre.

Det har vært fokusert mye på antall gamle i forhold til antall personer i yrkesaktiv alder. Svingninger i fruktbarheten fører imidlertid også til at det blir endringer i antall barn som må forsørges. I 1945 sto det 1,7 personer i yrkesaktiv alder bak hver person utenfor yrkesaktiv alder. De høye fødselstallene i 1940- og 50-årene førte sammen med lav vekst i arbeidsstyrken til at dette forholdstallet falt til 1,3 i årene rundt 1970. Fra midten av 1970-årene har det stått stadig flere personer i yrkesaktiv alder bak hver person utenfor denne aldersgruppen. Årsaken er fallende antall barn sammen med høy vekst i arbeidsstyrken på grunn av den høye fruktbarheten på 1950- og 60-tallet.

I følge SSBs befolkningsfremskrivninger vil det de nærmeste 20 årene stå stadig flere personer i yrkesaktiv alder bak hver person utenfor. Årsaken er både forutsetningen om fortsatt moderat fruktbarhet, høy vekst i arbeidsstyrken og at det blir en nedgang i antallet eldre på grunn av den lave fruktbarheten på 1920- og 30-tallet. Etter 2010 skal imidlertid de store fødselskullene fra 1940-årene og utover pensjoneres samtidig som det blir lav brutto-

Figur 2: Samlet antall personer over 67 år (stolpene) og antall personer mellom 20 og 66 år som står bak hver person over 67 år når fruktbarhetstallet stabiliseres på 2.05 og det er en nettoinnvandring på 5000 personer årlig

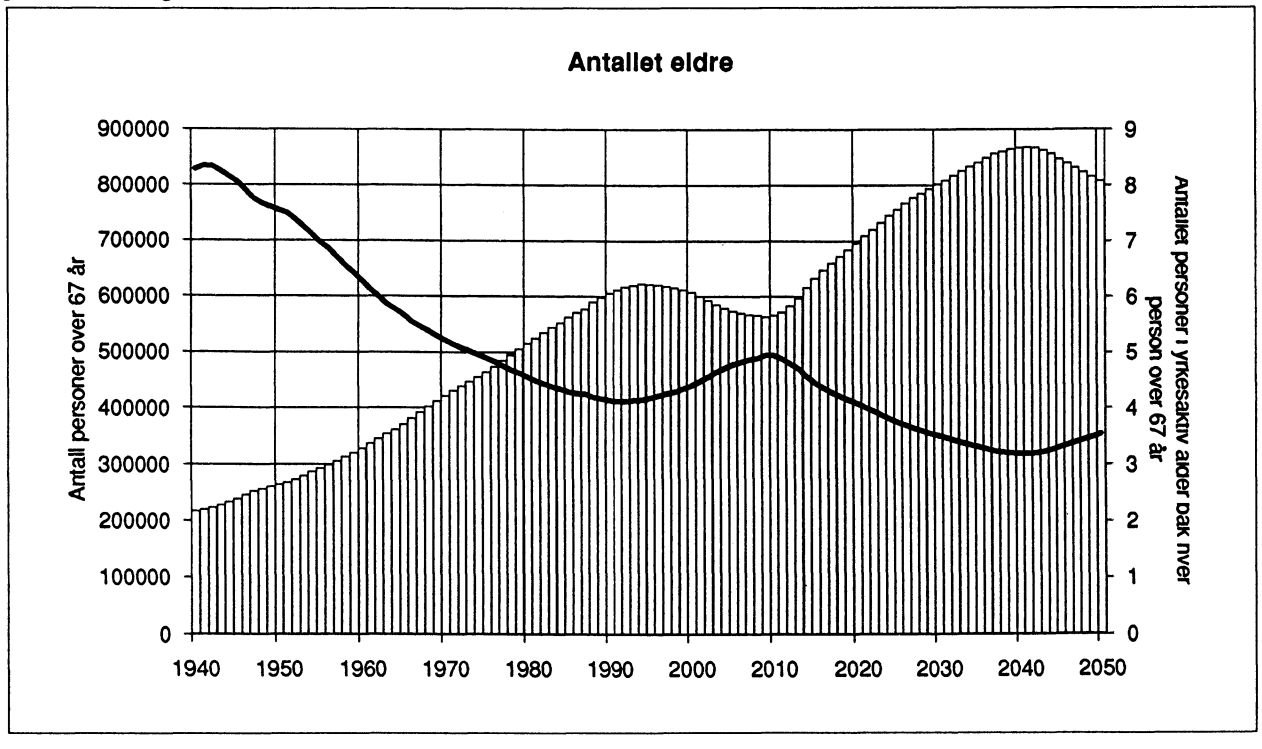

tilvekst i arbeidsstyrken på grunn av forutsetningen om lav fruktbarhet i de nærmeste årene. Etter 2010 øker derfor forsørgelsesbyrden på de yrkesaktive igjen.

For å kunne si noe om hvor mange personer i yrkesaktiv alder som vil stå bak hver alderspensjonist et stykke ut i neste århundre, har jeg gjort forutsetninger om dødelighet, fruktbarhet, innvandring og utvandring. Arbeidet med befolkningsfremskrivninger i Statistisk sentralbyrå har vist at ikke minst fruktbarhetsutviklingen er vanskelig å forutsi, jf. figur 1. Ved bruk av befolkningsfremskrivninger bør man derfor være varsom med å trekke bastante konklusjoner. Når samlet fruktbarhetstall har beveget seg mellom 1,9 og 3 to ganger de siste 50 årene, og vi ingen av gangene har vært i stand til å forutsi disse bevegelsene, bør man etter min mening ikke utelukke at slike raske endringer i fruktbarheten kan skje igjen.

Hagemann og Nicolette (1989) påpeker at situasjonen vi nå er oppe i kan minne litt om situasjonen i 1930-årene. Man tar det for gitt at den lave fruktbarheten vil holde seg. I 1930-årene var bekymringene knyttet til de økonomiske konsekvensene av den lave fruktbarheten, jf. f.eks. Keynes (1937), Hansen (1939) eller Myrdal og Myrdal (1936). I 1940-årene steg imidlertid fruktbarheten til godt over reproduksjonsnivået igjen og temaet ble uaktuelt. Fruktbarhetsfallet i 1970-årene har igjen aktualisert debatten.

Antagelsen om utviklingen i nettoinnflyttingen er også vesentlig i og med at problemstillingen i denne artikkelen knytter seg til en utvikling hvor arbeidsstyrken utgjør en fallende andel av befolkningen. I dag fører Norge en svært restriktiv innvandringspolitikk. Presset fra mennesker som ønsker å immigrere er stort og med en sterk befolkningsvekst, særlig i Afrika, er det grunn til å regne med et tiltakende ønske om immigrasjon i årene som kommer. Problemer i Øst-Europa kan også føre til økt innvandring derfra. Det er derfor ikke utenkelig at økende innvandring helt eller delvis kan kompensere for den antatte nedgangen i arbeidsstyrken i neste århundre. I de beregningene som brukes her vil jeg likevel holde meg til en årlig nettoinnvandring på 5000 personer helt frem til 2040.

Fordi det er vanskelig å lage prognoser for fruktbarhet og nettoinnvandring, har jeg undersøkt om større endringer i fruktbarheten og spesielt nettoinnflyttingen, kan forandre hovedtrekkene ved den demografiske utviklingen i neste århundre, jf. Holtsmark (1992). Konklusjonen på beregningene er at selv om det skjer relativt store endringer i fruktbarhet og innvandring vil det være et fallende antall yrkesaktive bak hver alderspensjonist etter 2010.

3. Makroøkonomiske virkninger av de demografiske endringene

Forrige avsnitt ga en oversikt over den demografiske utviklingen de nærmeste tiårene. I dette avsnittet vil jeg peke på noen makroøkonomiske virkninger av de demografiske endringene. Thonstad (1984) og (1990) nevner en rekke mulige sammenhenger mellom lavere befolkningsvekst og den økonomiske utviklingen. Stikkordene er infrastruktur, stordriftsfordeler, redusert press mot naturressursene, lavere investeringsbehov på grunn av lavere vekst i arbeidsstyrken og sammenhengen mellom produktivitetsvekst og vekst i arbeidsstyrken.

Det siste momentet er også drøftet i Cutler, Poterba, Sheiner og Summers (1990) som har analysert data fra en rekke land. Dataene tyder på at det kan være en negativ sammenheng mellom vekst i arbeidsstyrken og produktivitetsveksten. I så fall vil den lavere veksten i arbeidsstyrken i neste århundre kunne føre til en høyere produktivitetsvekst. Jeg har ikke forfulgt det poenget på annen måte enn at jeg har beregnet hvor stor veksten i faktorproduktiviteten må være for at den skal nøytralisere for nedgangen i arbeidsstyrken og de andre demografiske endringene som skjer etter 2017.

Svært forenklet kan vi tenke oss at det til enhver tid er den delen av befolkningen som er i yrkesaktiv alder (20-66) som må sørge for tilgangen av varer og tjenester til hele befolkningen. Som vi så i forrige avsnitt vil det et stykke ut i neste århundre bli en viss nedgang i antallet personer i yrkesaktiv alder samtidig som det blir en høy vekst i antallet alderspensjonister. Etter 2020 vil også etterspørselen etter offentlige pleie- og omsorgstjenester øke. Man kan da stille spørsmål om hvor stort rom det blir for privat konsum. Fordi dette er en problemstilling knyttet til tilgangen og etterspørselen etter tilgjengelige ressurser har jeg gjort simuleringer med en aggregert numerisk makromodell hvor de tilgjengelige produksjonsfaktorene til enhver tid er fullt utnyttet. Modellen er mest relevant for analyser av de langsiktige forandringene i norsk økonomi og sier mer om hvilke muligheter ressurstilgangen gir enn om en konkret sannsynlig utvikling.

Modellen er statisk i den forstand at det ikke er en intertemporal tilpasning av konsum og investering. Det er et eksogent tilbud av en homogen arbeidskraft. Jeg har dermed ikke forsøkt å ta hensyn til alderssammensetningen i den yrkesaktive delen av befolkningen, som i de nærmeste tiårene vil være preget av en økning i gjennomsnittsalderen. Realkapital og arbeidkraft inngår som innsatsfaktorer i produksjonsprosessen som har konstant skalautbytte. Veksten i faktorproduktiviteten er eksogen. Lønningene, som er endogene, sikrer at arbeidskraften til enhver tid er fullt utnyttet. Real-

Figur 3: Offentlig konsum pr. innbygger i faste 1989-kroner ved konstant standard og dekningsgrad. Vekstraten for arbeidsstyrken og forholdet mellom antallet i arbeidsstyrken og antall innbyggere totalt.

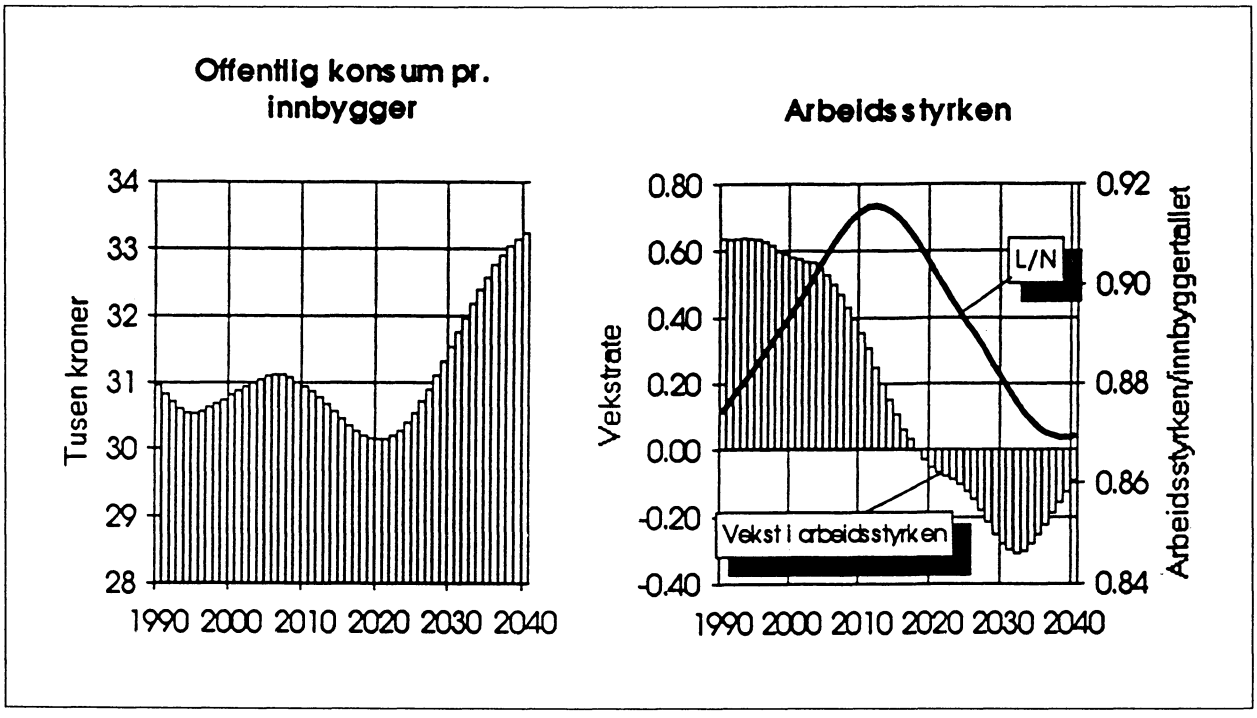

investeringene sikrer at mengden realkapital er slik at marginalavkastningen av kapitalen i hvert enkelt år er lik brukerprisen på realkapital. Renten er eksogen. Importen er bestemt ved at det i konsum og investering er faste importandeler. Eksporten sikrer at handelen går i balanse og det kan tolkes som at man står overfor en flat etterspørselskurve for norsk eksport på verdensmarkedet. Offentlig konsum er eksogent i modellen. Privat konsum blir dermed lik det som blir igjen av produksjonen når investeringer og offentlig konsum er trukket fra. For en nærmere beskrivelse av modellen vises det til Holtsmark (1993a).

Før vi simulerer modellen kan det være nyttig å se hvordan noen sentrale eksogene variable forløper. Vi ser av figur 3 at frem til omkring 2010 vil arbeidsstyrken vokse raskere enn antall innbyggere. Det vil trekke i retning av voksende privat konsum pr. innbygger frem til 2010. Etter den tid blir det imidlertid liten rekruttering til arbeidsstyrken samtidig som avgangen blir stor fordi etterkrigsbarna skal pensjoneres. Etter 2010 trekker altså dette forholdstallet i retning av fallende konsum pr. innbygger.

Fallende vekst i arbeidsstyrken innebærer at en stadig mindre andel av produksjonen må avsettes til investeringer for å holde kapitalmengden pr. arbeider konstant. Veksten i arbeidsstyrken vil falle helt frem til etter 2030, slik at denne sammenhengen trekker i retning av at en stadig større andel av produksjonen kan anvendes til privat konsum. I perioden 2010-2030 har vi altså to demografiske virkninger på privat konsum som trekker hver sin vei.

Frem til 2020 gir ikke befolkningsutviklingen noen store utslag i behovet for offentlig konsum. Etter 2020 skal imidlertid etter alderen å dømme mange av etterkrigsbarna på alders- og sykehjem og det vil gi økt offentlig konsum pr. innbygger. Dette trekker i retning av lavere privat konsum pr. innbygger etter 2020.

Før 2010 trekker de demografiske variablene alle i retning av at det blir rom for økt privat konsum. Men senere trekker de ulike variablene i forskjellige retninger og vi trenger en numerisk modell for å kunne bedømme hva som slår sterkest ut. Tabell 1 viser hvilke forutsetninger jeg har lagt til grunn for noen viktige eksogene variable i to alternative beregninger, status quo-banen og vekst-banen.

I status-quo-banen er de eksogene variablene, som ikke er "demografiske", konstante over tid. Det innebærer altså at brukerprisen på realkapital, faktorproduktiviteten og standarder og dekningsgrader på de kommunale tjenestene holdes konstant på nivået fra basisåret. Grunnen er ikke at jeg tror det er en sannsynlig utvikling, men at jeg har ønsket å beregne isolerte virkninger av de demografiske endringene. Jeg har valgt å fokusere på virkningene på privat konsum pr. innbygger fordi det kan tolkes som en løpende nytteindikator.

I status quo-banen har jeg altså antatt at det er konstant standard og dekningsgrad på alle offent-

Tabell 1. Forutsetningene i de simulerte banene

	Status-quo-banen	Vekst-banen
Faktorproduktiviteten	Ingen vekst i faktorproduktiviteten	Vekst i faktorproduktiviteten på 0,8 prosent pr. år
Befolkningsfremskrivning som er lagt til grunn	Konstant fruktbarhetstall og årlig nettoinnvandring på 5000 personer i begge banene	
Standard og dekningsgrad på kommunale tjenester	På 1987-nivå	I forhold til status quo-banen endres offentlig konsum endres like mye som lønnsindeksen. Det gir rom for økt standard og dekningsgrad
Utviklingen i grunnbeløpet og minstepensjonene	Ingen endringer i grunnbeløp og minstepensjon	Grunnbeløpet endres ikke, men særtillegget endres slik at minstepensjonene vokser i takt med lønningene

lige tjenester. Det vil f.eks. si at vi antar at det er en konstant andel av 90-åringene som er på sykehjem og at det er et konstant antall pleiere og en konstant mengde realkapital for hver pasient. På den måten får jeg frem de demografiske endringenes virkning på offentlig konsum. For å bestemme det offentlige konsumet som følger av konstant standard og dekningsgrad, har jeg benyttet resultatene fra de simuleringene med modellene MAKKO og MSG som er beskrevet i Holtsmark og Aamdal (1992). Her ble det vist at det økende behovet for offentlig omsorg og pleie etter 2020, i seg selv har små makroøkonomiske konsekvenser. Likevektsmodellen MSG er beskrevet i Holmøy (1992).

I de simulerte banene er arbeidsstyrken tatt fra beregninger med mikrosimuleringsmodellen MOSART. For omtale av MOSART, se Andreassen og Fredriksen (1991). Det er forutsatt konstant gjennomsnittlig timeverksinnsats pr. yrkesaktiv og antall yrkesaktive vokser praktisk talt i takt med antallet personer i alderen 20-66. MOSART-beregningene som brukes her er gjort med en forutsetning om at fruktbarheten er på 1989-nivå og det er en nettoinnvandring på 5000 personer årlig. Disse beregningene av arbeidsstyrken er gjort under en forutsetning om en svært moderat vekst i antall uføre. Nærmere bestemt er det forutsatt at de alders- og kjønnsspesifikke sannsynlighetene for overgang til uførhet blir liggende på nivået fra 1986 som var vesentlig lavere enn i 1989. Det innebærer at antall uføre stabiliseres på om lag 250.000 personer, mens overgangssannsynlighetene for 1989 gir en stabilisering av antall uføre på omkring 370.000 etter 2010. En sterkere vekst i antallet uføre vil medføre en større nedgang i privat konsum pr. innbygger etter 2015. Dette knytter seg imidlertid til en annen problemstilling som jeg har begrenset meg til ikke å ta opp i denne artikkelen.

Figur 4 viser virkningen av de demografiske endringene på privat konsum pr. innbygger og på BNP pr. innbygger. Den demografiske utviklingen har tre virkninger som tildels drar i ulike retninger. Fram til omkring 2015 vokser privat konsum pr. innbygger fordi en voksende andel av befolkningen vil være yrkesaktiv i denne perioden og fordi veksten i arbeidsstyrken avtar slik at en stigende andel av produksjonen kan anvendes til konsum. I resten av simuleringsperioden vil en fallende andel av befolkningen være yrkesaktive og det gir en viss nedgang i privat konsum pr. innbygger etter 2017. Denne nedgangen dempes av at veksten i arbeidsstyrken fortsetter å gå ned helt til 2031. Fra 2032 blir det derimot stigende vekst i arbeidsstyrken. Det fører til at en fallende andel av BNP kan anvendes til konsum i perioden 2032-2040 og det bidrar til å forsterke nedgangen i privat konsum pr. innbygger. I perioden 2020-2040 forsterkes nedgangen i privat konsum pr. innbygger av at det da blir større behov for offentlig konsum. I denne perioden vil det nemlig bli en sterk vekst i 90-åringer som igjen øker behovet for offentlige omsorgs- og pleietjenester.

Det er likevel grunn til å merke seg at nedgangen i privat konsum etter 2017 ikke er større enn at gjennomsnittsinnbyggeren kan ha et høyere privat konsum i 2040 enn idag. Og det er altså i en bane hvor det ikke skjer noen produksjonsteknisk fremgang overhode, noe som åpenbart er en særdeles pessimistisk forutsetning 50 år frem i tiden.

I status quo-banen er det som påpekt tidligere, forutsatt at det ikke skjer noen vekst i produktiviteten. Dersom man tillater en økning i produktiviteten, har det to virkninger i modellen. For det første gir det pr. definisjon økt produksjon for gitt bruk av innsatsfaktorene arbeidskraft og kapital. For det andre blir det lønnsomt med en større beholdning realkapital. Dersom vi legger på en årlig vekst i produktiviteten etter 2017 på 0,11 prosent, er det akkurat nok til å sikre at privat konsum pr. innbygger er like høyt i 2040 som i 2017. Det tilsvarer en akkumulert økning i produktiviteten på 2,6 prosent

Tabell 2. Simuleringsresultater. Status quo-banen. Milliarder 1989-kroner

	1990	2000	2010	2020	2030	2040
Offentlig konsum	131	136	141	140	148	155
Privat konsum	394	429	459	476	466	444
Bruttoinvesteringer	111	113	113	104	98	100
Bruttonasjonalprodukt	636	678	712	720	712	699
Antall yrkesaktive*	2078	2215	2327	2353	2327	2283
Realkapitalmengde	2317	2471	2595	2624	2595	2546
Faktorproduktiviteten***	100	100	100	100	100	100
Utbetalt lønn	315	336	353	357	353	346
Utbetalte alderspensjoner**	41	50	53	67	75	79
Skattesats på lønn**	55	56	55	58	63	68
Antall innbyggere*	4233	4420	4544	4653	4731	4710

* Tusen personer
** Se neste avsnitt for omtale
*** Indeks

Figur 4: *Privat konsum og bruttonasjonalprodukt pr. innbygger i status quo-banen. Prosent av 1990-nivået.*

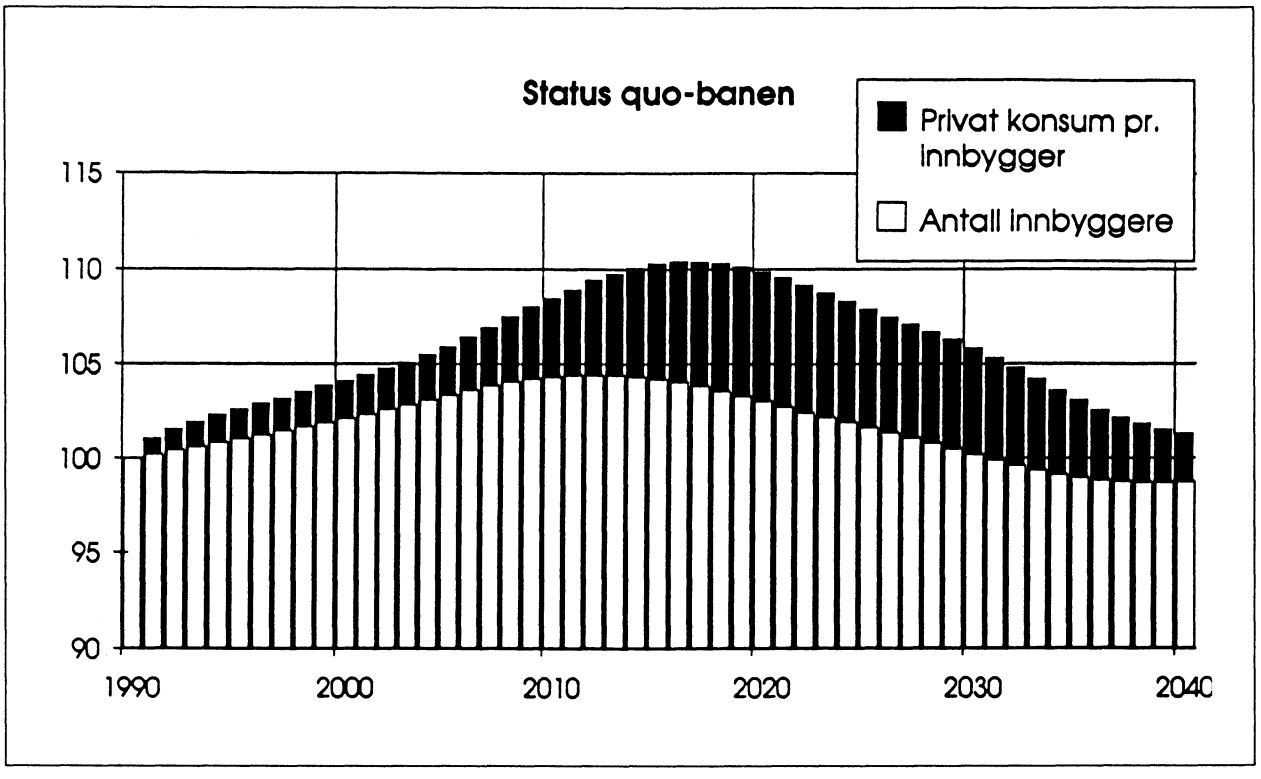

i løpet av denne perioden på 23 år og illustrerer hvor små endringer i produktiviteten som skal til for å nøytralisere virkningen av de demografiske endringene. Det er dessuten interessant fordi vi her snakker om en periode hvor man antagelig vil ha en fallende arbeidsstyrke. Og som tidligere påpekt finner Cutler et al. (1990) indikasjoner på at økende knapphet på arbeidskraft fører til at produktiviteten øker.

En foreløpig konklusjon blir at de demografiske endringene skjer så sakte at i en økonomi hvor det skjer en viss økonomisk vekst, vil de bety lite. At produktivitetsveksten etter 2017 skal bli så lav at man vil oppleve en nedgang i privat konsum etter

2017, må anses som svært pessimistisk. Dette bekrefter inntrykket av at i det tidsperspektivet vi opererer, er det andre hendelser som vil bli mer avgjørende for den økonomiske utviklingen enn de demografiske forandringene.

4. Folketrygdens finansiering og alderspensjonene

Jeg har i det foregående forsøkt å vise at de realøkonomiske virkningene av eldrebølgen, som kommer etter 2010, blir relativt små i den forstand at den i liten grad vil redusere konsummulighetene til gjennomsnittsinnbyggeren. Jeg har imidlertid ikke tatt hensyn til at opptrappingen av folketrygdens alderspensjoner kan ha viktige konsekvenser for størrelsen på overføringene fra de som er i yrkesaktiv alder til de eldre. Gjennomsnittsbetraktningen i forrige avsnitt kan skjule at en sterk vekst i disse overføringene kan begrense konsummulighetene til de som er i yrkesaktiv alder, og føre til et urimelig høyt skattenivå med de uheldige virkninger det har. Det er derfor nødvendig å se ikke bare på det aggregerte gjennomsnittsbildet, men også å si noe om størrelsen på overføringene fra de yrkesaktive til alderspensjonistene.

Folketrygdens utgifter til uførepensjoner har også sammenheng med den demografiske utviklingen ved at de eldre aldersgruppene har høyere uførerater enn de yngre. I denne artikkelen har jeg allikevel begrenset meg til å se på folketrygdens alderspensjoner.

Spørsmålet er om staten gjennom oppbyggingen av folketrygdens alderspensjoner har forpliktet seg til et nivå på overføringene til alderspensjonistene utover i neste århundre som vil kreve et skattenivå som er betydelig høyere enn dagens. Det er som oftest konklusjonen eller forutsetningen i studier av dette spørsmålet, jf. f.eks. St. meld. 12 (1988-89) Folketrygdens økonomi og pensjonssystem, Andreassen et al. (1988), Andreassen og Fredriksen (1991), Holden (1989) eller Norman (1990). Her mener jeg det har vært en tendens til å tegne et litt for problematisk bilde ved at man har lagt til grunn prognoser hvor folketrygdens grunnbeløp vokser i takt med lønningene før skatt. I og med at denne typen prognoser forutsetter betydelige skatteskjerpelser, gir disse banene en inntektsutvikling for alderspensjonistene i forhold til lønnsmottakernes inntekt etter skatt som kan virke noe urimelig. Jeg vil vise at staten, med en mer forsiktig regulering av folketrygdens grunnbeløp, har betydelige muligheter til å styre utgiftene til alderspensjoner. Det er mulig å sikre alderspensjonistene pensjoner i samsvar med deres opparbeidede rettigheter uten at skattenivået øker utover dagens nivå, dersom det blir en relativt høy økonomisk vekst og en vekst i reallønnsnivået. Lav økonomisk vekst kan derimot føre til at oppbyggingen av folketrygdens alderspensjoner vil kreve betydelige skatteøkninger.

I 1959 ble behovsprøvingen av alderstrygden opphevet, og alle mottok dermed like stor alderspensjon. Innføringen av folketrygden innebar at man fikk tilleggspensjoner som avhenger av tidligere inntekter. Intensjonen var at systemet med tilleggspensjoner skulle være så enkelt at alle selv skulle kunne regne ut sin fremtidige alderspensjon. Regelverket er likevel blitt svært komplisert. Det henger blant annet sammen med at Stortinget høsten 1990 vedtok en viss nedtrapping av tilleggspensjonene, særlig for høyinntektsgruppene, som ikke vil være avsluttet før i midten av neste århundre. Samtidig er tilleggspensjonene inne i en oppbyggingsfase som ikke er avsluttet før flere år etter 2007, som er det året hvor nye alderspensjonister vil ha full opptjeningstid på 40 år. Vi har altså regler både for en nedtrapping og en opptrapping samtidig og i tillegg er det visse overgangsregler i oppbyggingsfasen. Hvordan reglene vil slå ut for ulike kohorter, ser man av figur 5.

For å forstå samspillet mellom folketrygden og den demografiske utviklingen er det nødvendig med en viss kjennskap til regelverket. Alderspensjonen består av en grunnpensjon og en tilleggspensjon samt et særtillegg. Alle alderspensjonister har rett på grunnpensjon. De som har så liten tilleggspensjon at summen av grunnpensjon og tilleggspensjon ikke er like stor som minstepensjonen, får minstepensjon. Minstepensjon består av grunnbeløpet G og særtillegget. Særtillegget utgjør i dag maksimalt rundt 60 prosent av grunnbeløpet. Særtillegget, som ble innført i 1970, har gjort det mulig å øke minstepensjonene uten å øke grunnbeløpet.

Tilleggspensjonen er lik 42 prosent av sluttpoengtallet ganget med grunnbeløpet i utbetalingsåret. (For pensjonspoeng opptjent før 1992 beregnes tilleggspensjonen som 45 prosent av sluttpoengtallet ganget med grunnbeløpet i utbetalingsåret.) Men dette forutsetter at man har minst 40 år med pensjonspoeng, dvs. en inntekt høyere enn grunnbeløpet. Færre poengår gir tilsvarende lavere tilleggspensjon. Da tilleggspensjonene ble innført i 1967, ble det imidlertid vedtatt visse overgangsregler som gjør at personer som i 1967 var 50 år gamle bare trengte 20 år etter 1967 med pensjonsgivende inntekter større en grunnbeløpet for å få full tilleggspensjon. Personer som var mellom 30 and 50 år gamle i 1967 har rett til full tilleggspensjon hvis den pensjonsgivende inntekten har vært større enn grunnbeløpet i alle år fra 1967 til det året de ble 69 år gamle. Disse overgangsreglene innebærer at personer som har gått eller kommer til å gå av for aldersgrensen etter 1987 og som har hatt relativt lave inntekter, har rett på fulle tilleggspensjoner. Personer med høyere inntekter får fulle tilleggspensjoner hvis de blir pensjonert etter 2007.

Figur 5: Alderspensjon etter inntekt og pensjoneringsår for perioden 1957 til 2037. I regneeksemplet som ligger bak figuren er det forutsatt at man ikke har pensjonsgivende inntekter før man er 28 år, at man har den samme pensjonsgivende inntekten fra man er 28 til man er 67 år og at grunnbeløpet ikke endres. For de som var mindre enn 28 år i ett eller flere år før de nye reglene kom i 1992 og rakk å opparbeide seg pensjonspoeng i denne perioden, blir alderspensjonen høyere enn figuren viser. De historiske alderspensjonene er deflatert med en indeks for industriarbeiderlønn.

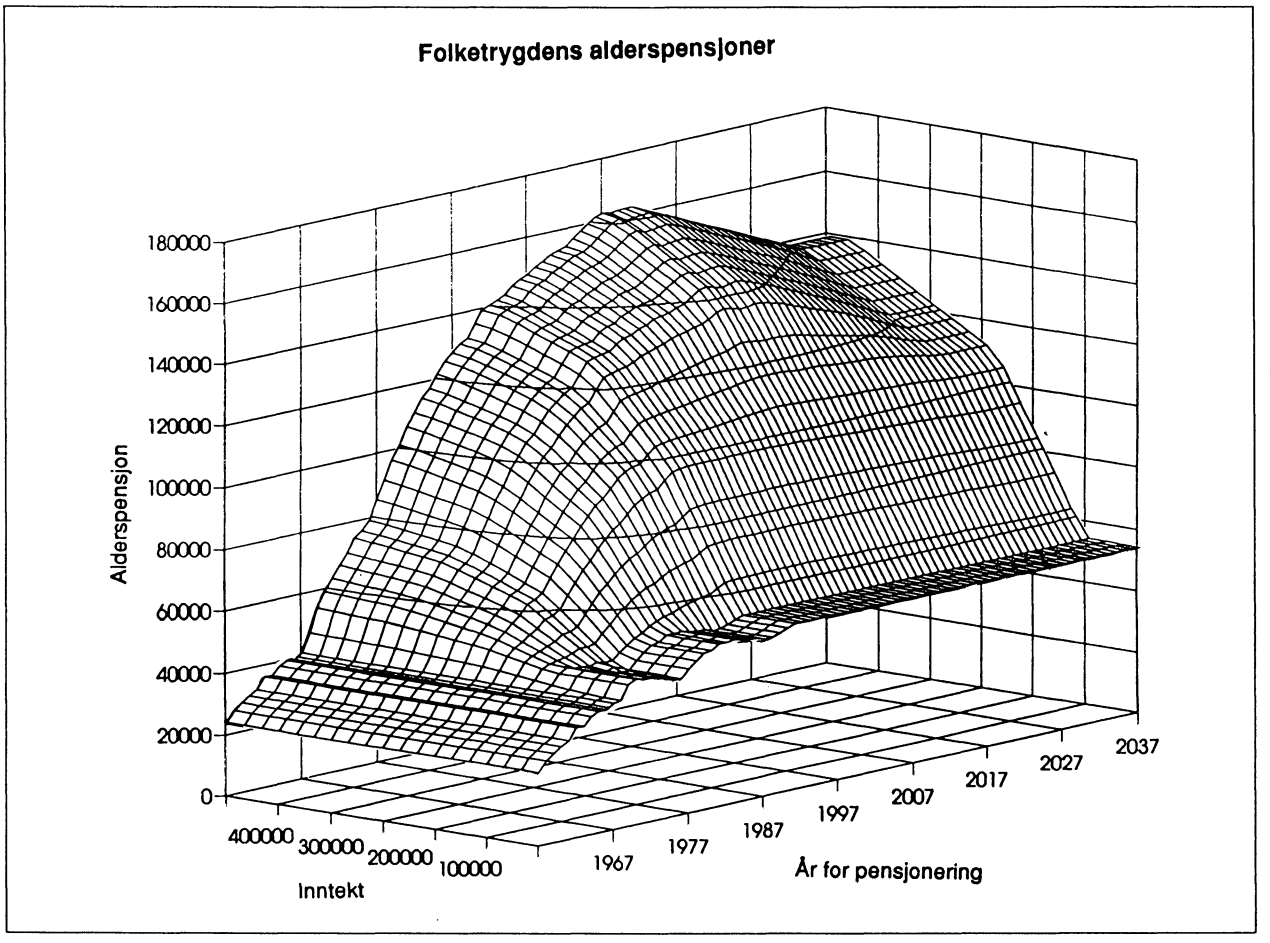

Sluttpoengtallet er lik gjennomsnittet av pensjonspoengene i de 20 beste poengårene. Pensjonspoengene i et år er lik forholdet mellom inntekter utover ett grunnbeløp og grunnbeløpet i det enkelte år dersom inntekten er opptil seks G. (For inntekter opptjent i 1991 og tidligere var grensen på åtte G.) For inntekter utover seks (åtte) G øker pensjonspoengene med 0,33 for hver G man tjener. For inntekter over 12 G gis det imidlertid ikke pensjonspoeng.

Antall pensjonspoeng i et år er altså en degressivt stigende funksjon av forholdet mellom pensjonsgivende inntekt og grunnbeløpet. Med et slikt system er selvsagt fremtidige alderspensjoner avhengig av utviklingen i grunnbeløpet og i lønningene. Lav vekst i grunnbeløpet i forhold til i lønningene vil føre til at en større andel av inntektene kommer over grensene på 6 og 12 G og dermed på marginen får færre pensjonspoeng. Dersom man lar grunnbeløpet vokse i takt med prisene, mens man lar minstepensjonen følge lønnsveksten, vil man på sikt avvikle hele ordningen med tilleggspensjoner. Lav vekst i grunnbeløpet bremser dessuten umiddelbart veksten i alderspensjonene til de som allerede er pensjonert.

Det er et komplisert regelverk for beregning av folketrygdens alderspensjoner, men det er ingen klare regler for hvordan grunnbeløpet skal vokse i forhold til det generelle lønnsnivået. I offisielle prognoser har man likevel forutsatt at grunnbeløpet i fremtiden vokser i takt med de nominelle lønningene. Disse prognosene er grunnlaget for de relativt pessimistiske perspektivene på folketrygdens fremtidige finansiering. Dersom man derimot antar at grunnbeløpet, som hittil, vil vokse saktere enn lønningene, men holder tritt med prisstigningen, blir også veksten i folketrygdens utgifter lavere enn antatt.

For å sette folketrygdens alderspensjoner inn i en makroøkonomisk ramme, vil jeg utvide modellen fra forrige avsnitt. Jeg antar at det er to poster på de offentlige budsjettene, nemlig utgifter til offentlig konsum og overføringer til alderspensjonistene

gjennom folketrygden. Offentlig sektor får sine inntekter ved en skatt på lønnsinntekt. Det sikres balanse i offentlige budsjetter ved at skattesatsen gjøres endogen.

Vi trenger å beregne utgiftene til alderspensjonene. Her har jeg brukt en modell for folketrygdens alderspensjoner som er dokumentert i Holtsmark (1993b). Modellen plasserer hver person i yrkesaktiv alder i en klasse for pensjonsgivende inntekt. Det er antatt som en forenkling at den enkeltes inntektsstrøm gjennom livet følger en indeks for den generelle lønnsutviklingen. De inntektsseriene dette frembringer gir grunnlag for å gi anslag på samlet alderspensjon som folketrygden må utbetale i fremtiden.

I 1990 er modellens skattesats for skatt på lønnsinntekt på 55 prosent. I status quo-banen, hvor vi lar grunnbeløpet være uendret, er skattesatsen relativt stabil frem til 2010. I denne perioden motvirkes fallet i antallet alderspensjonister av oppbyggingen av folketrygden. I 2007 pensjoneres den første kohorten med full opptjeningstid i folketrygden. Etter 2010 vokser skattesatsen raskt både fordi det gjennomsnittlige nivået på alderspensjonene fortsetter å vokse, og fordi det blir en rask vekst i antallet alderspensjonister. Skattesatsen når et nivå på 68 prosent i 2040 i status quo-banen, jf. tabell 2.

Selv om privat konsum pr. innbygger i status quo-banen ikke blir lavere i 2040 enn i dag, viser banen at en utvikling med svak økonomisk vekst vil føre til et høyt skattenivå. Gjennomsnittlig disponibel inntekt for lønnstakere og selvstendige blir redusert med 29 prosent i 2040 i forhold til i 1990 samtidig som den gjennomsnittlige alderspensjonen øker med 37 prosent.

Et interessant spørsmål er hvor høy økonomisk vekst som er nødvendig for å unngå en økning i skattenivået. "Vekstbanen" kan belyse det spørsmålet. Her er det lagt inn en konstant årlig vekst i produktiviteten på 0,8 prosent, som er akkurat nok til å sikre at skattesatsen ikke i noe år før 2030 blir høyere enn i 1990. (Dette er en vekst i produktiviteten som er noe svakere enn den produktivitetsveksten som er lagt til grunn for fastlands-Norge i regjeringens langtidsprogram (St. meld. nr. 4 1992/93).) Jeg har også antatt at vekst i faktorproduktiviteten fører til høyere offentlig konsum enn i referansebanen. Det kan jo virke urealistisk å anta at standard og dekningsgrad på kommunale tjenester holdes konstant når det er en generell velstandsvekst. Jeg har derfor forutsatt at én prosents vekst i lønnsindeksen også øker offentlig konsum med én prosent i forhold til i status quo-banen. På den måten blir den delen av skattesatsen som går til å finansiere offentlig konsum den samme som i status quo-banen. Endringene i skattesatsen i vekstbanen i forhold til i referansebanen skyldes altså endringer i utgiftene til alderspensjoner.

I vekstbanen det ingen realvekst i grunnbeløpet, men særtillegget økes slik at minstepensjonen vokser i takt med lønnsindeksen. Det blir også realvekst i tilleggspensjonene. At grunnbeløpet følger prisutviklingen i stedet for lønnsutviklingen innebærer at alderspensjonistene får pensjoner som reflekterer lønnsnivået de selv hadde da de var yrkesaktive. Og blant annet fordi folketrygdens alderspensjoner ennå i mange år vil være i en oppbyggingsfase vil fremtidens alderspensjonister også i denne banen få høyere pensjoner enn dagens alderspensjonister.

En virkning av at grunnbeløpet følger prisutviklingen i stedet for lønningene er at en voksende

Tabell 3. Simuleringsresultater. Vekstbanen. Milliarder 1989-kroner

	1990	2000	2010	2020	2030	2040
Offentlig konsum	131	160	193	226	280	344
Privat konsum	394	457	575	701	804	896
Bruttoinvesteringer	111	179	212	235	263	310
Bruttonasjonalprodukt	636	795	980	1162	1348	1550
Antall yrkesaktive*	2078	2215	2327	2353	2327	2283
Realkapitalmengde	2317	2897	3569	4233	4909	5648
Faktorproduktiviteten***	100	108	117	127	138	149
Utbetalt lønn	315	394	485	575	667	767
Utbetalte alderspensjoner**	41	51	56	75	90	102
Skattesats på lønn**	55	54	51	52	55	58
Antall innbyggere*	4233	4420	4544	4653	4731	4710

* Tusen personer

** Se neste avsnitt for omtale

*** Indeks

andel av lønnsmottakerne vil få pensjonsgivende inntekter som er mellom 6 og 12 G. Flere blir altså "rammet" av at pensjonspoengene i et år er en degressivt stigende funksjon av inntekten. Det gir i sin tur lavere økning i tilleggspensjonene for alle som i ett eller flere år har inntekter over 6 G.

En annen virkning av denne politikken i forhold til en politikk hvor grunnbeløpet vokser i takt med lønningene, er at en mindre andel av de yrkesaktive etterhvert vil ha pensjongivende inntekter under 5 G og dermed nyte godt av overgangsreglene. Dette er imidlertid bare en midlertidig effekt som betyr noe i oppbyggingsfasen av folketrygden frem til 2007 og noen år etter det.

Den tredje virkningen av denne politikken er at den enkelte pensjonist ikke vil få noen realinntektsforbedring i løpet av sine pensjonistår.

I vekstbanen vokser minstepensjonene i takt med lønningene ved at særtillegget justeres opp. Det innebærer en fortsettelse av en tradisjon hvor særtillegget har blitt justert opp slik at minstepensjonene i hovedsak har fulgt nivået i lønningene.

I vekstbanen øker faktorproduktiviteten med 0,8 prosent årlig. Samlet øker produktiviteten med 49 prosent iløpet av simuleringsperioden. Lønnen vil nå øke både fordi produktiviteten øker og fordi kapitalmengden øker. I løpet av simuleringsperioden får vi om lag en fordobling av lønningene. Men fordi grunnbeløpet i folketrygden holdes konstant, øker gjennomsnittlig alderspensjon med "bare" 68 prosent fra 1990 til 2040. Og fra 2010 til 2040 øker utbetalingene av alderspensjoner med 44 milliarder kroner. I denne perioden øker både utgiftene til alderspensjoner og de offentlige utgiftene til omsorg og pleie av eldre. Samlet øker derfor skattesatsen fra 51 prosent i 2010 til 58 prosent i 2040.

Skattesatsøkningen er mer moderat i vekstbanen enn i status quo-banen. Det henger som sagt sam-

Figur 6: *Skattesatsen i modellen for ulike nivåer på den årlige veksten i faktorproduktiviteten. Grunnbeløpet er det samme i alle banene. Offentlig konsum legger beslag på den samme andelen av samlet lønnsinntekt i alle banene*

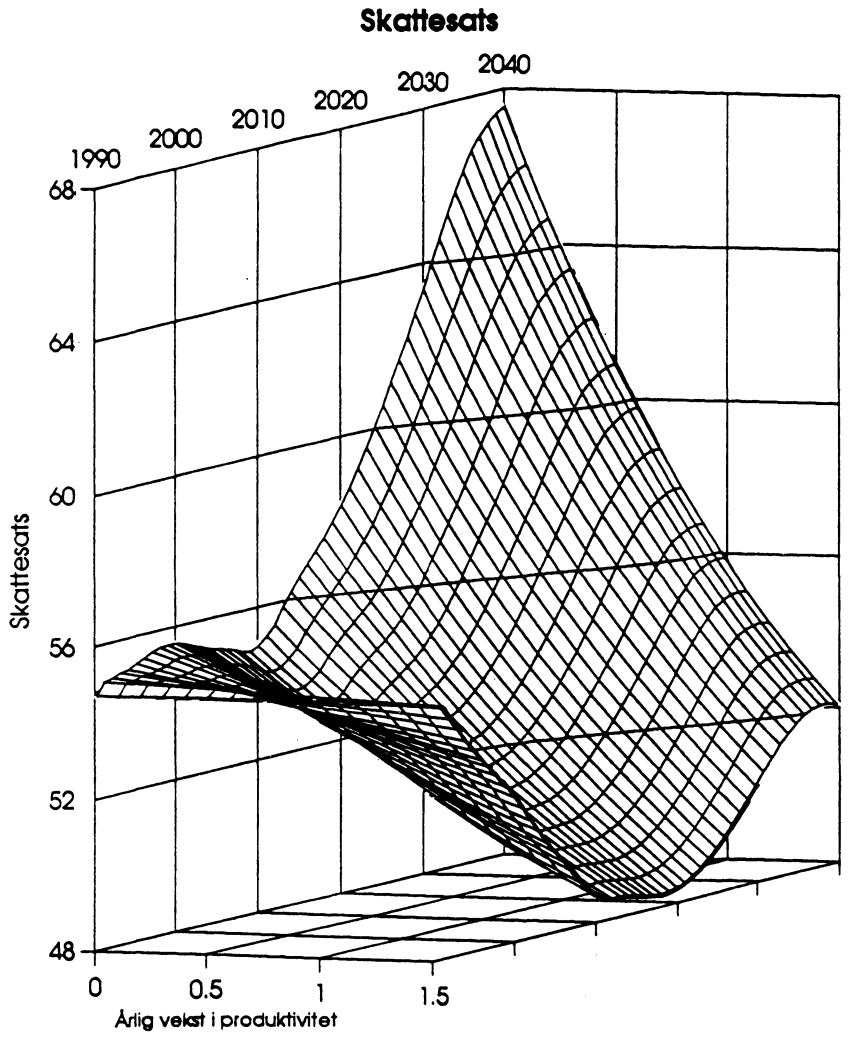

men med at grunnbeløpet i folketrygden holdes konstant i begge banene, mens bare vekstbanen har produktivitetsvekst. Figur 6 illustrerer mer generelt i hvilken grad produktivitetsveksten påvirker skattenivået i modellen. Den venstre kanten representerer skattenivået i status quo-banen. Økende produktivitet gir imidlertid, gjennom høyere lønnsvekst, lavere skattenivå.

5. Konklusjon

Fra 2010 blir det en sterk vekst i antallet alderspensjonister. Antallet personer i yrkesaktiv alder vil etterhvert falle dersom ikke innvandringen forandrer bildet. Det vil stå færre yrkesaktive bak hver alderspensjonist. Og det blir økt behov for offentlige omsorgstjenester særlig etter 2020.

Beregningene har vist at følgene av de demografiske endringene i en makroøkonomisk sammenheng vil bli små og det er mer enn 40 år til de får full tyngde. Privat konsum pr. innbygger kan i de kommende 50 årene holdes på et like høyt og høyere nivå enn i dag selv uten produktivitetsvekst.

Den demografiske utviklingen, med en vekst i antallet eldre, har imidlertid også en statsfinansiell side. Alderspensjonene utgjør en stor del av utbetalingene over folketrygden og folketrygdens alderspensjoner vil ennå i mange år være i en oppbyggingsfase. Den demografiske utviklingen med flere alderspensjonister og avtakende vekst i antallet yrkesaktive sammen med økt offentlig innsats i omsorg og pleie, kan derfor komme til å kreve skjerpelser i skattenivået etter 2020. Staten har imidlertid flere virkemidler for å bremse veksten i alderspensjonene uten å bryte gjeldende regelverk for tilleggspensjoner. Dersom det blir reallønnsvekst i årene som kommer, vil underregulering av folketrygdens grunnbeløp i forhold til lønningene være et effektivt virkemiddel for å bremse veksten i folketrygdens utgifter. Men blir det svak økonomisk vekst vil det være lite rom for underregulering av grunnbeløpet.

Referanser:

Andreassen, L. og D. Fredriksen (1991): "MOSART - en mikrosimuleringsmodell for utdanning og arbeidsstyrke", Økonomiske analyser nr. 2.

Andreassen, L., C. Koren, J. G. d. Leon og O. Ljones (1988): "Inntektsoverføringer mellom aldersgrupper og befolkningsutviklingen". Vedlegg 4 i NOU 1988:21.

Brunborg, H. (1988): "Kohort- og periodefruktbarhet i Norge 1845-1985" Rapporter 88/4 SSB.

Cutler, D.M., J.M. Poterba, L.M. Sheiner and L.H. Summers (1990): "An Aging Society: Opportunity or Challenge ?", Brookings Papers on Economic Activity, no. 1.

Hagemann; Robert P. and Guiseppe Nicolette (1989): Population Ageing: Economic effects and some policy implications for financing public pensions. OECD Economic Studies no. 12.

Hansen, A. H. (1939): "Economic progress and declining Population Growth", The American Economic Review vol. XXIX no. 1.

Holden, Steinar (1989): "Folketrygdens fremtid og finansiering." Sosialøkonomen 10/89.

Holmøy, Erling (1992): "The structure and working of MSG-5, an applied general equilibrium model of the Norwegian economy" in L. Bergman and Ø. Olsen (Eds.): Economic Modeling in the Nordic Countries. Contribution to Economic Analysis no 210. Elsevier Science Publishers B.V (North Holland) 1992.

Holtsmark, Bjart (1992): "Befolkningsutviklingen i et makroøkonomisk perspektiv" Foredrag på nasjonalt forskermøte for økonomer, januar 1992.

Holtsmark, Bjart (1993a): "Når etterkrigsbarna blir alderspensjonister. Befolkningsutviklingen og folketrygden i et makroøkonomisk perspektiv." Norsk Økonomisk Tidskrift 107 s. 41-66.

Holtsmark, Bjart (1993b): "Dokumentasjon av en modell for alderspensjonene og uføredelen av folketrygden" Kommer som rapport fra Statistisk sentralbyrå.

Holtsmark, Bjart og Kyrre Aamdal (1992): "Befolkning, offentlig tjenesteyting og makroøkonomiske konsekvenser." Vedlegg 4 i NOU 1992:1.

Keynes, J.M. (1937): "Some economic consequenses of a declining population", Engenics Review, 13-17.

Kravdal, Øystein (1991): "Hvor mange barn ?", Universitetsforlaget og SSB i samarbeid.

Myrdal, A. og G. Myrdal (1936): "Krisen i befolkningsspørsmålet." Tiden Norsk Forlag, Oslo.

Norman, Victor (1990): "Dessertgenerasjonens pensjoner - alternative veier å gå." Foredrag på AF-seminar om folketrygdens fremtid 20.11.90.

Texmon, Inger (1991): "Fremskriving av folkemengden 1990-2050. Nasjonale og regionale tall", NOS B 983.

Thonstad, Tore (1984): "Økonomiske konsekvenser av befolkningsnedgang" Sosialøkonomen 7.

Thonstad, Tore (1990): "Økonomiske og andre konsekvenser av en synkende nativitet", Foredrag på Nordiska Statistikermøtet 1989.

Økonomiske analyser nr. 3/4-1993
Statistisk sentralbyrå
ISSN 0800-4110

Økonomiske utsikter for Asia

Inntrykk fra vårmøtet i LINK-prosjektet

Av

Mette Rolland

Mens den økonomiske veksten i de store industrilandene i beste fall er svak, er situasjonen helt annerledes i Asia. Verdensdelen omfatter mange av de landene som har hatt den største veksten i bruttonasjonalproduktet de siste årene. Artikkelen beskriver fjorårets utvikling i viktige økonomiske størrelser og sier noe om hvilke utsikter de asiatiske økonomiene har.

1. Innledning.

Når vi i Norge snakker om internasjonale økonomiske forhold, konsentrerer vi stort sett oppmerksomheten om EF, USA og Japan. På grunn av den negative utviklingen i de store vestlige industrilandene, med unntak av USA, får vi ofte inntrykk av at den globale økonomiske utviklingen er dyster. Ved en slik snever fokusering kan vi lett glemme at andre, og for oss noe mer perifere områder, opplever tosifrete vekstrater. Jeg vil derfor i denne artikkelen rette søkelyset mot Asia, et område hvor vi normalt ikke driver konjunkturovervåking, og formidle noen av de inntrykkene jeg sitter igjen med etter LINK-prosjektets vårmøte i New York. LINK-prosjektet er et internasjonalt prognosesamarbeid i FN-regi, som SSB deltar i. Prognosene for verdensøkonomien blir utarbeidet på grunnlag av modellsimuleringer. De enkelte landene bidrar med makroøkonomiske modeller for sine respektive land. Modellene blir simulert samtidig, bundet sammen med en handelsmatrise. På denne måten tas det i større grad hensyn til samspillet mellom ulike lands økonomier enn det som ofte er tilfellet når de nasjonale prognosene beregnes. En stor del av LINK-møtet var viet regionale presentasjoner, der det både ble gitt en oppsummering for området som helhet, samt utdypende innlegg og vurderinger fra representanter for de største landene i hver region. Det sier seg selv at med over 70 deltakerland, vil det føre for langt å gi en detaljert analyse av alle landene. Jeg har derfor valgt å konsentrere oppmerksomheten om Asia fordi dette sannsynligvis er et område som kommer til å få meget stor betydning for verdensøkonomien i det neste århundre. Siden Japan omfattes av våre internasjonale konjunkturomtaler, er landet utelatt her.

2. Asia.

2.1 Generell oversikt.

Den verdensdelen som har opplevd størst vekst i bruttonasjonalproduktet (BNP) de siste årene, er uten tvil *Asia* og da i første rekke landene i *Sørøst Asia*[1].

Det er gledelig at flere av de asiatiske økonomiene som er i overgangsfasen fra planøkonomi til markedsøkonomi, opplever høye vekstrater. Et eksempel her er *Viet Nam* som i fjor hadde en vekst i BNP på 8,3 prosent.

Mens det tidligere var de nylig industrialiserte landene (*NIC*)[2] som var suksessrike, er det nå *Kina* som har regionens høyeste vekstrate med 12,8 prosent i 1992. Utviklingen i *Sør Asia*[3] er ikke like gunstig - et land som *India* hadde en BNP-vekst på rundt 3,5 prosent i fjor.

Selv med høye vekstrater falt inflasjonen i de fleste av landene i 1992. Dette skyldtes i første rekke lavere vekst i innenlandsk etterspørsel som følge av strammere finans og pengepolitikk, men også kostnadssiden spilte en viss rolle. Flere av landene opplevde en appresiering av valutaen i forhold til dollar, noe som ga en deflasjonseffekt. Dessuten førte gunstige værforhold til store avlinger og dermed god tilførsel av viktige varer.

De asiatiske landene - spesielt NIC og statene i Sørøst Asia - er berømte på grunn av sine eksportsektorer. Innsatsen på handelsfronten var også i fjor imponerende. Samlet for alle landene i Asia økte

1) Området omfatter følgende land: Indonesia, Filippinene, Malaysia, Thailand, Viet Nam, Laos og Kampuchea

2) NIC-landene er Hong Kong, Singapore, Sør Korea og Taiwan.

3) Området omfatter følgende land: India, Pakistan, Bangladesh, Sri Lanka, Nepal og Myanmar (tidligere Burma).

eksporten med 13 prosent. Denne veksten var over dobbel så stor som økningen i eksporten for verden som helhet. Både NIC, Kina og landene i Sørøst Asia hadde tosifrete vekstrater i eksporten. Men også landene i Sør Asia opplevde en betydelig eksportvekst, til dels som følge av handelsfremmende økonomiske reformer. Importveksten var også høy i regionen totalt sett, derfor ble det en liten svekkelse av driftsbalansen for området som helhet.

Et av de interessante trekkene ved utviklingen i handelsmønsteret var den økningen som fant sted i *intra-regional* handel. I 1991 økte denne handelen med 23 prosent, og foreløpige tall for 1992 indikerer at trenden fortsetter. En kontinuerlig spesialiseringsprosess og skiftende komparative fortrinn innen regionen bidro til denne utviklingen. I tillegg kom direkte investeringer fra *NIC* og *Japan* til øvrige asiatiske land, selvom det var nedgang i intra-regionale direkte investeringer i fjor. Dessuten spilte den blomstrende økonomien i *Kina* en betydelig rolle. Hvis Japan inkluderes, utgjorde den intra-regionale handelen 42 prosent av Asias totale eksport. Men selv om dette var en stor andel, var eksportmarkedene utenfor regionen fortsatt av vital betydning.

Når det gjelder *utsiktene* for området, bør det ikke være en for dristig påstand å hevde at Asia også i nær fremtid vil oppleve betydelig vekst i BNP. Utviklingen vil naturligvis avhenge av flere faktorer. De fleste av landene i Asia er eksport-orienterte, slik at en bedring i verdensøkonomien, og kanskje spesielt i de store industrilandene, er av avgjørende betydning for vekstmulighetene. Men også innenlandske faktorer som industriell utvikling, politisk stabilitet og normale værforhold er viktige. Flere av landene har problemer med flaskehalser i infrastrukturen og dessuten mangel på kvalifisert arbeidskraft, og dette er faktorer som kan dempe veksten. Et annet moment som sannsynligvis også vil veie tyngre i tiden som kommer, er *miljøhensyn*. Ved økende inntekt er det naturlig å tro at prioriteringene skifter, et forhold som kan legge begrensninger på vekstmulighetene. Under forutsetning av at det ikke inntrer plutselige endringer i noen av de faktorene jeg har pekt på, antas det at veksten for området totalt sett blir rundt 7 prosent både i år og neste år. *Kina* er ventet å være den lysende stjernen fortsatt, med vekstrate for inneværende år på over 10 prosent, men også *Malaysia* og *Thailand* ser ut til å få høy økonomisk vekst. Det antas at området vil opprettholde sin posisjon som en samling "aggressive" eksportnasjoner, eksportvekstratene er ventet å forbli tosifrete. Samtidig vil også importen øke i tiden som kommer, både som følge av handelsliberalisering, men kanskje like mye på grunn av store, sårt tiltrengte infrastrukturprosjekter. Alt i alt er det derfor ikke ventet særlige endringer i driftsbalansen verken totalt sett eller for de enkelte landene. Det eneste unntaket er *Kina* hvor det store

TABELL 1. PROGNOSER FOR BRUTTONASJONALPRODUKT
Prosentvis volumendring fra året før

	1992	1993	1994
NIC	5,3	6,2	6,7
Hong Kong	4,8	5,3	5,2
Sør Korea	4,6	7,3	8,0
Singapore	5,8	5,9	6,2
Taiwan	6,6	6,7	6,5
Kina	12,8	10,8	8,6
Sørøst Asia	5,8	6,5	7,1
Indonesia	6,5	6,1	6,7
Malaysia	8,0	7,5	7,5
Filippinene	4,0	3,7	5,5
Thailand	7,5	8,0	8,4
Sør Asia	4,6	5,3	6,0
India	3,4	3,8	4,1
Pakistan	5,6	5,2	5,9

Kilder: LINK-prosjektet og Den Asiatiske Utviklingsbanken.

TABELL 2. PROGNOSER FOR IMPORT OG EKSPORT I NOEN UTVALGTE LAND
Prosentvis volumendring fra året før

	1992	1993	1994
NIC + Sørøst Asia			
Eksport	12,4	14,8	15,7
Import	11,9	15,0	15,0
Hong Kong			
Eksport	21,8	24,8	24,8
Import	21,8	24,6	23,2
Sør Korea			
Eksport	8,0	12,2	13,5
Import	0,8	9,7	11,6
Indonesia			
Eksport	10,8	12,8	11,7
Import	8,7	11,8	13,6
Thailand			
Eksport	17,1	18,9	18,9
Import	14,8	16,0	16,5
India			
Eksport	3,4	9,1	11,6
Import	9,0	14,4	8,1
Kina			
Eksport	18,4	16,3	16,0
Import	26,4	18,9	16,1

Kilder: LINK-prosjektet.

overskuddet på driftsbalansen antas å bli kraftig redusert.

Asia er et enormt område og favner over mange og svært forskjellige land. Gjennomsnittstall gir derfor et noe diffust bilde, så jeg vil gå litt nærmere inn på de enkelte regioner.

2.2 Nylig industrialiserte land (NIC)

Gruppen består av de landene som først iverksatte en eksportledet vekststrategi. Fjorårets vekstrater var på mange måter en skuffelse, med en gjennomsnittlig vekst på 5,3 prosent, mot 7,3 prosent i 1991. Dette er det laveste resultatet siden 1985, og skyldes først og fremst nedgangen i *Sør Korea*, der veksten i fjor nesten ble halvert i forhold til året før. Åraken til nedgangen var i første rekke svikt i innenlandsk etterspørsel som følge av regjeringens tiltak for å få ned privat konsum og forsøk på å kjøle ned en overopphetet byggesektor. Stram pengepolitikk ga lavere investeringer i arbeidsbesparende utstyr. Som følge av den svake etterspørselen fra tradisjonelle markeder som EF, USA og Japan, var eksportveksten lavere enn året før, mens importen var tilnærmet uendret.

Nedgangen i *Singapore* var relativt mild, og skyldtes i første rekke en stagnerende finanssektor som følge av tilbakegangen i såvel de store industrilandene som enkelte av nabolandene. Innenlandsk etterspørsel ble holdt oppe ved at offentlige investeringer i boliger og industriparker var høye. Implementeringen av "seksårsplanen for nasjonal utvikling" med store offentlige investeringer i *Taiwan* gjorde at BNP-veksten var stabil til tross for en halvering av eksportveksten i fjor. *Hong Kong* var det eneste av landene i denne regionen som opplevde en svak økning i BNP-veksten. Utviklingen var sterkt knyttet til den kraftige veksten i Kina som ga stor økning i den direkte og indirekte eksporten av varer og tjenester fra Hong Kong. Transitthandelen bidro også til høyere vekst i form av økte investeringer i berørte sektorer.

Utsiktene for NIC virker lyse i tiden som kommer. Den gjennomsnittlige veksten i regionen er ventet å ligge i overkant av 6 prosent de neste to årene, men det avhenger noe av om den økonomiske veksten i de store industrilandene tar seg litt opp igjen. NIC er eksportorienterte og derfor avhengige av utviklingen i verdensmarkedet. Men den veksten som Asia opplever, kompenserer for nedgang i tradisjonelle markeder - særlig økt eksport til Kina er av stor betydning. Det er ventet at offentlige investeringer vil øke kraftig i NIC som følge av planlagte forbedringer i sosial og industriell infrastruktur. Spesielle prosjekter som ny havn og flyplass i *Hong Kong* og gjennomføring av seksårsplanen i *Taiwan*, bidrar til denne økningen. Også private investeringer antas å ville øke de neste par årene på grunn av strukturell endring i produksjonen fra arbeidskrevende til mer kapitalintensive metoder.

2.3 Kina

Som nevnt innledningsvis, fikk *Kina* en hurtigere økning i veksten i 1992, med en vekstrate for BNP på 12,8 prosent. Drivkraften i denne utviklingen var reformer i den økonomiske politikken. Streng kontroll av investeringer og kreditt ble lempet på, og det ble foretatt lettelser i innstrammingsprogrammet som var innført i 1989. Det var først og fremst industrisektoren som bidro til den høye veksten, med en økning på over 20 prosent i forhold til 1991. Et interessant trekk ved denne industriveksten var den store regionale forskjellen. Kystområdet kom mye bedre ut enn innlandet, sannsynligvis fordi de spesielt tilrettelagte næringsområdene hovedsakelig befinner seg nær kysten. Eierstrukturen spilte også en vesentlig rolle, da de ikke-statseide bedriftene vokste adskillig raskere enn statlige foretak. Tungindustrien økte kraftig som følge av den økte etterspørselen etter investeringsvarer. Det er også interessant å legge merke til at de tjenesteytende sektorene hadde relativt høy vekst, spesielt innen post og telekommunikasjon. Men det var også blant de tjenesteytende næringene at en fant "problembarnet" i kinesisk økonomi: transportsektoren. Veksten var her mye lavere enn i produksjonssektorene, og det dannet seg flaskehalser som hadde negativ innflytelse på hele økonomien.

Til tross for at regjeringen gjennomførte en rekke prisreformer i 1992, steg konsumprisene for hele landet kun med rundt 6 prosent. Men det er viktig å være klar over at storbyene opplevde en dobbel så høy prisstigning, et forhold som kan legge en demper på den videre veksten i økonomien.

Kina fortsatte å åpne markedene i 1992, og dette ga høy vekst i både eksport og import. Landet lå som nummer 11 blant verdens ledende handelsnasjoner og har store muligheter til videre opprykk i kraft av sitt potensiale og sin størrelse. Det har vært stor innstrømming av utenlandske direkte investeringer til eksportsektoren de siste årene, og sammen med en depresiering av valutaen, bidro dette til eksportøkningen som fant sted i fjor. Ferdigvarer utgjorde nesten 80 prosent av all eksport i 1992. Dette gjør at Kina unngår den økonomiske ustabilitet som oppstår ved store svingninger i råvareprisene, som de fleste andre utviklingsland er utsatt for.

Når det gjelder mulighetene for videre vekst, synes de å være gode, men en skal være klar over at kinesisk økonomi ikke er problemfri. På grunn av lettelser i finansielle restriksjoner har investeringene økt kraftig den siste tiden. Men denne hurtige oppbyggingen har gitt skjev fordeling av ressurs-

ene. De fleste investeringene er foretatt innen ferdigvareproduksjon og kontor- og turistanlegg, mens det er satset relativt lite på infrastruktur. Energisektoren er et annet problemområde. I tillegg er ikke markedsmekanismen fullt ut etablert ennå, og bedriftsledelsen har ofte lav risiko ved at de ikke blir stilt til ansvar overfor prosjekter med liten inntjening. Inflasjonsfaren er også en negativ faktor, spesielt fordi prisstigningen er stor for innsatsfaktorer. Når prognosene likevel peker i retning av høy vekst, skyldes det at mange positive elementer kan dempe de negative impulsene. Kina har stort overskudd på driftsbalansen og store reserver som kan brukes til å importere nødvendige varer hvis mangler skulle oppstå. Det er også ventet økning i innenlandsk etterspørsel, særlig i privat konsum som følge av inntektsøkning. Tilbudssiden reagerer også positivt på de pågående reformene som gjennomføres i den økonomiske politikken. I eksportsektoren er det ventet fortsatt vekst. Som følge av handelsliberaliseringer og Kinas søknad om tilslutning til GATT, er det også antatt at importen vil øke kraftig de neste par årene, noe som reduserer overskuddet på driftsbalansen.

2.4 Sørøst Asia

I dette området finner vi *Indonesia, Filippinene, Thailand og Malaysia.* Disse landene har den senere tiden ført en eksportrettet strategi og regnes som et vekstområde. Gjennomsnittlig BNP-vekst var i 1992 i underkant av 6 prosent, og det var noe lavere enn året før. Nedgangen skyldes først og fremst utviklingen i de store industrilandene, men også at flere av landene førte en stram pengepolitikk.

Lavere vekst i *Indonesia* kan forklares ved myndighetenes forsøk på å dempe innenlandsk etterspørsel, men lavere eksport - særlig av olje og gass - spilte også en vesentlig rolle. Et positivt trekk var at de senere års store utenlandske investeringer synes å bære frukter i form av økt eksport av utradisjonelle varer.

Av de fire store landene i regionen fikk *Filippinene* den laveste veksten i fjor. Mye av forklaringen til dette lå i store flaskehalser i infrastrukturen, spesielt var energiforsyningen dårlig.

Både *Thailand* og *Malaysia* hadde derimot høy vekst i 1992. Det var særlig offentlig etterspørsel som bidro til utviklingen. Begge landene førte en stram pengepolitikk, noe som hadde negativ innflytelse på private investeringer. Eksportveksten var lavere enn i 1991 på grunn av svikten i verdensmarkedet for de to landenes ferdigvarer.

Det er ventet høyere vekst i regionen i 1993 og 1994 som følge av bedring i både utenlandske og innenlandske forhold. Eksporten antas å ville øke, og det vil bli en positiv utvikling i investeringene. Offentlige investeringer foretas for å fjerne flaskehalser i infrastrukturen, og private investeringer vil øke som følge av forventete lettelser i pengepolitikken. Eksportveksten er antatt å bli tosifret for alle landene i området, både som følge av oppblomstring i aktiviteten i industrilandene, men også på grunn av økt intra-regional handel.

2.5 Sør Asia

Denne regionen omfatter noen av de fattigste landene i Asia som ikke har hatt den samme veksten som de mer østlige områdene. Likevel økte den gjennomsnittlige veksten i BNP og var 4,6 prosent i 1992. *Pakistan* hadde regionens høyeste vekst med 5,6 prosent, mens flere av de andre landene hadde en mer skuffende utvikling. Mange av landene har en stor jordbrukssektor, noe som gjør utviklingen svært avhengig av værforholdene. Eksportveksten økte for området som helhet, men den må sies å være lav i forhold til det øvrige Asia. Det er ventet at regionen vil få noe økt vekst i BNP de neste par årene, 5-6 prosent antydes. *Pakistan* vil sannsynligvis fortsatt oppvise de høyeste vekstratene, men også *India* og *Sri Lanka* ser ut til å ha gode muligheter. Økonomisk vekst i Sør Asia hindres i mange tilfeller av landenes anstrengte fiskale forhold og betalingsbalanseproblemer. Det er ikke ventet store endringer i eksportveksten verken i år eller neste år, med unntak av India hvor prognosene peker mot en økning på rundt 10 prosent.

3. Avslutning

Jeg har i denne artikkelen forsøkt å formidle noen av de inntrykkene jeg sitter igjen med etter siste LINK-konferanse. Utviklingen hos våre viktigste handelspartnere kommer i neste Konjukturtendensene, så jeg har valgt å konsentrere meg om Asia. Asia er svært aktiv i LINK-prosjektet med mange og gode innlegg, slik at mye informasjon lett blir tilgjengelig. Det er dessuten det mest dynamiske området med store og interessante endringer. Alt tyder også på at Asia, og spesielt de østlige delene, vil spille en stadig større rolle i verdensøkonomien. Mange av industrinasjonene har allerede begynt å konsentrere oppmerksomheten sterkere mot Sørøst Asia - og ikke minst Kina. Dette gjelder naturlig nok særlig Japan, men også Australia, New Zealand og USA har fulgt opp. Hittil har området vært kjent for sin eksportsuksess, men endringer i handelspolitikken bærer bud om at importen vil øke i tiden fremover. Derved åpner det seg et enormt marked som norsk næringsliv kan dra nytte av.

Økonomiske analyser nr. 3/4-1993
Statistisk sentralbyrå
ISSN 0800-4110

Ulikhet i inntekt for pensjonister

av

Grete Dahl

I 1990 var gjennomsnittlig samlet inntekt for alderspensjonistene 99 400 kroner og uførepensjonistene 103 100 kroner. Samlet inntekt er et brutto inntektsbegrep som omfatter både skattepliktige og skattefrie overføringer, yrkesinntekt og kapitalinntekter. For begge pensjonistgruppene utgjorde kapitalinntektene og yrkesinntekten til sammen om lag en tredel av samlet inntekt, og spesielt for alderspensjonistene er kapitalinntektene en betydelig inntektskilde. I perioden fra 1986 til 1990 økte gjennomsnittlig samlet inntekt med 38 prosent for alderspensjonistene og 35 prosent for uførepensjonistene. (I samme periode økte konsumprisindeksen med 26 prosent). For begge pensjonistgruppene økte kapitalinntektene og inntektene fra tjenestepensjon prosentvis sterkere enn andre typer inntekter. I løpet av siste halvdel av 1980-årene har det også skjedd en økning i ulikheten i fordelingen av samlet inntekt blant alderpensjonistene, mens den interne inntektsulikheten blant uførepensjonistene har gått ned. Både i 1986 og i 1990 var imidlertid de individuelle inntektsforskjellene større blant alderspensjonistene enn blant uførepensjonistene.

Formålet med denne artikkelen er å belyse forskjeller i inntektsnivå mellom grupper av pensjonister. Det vil også bli foretatt sammenligninger med yrkesaktives inntekter. Pensjonistgruppene er alderspensjonister og uførepensjonister med pensjon fra folketrygden. Yrkesaktive er delt inn i ansatte og selvstendig næringsdrivende. I tillegg til å sammenligne gruppenes inntektsnivå vil vi for hver gruppe studere den interne inntektsulikheten, gi tall som viser sammensetningen av inntekten på inntektsposter, og estimere de forskjellige inntektspostenes bidrag til ulikheten i inntektsfordelingen. Opplysningene er for året 1990. Det vil i tillegg bli gitt resultater som viser endringer i gruppenes inntektsforhold i siste halvdel av 1980-årene (perioden fra 1986 til 1990).

Omtrent samme gjennomsnittlige inntektsnivå for alders- og uførepensjonister

Ved utgangen av 1990 var det i alt 613 000 alderspensjonister og 234 000 uførepensjonister med pensjon fra folketrygden, Rikstrygdeverket (1991). Gjennomsnittlig samlet inntekt for alderspensjonistene var i 1990 99 400 kroner og for uførepensjonistene 103 100 kroner, tabell 1. Statistisk sett er dette ingen klar inntektsforskjell. Inntektsopplysningene er fra SSBs inntekts- og formuesundersøkelse, tilknyttet opplysninger fra Rikstrygdeverkets registre. Samlet inntekt er et brutto inntektsbegrep. Inntekten omfatter både skattepliktige og skattefrie overføringer i tillegg til yrkesinntekt og kapitalinntekter. Gjeldsrenter og underskudd i borettslag er ikke trukket fra, se ramme. I analysen er person nyttet som analyseenhet. En del inntekter som i inntekts- og formuesundersøkelsen er registrert på person, er imidlertid inntekter som kan tilskrives hele husholdningen. Dette gjelder for eksempel enkelte kapitalinntekter som inntekt av bolig og til dels renteinntekter, samt overføringer som sosialhjelp og bostøtte.

I 1990 hadde ansatte og selvstendig næringsdrivende betydelig høyere inntekt enn pensjonist-

Tabell 1. Gjennomsnittlig samlet inntekt[1)] for pensjonister, ansatte og selvstendig næringsdrivende. Kr. 1990

Alderspensjonister	99 432 (2 382)
Uførepensjonister	103 100 (1 988)
Ansatte	199 136 (1 605)
Selvstendig næringsdrivende	271 373 (8 950)

1) Standardavvik er gitt i parentes.
Kilde: SSBs inntekts- og formuesundersøkelse 1990, tilknyttet opplysninger fra Rikstrygdeverkets registre.

Samlet inntekt består av:
- Yrkesinntekt (yrkeslønn + næringsinntekt)
- Kapitalinntekter
  - brutto renteinntekter (brutto renteinntekter + brutto aksjeutbytte)
  - andre kapitalinntekter (inntekt av bolig + avkastning på sparedel av livsforsikring + øvrige kapitalinntekter)
- Overføringer
  - skattepliktige folketrygdytelser
  - tjenestepensjon (tjenestepensjon + livrenter + kårytelser)
  - andre overføringer (sosialhjelp + stønad til barnetilsyn + grunn- og hjelpestønad + bidrag + barnetrygd + forsørgerfradrag + bostøtte + stipend).

Alderspensjonist:
Person 67 år eller eldre som har mottatt alderspensjon fra folketrygden gjennom hele inntektsåret.

Uførepensjonist:
Person mellom 16 og 66 år som har mottatt uførepensjon fra folketrygden gjennom hele inntektsåret.

Ansatt:
Person som i inntektsåret har større inntekt (sum lønnsinntekt og næringsinntekt) enn folketrygdens minstepensjon, og som har større lønnsinntekt enn næringsinntekt.

Selvstendig næringsdrivende:
Person som i inntektsåret har større inntekt (sum lønnsinntekt og næringsinntekt) enn folketrygdens minstepensjon, og som har større næringsinntekt enn lønnsinntekt.

ene, tabell 1. Gjennomsnittlig samlet inntekt for ansatte var omtrent dobbelt så høy som gjennomsnittsinntekten for pensjonistene, og selvstendig næringsdrivende hadde enda høyere inntekt. I 1990 var det i alt 1,8 millioner ansatte og 219 000 selvstendig næringsdrivende, Statistisk sentralbyrå (1991).

Stor variasjon i inntektsnivå mellom grupper av pensjonister

Alderspensjonistene er 67 år eller eldre. I 1990 var 59 prosent av alderspensjonistene kvinner, og 49 prosent av alle alderspensjonistene hadde minstepensjon. Av minstepensjonistene var nesten to av tre pensjonister over 75 år, og av pensjonistene med større pensjon var bare en av tre pensjonister over 75 år. Både minstepensjonistene og pensjonistene med større pensjon var svært ulikt fordelt etter kjønn. Kvinneandelen blant minstepensjonistene var 82 prosent og blant pensjonistene med større pensjon 38 prosent, Statistisk sentralbyrå (1992).

Også uførepensjonistene er en lite homogent sammensatt gruppe med hensyn på alder, kjønn og pensjonsstørrelse. Uførepensjonistene er mellom 16-66 år og i 1990 var 55 prosent av uførepensjonistene kvinner, og 27 prosent av alle uførepensjonistene hadde minstepensjon. Aldersfordelingen er ikke vesentlig forskjellig for uførepensjonister med henholdsvis minstepensjon og større pensjon. Kvinneandelen blant minstepensjonistene var i 1990 84 prosent og blant pensjonistene med større pensjon 45 prosent, Rikstrygdeverket (1991).

Både blant alders- og uførepensjonistene er altså kvinnene sterkt overrepresentert blant minstepensjonistene og underrepresentert blant pensjonistene med større pensjon enn minstepensjon. Størrelsen på alders- og uførepensjonen er for en stor grad bestemt av tidligere yrkesinntekt, og de tradisjonelle forskjeller i yrkesinntekt mellom kjønnene avspeiler store kjønnsforskjeller i folketrygdpensjonen. Kvinner har også oftere kortere og mer avbrutte yrkeskarrierer enn menn, og dette reduserer deres muligheter til å tjene opp tilleggspensjon i folketrygden.

Folketrygdpensjonen (skattepliktige ytelser fra folketrygden) utgjør en betydelig del av samlet inntekt både for alders- og uførepensjonister. Forskjellene i samlet inntekt mellom pensjonistgruppene er derfor også for en stor del bestemt av forskjellene i gruppenes folketrygdpensjon. Som figur 1 viser, bidrar likevel andre inntekter (enn folketrygdytelsene) til en ytterligere markering av forskjellene i gjennomsnittlig samlet inntekt mellom pensjonistgruppene. Disse inntektene er kapitalinntekter, tjenestepensjon etc., og vi skal senere i artikkelen se nærmere på sammensetningen av pensjonistenes inntekter i underposter.

Større individuelle inntektsforskjeller blant alderspensjonister enn blant ansatte

Figur 1 viser at det er større forskjeller i gjennomsnittlig samlet inntekt mellom undergrupper av alderspensjonister enn mellom undergrupper av uførepensjonister. Dette kan bety at de individuelle inntektsforskjellene også er større blant alderspensjonister enn blant uførepensjonister. Vi skal her måle disse individuelle inntektsforskjellene og gi sammenlignbare opplysninger for ansatte og selvstendig næringsdrivende.

For å gi en grafisk framstilling av ulikheten i fordelingen av samlet inntekt innen hver gruppe

FIGUR 1. GJENNOMSNITTLIG SAMLET INNTEKT OG GJENNOMSNITTLIG FOLKETRYGDPENSJON FOR GRUPPER AV PENSJONISTER. KR. 1990

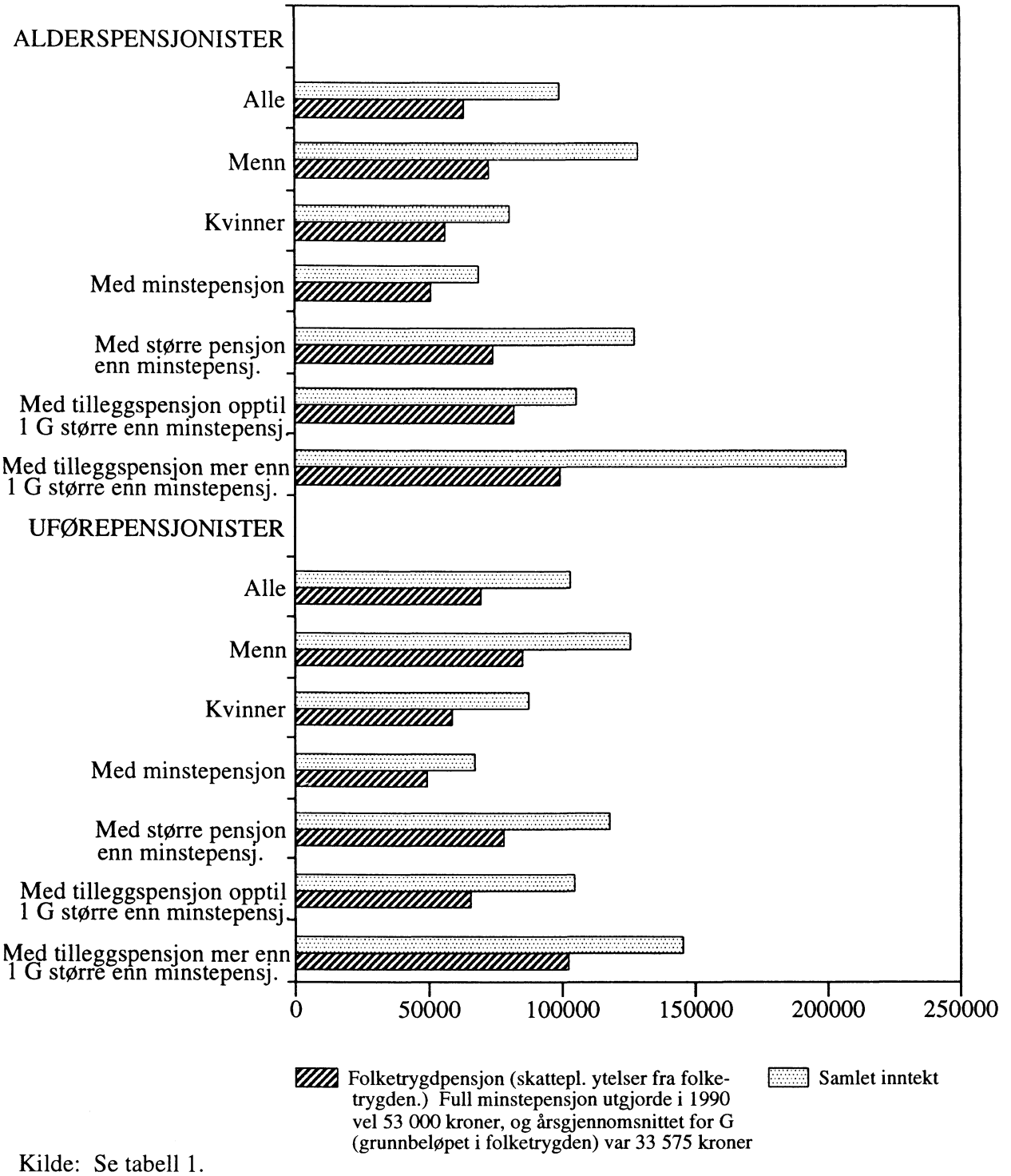

Kilde: Se tabell 1.

skal vi nytte en ulikhetskurve (M-kurven), figur 2. M-kurven uttrykker forholdet mellom gjennomsnittlig samlet inntekt til en andel av gruppen ordnet etter stigende inntekt og gjennomsnittlig samlet inntekt for hele gruppen. Dersom for eksempel M(0.40) er lik 0.55 (som for M-kurven for alderspensjonistene i figur 2), så betyr det at de 40 prosent av alderspensjonistene som har lavest inntekt i gjennomsnitt har en inntekt som utgjør 55 prosent av gjennomsnittsinntekten for alle alderspensjonister. Jo nærmere M-kurven ligger den horisontale linja 1, jo mindre er ulikheten i fordelingen.

Av figur 2 ser vi at M-kurven for ansatte i nesten hele sitt forløp ligger over M-kurven for alderspen-

FIGUR 2. M-KURVER TIL FORDELING AV SAMLET INNTEKT FOR PENSJONISTER, ANSATTE OG SELVSTENDIG NÆRINGSDRIVENDE. 1990

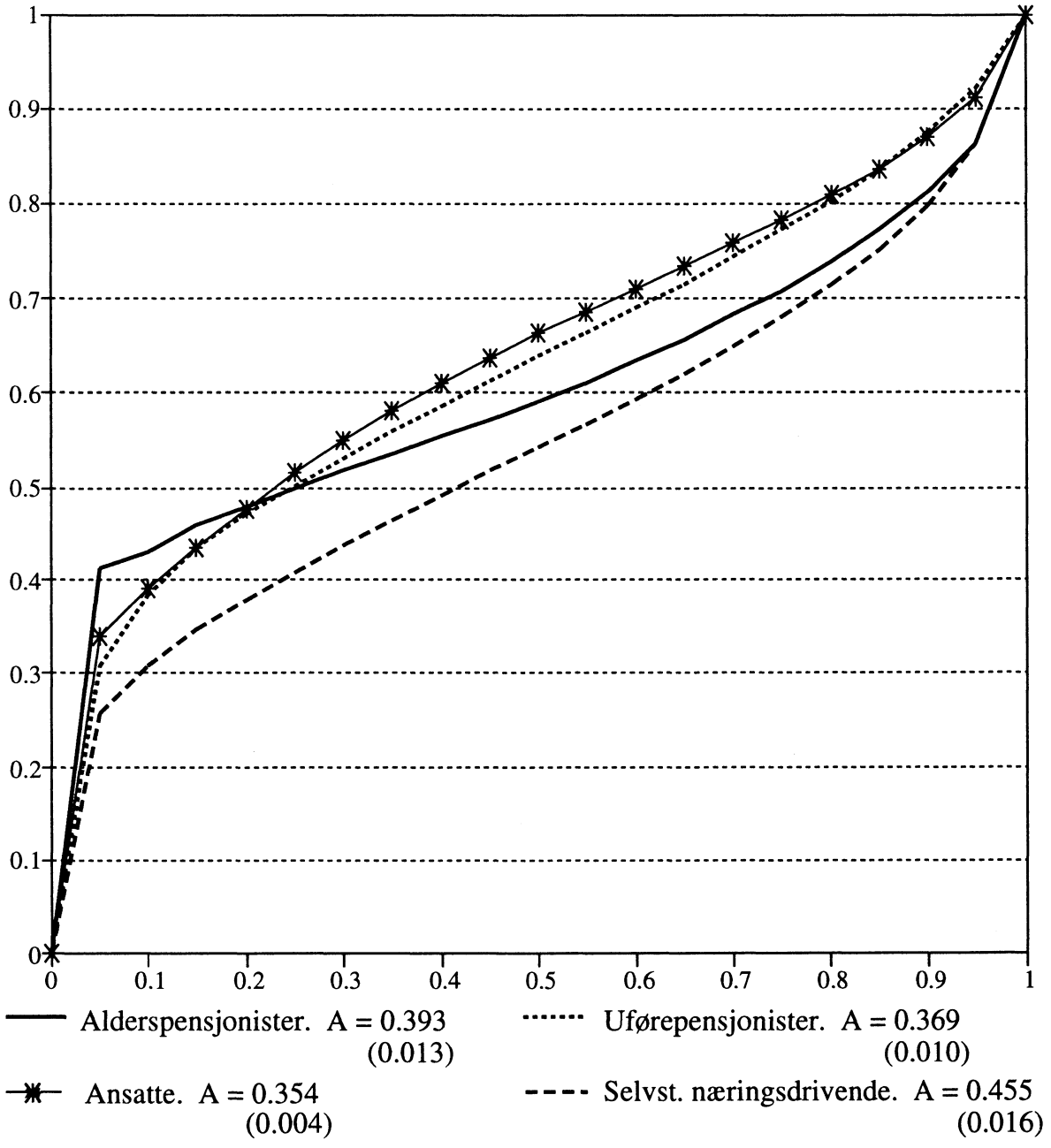

sjonistene (nærmere den horisontale linja 1). Dette uttrykker at inntektsulikheten er mindre blant ansatte enn blant alderspensjonistene. Blant de 20 prosent innen hver gruppe som har minst inntekt, er likevel inntektsulikheten minst blant alderspensjonistene.

Et summarisk mål for omfanget og graden av disse individuelle inntektsforskjellene er uttrykt ved A-koeffisienten. A-koeffisienten varierer mellom 0 og 1, og måler arealet mellom M-kurven og den horisontale linja 1. A = 0 betyr at alle personene i gruppen har samme inntekt, det vil si lik fordeling. Jo større A er, jo større er ulikheten i fordelingen, jf. Aaberge (1982) som gir en mer utførlig orientering både om M-kurven og tilhørende ulikhetsmål (A-koeffisienten).

A-koeffiesientene, som hører til M-kurvene i figur 2, viser at ulikheten i fordelingen av samlet inntekt er signifikant større blant alderspensjonistene (A = 0.393) enn blant ansatte (A = 0.354), se nederst på figur 2. Inntektsulikheten blant uførepensjonister er noe lavere enn blant alderspensjonister, men forskjellen er ikke signifikant. Inntektsulikheten er imidlertid klart mindre både blant pensjonister og ansatte enn blant selvstendig næringsdrivende.

En forholdsvis stor inntektsulikhet blant pensjonister er også påvist hos Dahl (1989). I den analysen

er nettoinntekt (bruttoinntekt minus fradragsposter ved ligningen) nyttet som inntektsbegrep, og inntekten er registrert pr. forbruksenhet pr. familie. Vi skal senere i artikkelen foreta en nærmere studie av inntektsulikheten blant pensjonister, ansatte og selvstendig næringsdrivende og studere endringer i gruppenes inntektsulikhet i siste halvdel av 1980-årene.

Ulik inntektssammensetning for pensjonistene

Som vist tidligere er det gjennomsnittlige inntektsnivået omtrent det samme for alders- og uførepensjonistene, tabell 1. For begge pensjonistgruppene utgjør folketrygdpensjonen (skattepliktige folketrygdytelser) om lag to tredeler av samlet inntekt, tabell 2, mens andre inntekter er ganske ulikt sammensatt i de to pensjonistgruppene.

I 1990 utgjorde kapitalinntektene vel en sjettedel (17 prosent) av samlet inntekt for alderspensjonistene, mens andelen var bare 8 prosent for uførepensjonistene. Tjenestepensjon er også en ganske viktig inntektskilde for alderspensjonister. Tjenestepensjonen utgjorde 12 prosent av gjennomsnittlig samlet inntekt for alderspensjonistene, mens andelen var 6 prosent for uførepensjonistene. Uførepensjonistene har imidlertid klart størst yrkesinntekt av de to pensjonistgruppene, og disse inntektene er overveiende opptjent av uførepensjonister med redusert uføregrad. I 1990 hadde 29 prosent av de kvinnelige uførepensjonistene redusert uføregrad, og andelen var 11 prosent for de mannlige uførepensjonistene.

Vi skal se nærmere på variasjonen i kapitalinntektene og tjenestepensjonen med størrelsen på folketrygdpensjonen. I 1990 utgjorde disse inntektene tilsammen 46 prosent av gjennomsnittlig folketrygdpensjon for alderspensjonistene og 21 prosent for uførepensjonistene.

For alderspensjonistene øker kapitalinntektene sterkt med folketrygdpensjonen. Vel en femdel av alderspensjonistene med større pensjon enn minstepensjon hadde i 1990 en tilleggspensjon som var over 1 G større enn minstepensjonen. For disse utgjorde kapitalinntektene 46 prosent av gjennomsnittlig folketrygdpensjon. Også minstepensjonistene har en betydelig kapitalinntekt. Gjennomsnittlig kapitalinntekt for minstepensjonistene beløp seg til vel 20 prosent av folketrygdpensjonen, figur 3. Resultatene viser at en lang yrkeskarriere med høy inntekt ikke bare gir høy folketrygdpensjon, men også mulighet til å bygge opp formue. Når det gjelder minstepensjonistene er mange av disse forholdsvis gamle. De har derfor ikke hatt mulighet til å tjene opp tilleggspensjon i folketrygden. Størrelsen på deres kapitalinntekter avslører likevel at en del av disse pensjonistene har lagt seg opp formue i yngre alder. For uførepensjonistene er samvariasjonen mellom kapitalinntektene og folketrygdpensjonen mindre markert. Dette synes rimelig siden uførepensjonistene ikke har deltatt fullt ut i yrkeslivet i hele sin yrkesaktive alder. Sammenlignet med alderspensjonistene har de ikke hatt like stor mulighet til formuesoppbygging.

Tjenestepensjonen varierer også sterkt med størrelsen på folketrygdpensjonen, og variasjonen er mer markert for alderspensjonistene enn for uførepensjonistene, figur 4. For alderspensjonister med minstepensjon utgjorde inntekter fra tjenestepensjon 8 prosent av folketrygdpensjonen i 1990, mens andelen var 44 prosent for alderspensjonister med høy tilleggspensjon (over 1 G større enn minstepensjonen). For uførepensjonistene var de tilsvarende andelene henholdsvis 3 og 14 prosent.

Tabell 2. Inntektsregnskap for pensjonister. 1990

	Alderspensjonister		Uførepensjonister	
	Kroner	Prosent	Kroner	Prosent
Samlet inntekt	99 432	100	103100	100
Yrkesinntekt	5 295	5	12 463	12
Kapitalinntekter	17 177	17	8 600	8
Brutto renteinntekter	14 172	14	7 078	7
Andre kapitalinntekter	3 005	3	1 522	1
Overføringer	76 960	77	82 038	80
Skattepl. folketrygdytelser	63 143	64	69 359	67
Tjenestepensjon	12 266	12	6 269	6
Andre overføringer	1 551	2	6 409	6

Kilde: Se tabell 1.

FIGUR 3. GJENNOMSNITTLIGE KAP.NNTEKTER SOM ANDEL AV GJENNOMSNITTLIG FOLKETRYGD-PENSJON FOR GRUPPER AV PENSJONISTER
Prosent. 1990

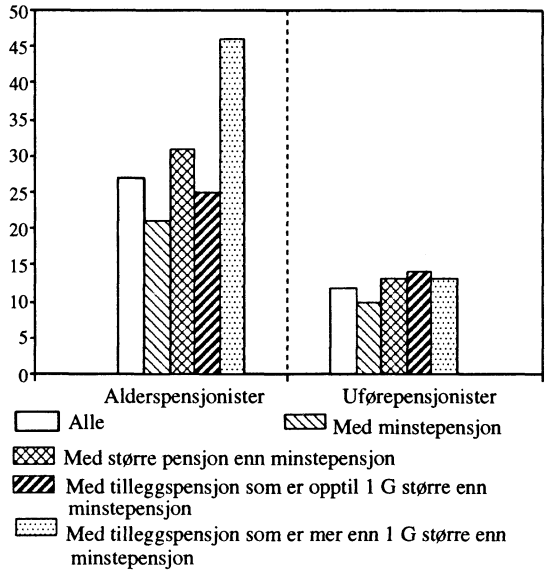

FIGUR 4. GJENNOMSNITTLIG TJENESTEPENSJON SOM ANDEL AV GJENNOMSNITTLIG FOLKETRYGD-PENSJON FOR GRUPPER AV PENSJONISTER
Prosent. 1990

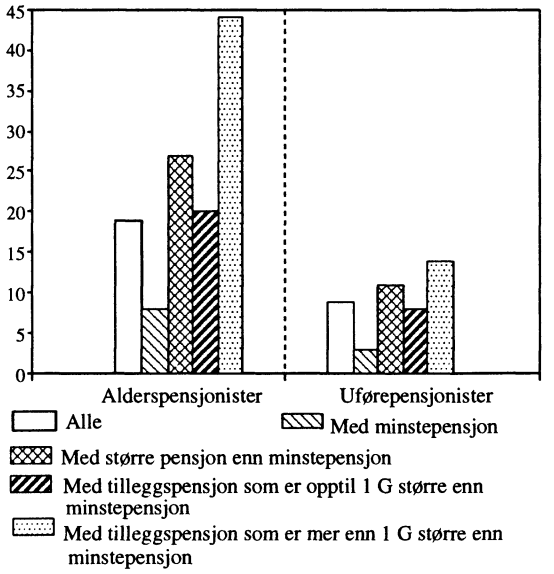

I siste halvdel av 1980-årene (fra 1986 til 1990) har det skjedd en sterk økning i antallet uførepensjonister (21 prosent), og en moderat økning i antallet alderspensjonister (6 prosent). I denne perioden har også andelen pensjonister med minstepensjon gått ned, fra 60 til 49 prosent for alderspensjonistene og fra 36 til 27 prosent for uførepensjonistene. Økningen i andelen pensjonister med tilleggspensjon sammen med økt grunnbeløp og særtillegg, har bidratt til en økning i gjennomsnittlig utbetalt folketrygdpensjon både for alders- og uførepensjonistene i denne perioden. Som vi skal se, har imidlertid økningen i andre inntekter betydd atskillig mer for pensjonistene.

Stor inntektsøkning for pensjonistene fra 1986 til 1990

Fra 1986 til 1990 økte gjennomsnittlig samlet inntekt med henholdsvis 38 og 35 prosent for alders- og uførepensjonistene, mens økningen var 31 prosent for ansatte og selvstendig næringsdrivende, tabell 3. I samme periode økte konsumprisindeksen med 26 prosent, og gjennomsnittlig realinntekt har økt med 10 prosent for alderspensjonistene, 7 prosent for uførepensjonistene og 4 prosent for ansatte og selvstendig næringsdrivende. Inntekstallene for 1990 (i tabell 3 og senere i analysen) inkluderer ikke sosialhjelp og stønad til barnetilsyn, og tallene avviker derfor noe fra de som er presentert tidligere i artikkelen. Dette er gjort av hensyn til sammenlignbarhet over tid siden disse inntektspostene ikke ble registrert ved inntekts- og formuesundersøkelsen i 1986.

Tabell 3 viser for øvrig at det i siste halvdel av 1980-årene skjedde en relativt beskjeden nominell økning i gjennomsnittlig folketrygdpensjon, henholdsvis 24 prosent for alderspensjonistene og 29 prosent for uførepensjonistene. (Fra 1986 til 1990 økte gjennomnsnittlig grunnbeløp med 22 prosent og minstepensjonen for enslig pensjonist økte med 24 prosent). Pensjonistenes kapitalinntekter og inntekter fra tjenestepensjon økte imidlertid meget sterkt fra 1986 til 1990. For ansatte og selvstendig næringsdrivende var det også en betydelig vekst i kapitalinntektene i denne perioden.

Større inntektsulikhet blant alderspensjonistene i 1990 enn i 1986.

Målt ved A-ulikheten økte inntektsulikheten blant alderspensjonistene fra (A = 0.375) i 1986 til (A = 0.393) i 1990, tabell 4. Ulikheten i fordelingen av samlet inntekt gikk derimot ned i samme periode både blant uførepensjonistene, ansatte og selvstendig næringsdrivende. (A-koeffisientene som presenteres i tabell 4 avviker noe fra de som er gitt tidligere, jf. figur 2. Dette skyldes som tidligere nevnt en liten endring i definisjonen av samlet inntekt, se tabell 3 og kommentarene til denne).

Det er få forskningsresultater å sammenligne disse opplysningene med, i hvert fall når det gjelder pensjonistgruppene. For yrkesaktive har Aaberge og Wennemo (1988) vist at inntektsulikheten blant ansatte ble redusert i hele perioden fra 1973 til 1982, men at ulikheten økte igjen fram til 1985. Ifølge Aaberge og Wennemo var ulikheten i fordelingen av samlet innntekt blant ansatte, målt ved

Tabell 3. Inntektsregnskap for pensjonister, ansatte og selvstendig næringsdrivende. 1986 og 1990. Løpende kroner

	1986	1990[1)]	Økning fra 1986 til 1990 Prosent
Alderspensjonister			
Samlet inntekt	71 826	99 367	38
Yrkesinntekt	3 916	5 295	35
Kapitalinntekter	10 608	17 177	62
Overføringer	57 302	76 985	34
Av disse:			
Folketrygdpensjon	50 958	63 143	24
Tjenestepensjon	5 498	12 266	123
Uførepensjonister			
Samlet inntekt	75 433	101 820	35
Yrkesinntekt	10 116	12 463	23
Kapitalinntekter	5 828	8 600	48
Overføringer	59 489	80 757	36
Av disse:			
Folketrygdpensjon	53 885	69 359	29
Tjenestepensjon	2 325	6 269	170
Ansatte			
Samlet inntekt	151 102	198 667	31
Yrkesinntekt	139 276	181 625	30
Kapitalinntekter	6 296	9 281	47
Overføringer	5 530	7 761	40
Selvstendig næringsdrivende			
Samlet inntekt	207 720	271 128	31
Yrkesinntekt	185 883	238 714	28
Kapitalinntekter	14 199	22 403	58
Overføringer	7 638	10 011	31

1) Inntektstallene for 1990 inkluderer ikke sosialhjelp og stønad til barnetilsyn siden disse inntektene ikke ble registrert i 1986.
Kilde: SSBs inntekts- og formuesundersøkelse 1986 og 1990, tilknyttet opplysninger fra Rikstrygdeverkets registre.

A-koeffisienten, lik 0.347 i 1985. Sammenholdt med våre resultater tyder dette på at det også har vært en økning i inntektsulikheten blant ansatte fra 1985 til 1986, jf. tabell 4. Våre inntektsdata inneholder imidlertid flere skattefrie inntekter enn de som gikk inn i Aaberge og Wennemos analyse, og disse to analyseresultatene er derfor ikke helt sammenlignbare. Hos Aaberge og Wennemo er det også påvist en langt større inntektsulikhet blant selvstendig næringsdrivende enn blant ansatte i tråd med våre tall.

Fordelingen av samlet inntekt for henholdsvis alderspensjonister, uførepensjonister, ansatte og selvstendig næringsdrivende er resultatet av en prosess der personenes tilpasning til de enkelte inntektskomponentene skjer simultant. Vi skal i det følgende betrakte denne tilpasningen som gitt, og studere de direkte effektene som inntektskomponentene har hatt på ulikheten i inntektsfordelingen for de respektive gruppene i 1986 og 1990. Samlet inntekt vil bli disaggregert i komponentene yrkesinntekt, kapitalinntekter og overføringer.

Dekomponering av inntektsulikheten for alderspensjonistene

Tabell 5 viser resultatet av dekomponeringen av A-ulikheten i fordelingen av samlet inntekt for alderspensjonistene. Før vi tolker resultatene skal vi kort forklare de begrep som er tatt inn i tabellen.

Produktet av tallene i de to siste kolonnene i tabellen (dividert med 100) uttrykker ulikhetsbidraget fra de respektive inntektskomponentene, og summen av for eksempel de tre siste ulikhetsbi-

Tabell 4. A-ulikhet i fordelingen av samlet inntekt for pensjonister, ansatte og selvstendig næringsdrivende.[1] 1986 og 1990

År	Alders-pensjonister	Uføre-pensjonister	Ansatte	Selvstendig næringsdrivende
1986	0.375	0.388	0.364	0.465
	(0.012)	(0.013)	(0.004)	(0.011)
1990	0.393	0.370	0.357	0.455
	(0.013)	(0.010)	(0.004)	(0.016)

1) I parentes er gitt standardavviket. (Estimatet for A-koeffisienten pluss/minus 2 ganger standardavviket gir et 95-prosent-konfidensintervall for forventet verdi av A-koeffisienten).

Tabell 5. Dekomponering av A-ulikheten i fordelingen av samlet inntekt med hensyn på yrkesinntekt, kapitalinntekter og overføringer for alderspensjonister. 1986 og 1990

År (ulikhet)	Inntekts-komponent	Ulikhetsandel Prosent	Inntektsandel Prosent	Interaksjons-koeffisient
1986	Yrkesinntekt	12,3	5,5	0.846
(0.375)	Kapitalinntekter	29,2	14,8	0.741
	Overføringer	58,5	79,8	0.275
1990	Yrkesinntekt	12,2	5,3	0.900
(0.393)	Kapitalinntekter	30,8	17,3	0.700
	Overføringer	57,0	77,4	0.290

dragene i tabell 5 er derfor lik ulikheten i fordelingen av samlet inntekt for alderspensjonistene i 1990, (som er lik 0.393, jf. tabell 4). Ulikhetsandelen (i kolonne 1 i tabell 5) er lik forholdet mellom ulikhetsbidraget fra vedkommende inntektskomponent og ulikheten i fordelingen av samlet inntekt. For alderspensjonistene i 1990 bidrar derfor for eksempel kapitalinntektene med (17.3*0.7)/0.393 = 30.8 prosent av ulikheten i fordelingen av samlet inntekt. Inntektsandelen (kolonne 2 i tabell 5) uttrykker andelen som inntektskomponenten utgjør av samlet inntekt. Interaksjonskoeffisienten (kolonne 3 i tabell 5) skal forklares nærmere ved å innføre interaksjonskurven m(u). Vi eksemplifiserer dette ved å plotte interaksjonskurvene for kapitalinntekter med hensyn på samlet inntekt for alderspensjonistene i 1986 og 1990, figur 5. Interaksjonskurvene m(u) for kapitalinntekter uttrykker forholdet mellom gjennomsnittlig kapitalinntekter til den nederste u-te delen i fordelingen av samlet inntekt og gjennomsnittlige kapitalinntekter for alle alderspensjonister. Figur 5 viser for eksempel at i 1990 var m(0.30) lik 0.16, og dette betyr at gjennomsnittlige kapitalinntekter for de 30 prosent av alderspensjonistene med minst samlet inntekt utgjorde 16 prosent av gjennomsnittlige kapitalinntekter for alle alderspensjonister. Interaksjonskoeffisienten er definert som 1 minus arealet under interaksjonskurven, og jo større interaksjonskoeffisienten er for en inntektskomponent, jo større ulikhetsskapende effekt har komponenten på ulikheten i fordelingen av samlet inntekt.

FIGUR 5. INTERAKSJONSKURVER FOR KAPITALINNTEKTER MED HENSYN PÅ SAMLET INNTEKT FOR ALDERSPENSJONISTER. 1986 OG 1990

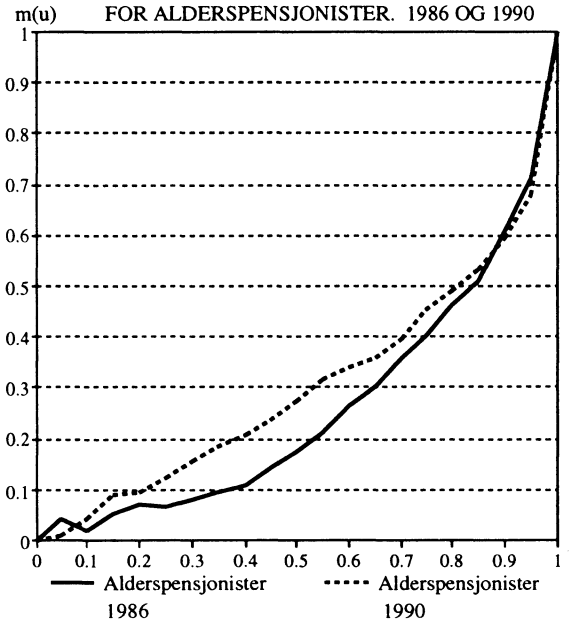

Tabell 5 viser at interaksjonskoeffisienten for kapitalinntekter (for alderspensjonister) er gått ned fra 1986 til 1990. Kapitalinntektene har altså en mindre ulikhetsskapende effekt på samlet inntekt i 1990 enn i 1986. Som figur 5 viser skyldes dette at alderspensjonistene med små og midlere inntekter hadde en større andel av kapitalinntektene i 1990 enn i 1986. (Men som figuren viser gjelder ikke dette for de om lag 5 prosent av pensjonistene med de aller minste inntektene). Ulikhetsandelen for kapitalinntektene var likevel større i 1990 enn i 1986 siden kapitalinntektene har økt sin relative andel av samlet inntekt i denne perioden, jf. også tabell 3.

Målt ved interaksjonskoeffisienten har både yrkesinntekten og overføringene en mer ulikhetsskapende effekt på fordelingen av samlet inntekt i 1990 enn i 1986. Den økte inntektsulikheten blant alderspensjonistene fra 1986 til 1990 henger altså sammen med en styrket sammenheng mellom samlet inntekt og henholdsvis yrkesinntekt og overføringer i perioden.

Dekomponering av inntektsulikheten for uførepensjonistene og yrkesaktive

Både for uførepensjonistene, ansatte og selvstendig næringsdrivende har det vært en nedgang i ulik-

Tabell 6. Dekomponering av A-ulikheten i fordelingen av samlet inntekt med hensyn på yrkesinntekt, kapitalinntekter og overføringer for uførepensjonister. 1986 og 1990

År (ulikhet)	Inntekts-komponent	Ulikhetsandel Prosent	Inntektsandel Prosent	Interaksjons-koeffisient
1986	Yrkesinntekt	26,8	13,4	0.776
(0.388)	Kapitalinntekter	13,1	7,7	0.660
	Overføringer	60,1	78,9	0.296
1990	Yrkesinntekt	26,9	12,2	0.814
(0.370)	Kapitalinntekter	14,0	8,5	0.613
	Overføringer	59,1	79,3	0.276

Tabell 7. Dekomponering av A-ulikheten i fordelingen av samlet inntekt med hensyn på yrkesinntekt, kapitalinntekter og overføringer for ansatte. 1986 og 1990

År (ulikhet)	Inntekts-komponent	Ulikhetsandel Prosent	Inntektsandel Prosent	Interaksjons-koeffisient
1986	Yrkesinntekt	91,8	92,2	0.363
(0.364)	Kapitalinntekter	6,9	4,2	0.602
	Overføringer	1,3	3,7	0.128
1990	Yrkesinntekt	90,3	91,4	0.352
(0.357)	Kapitalinntekter	8,2	4,7	0.623
	Overføringer	1,5	3,9	0.141

Tabell 8. Dekomponering av A-ulikheten i fordelingen av samlet inntekt med hensyn på yrkesinntekt, kapitalinntekter og overføringer for selvstendig næringsdrivende. 1986 og 1990

År (ulikhet)	Inntekts-komponent	Ulikhetsandel Prosent	Inntektsandel Prosent	Interaksjons-koeffisient
1986	Yrkesinntekt	90,3	89,5	0.469
(0.465)	Kapitalinntekter	8,3	6,8	0.564
	Overføringer	1,4	3,7	0.174
1990	Yrkesinntekt	88,6	88,0	0.458
(0.455)	Kapitalinntekter	9,8	8,3	0.541
	Overføringer	1,5	3,7	0.189

heten i fordeling av samlet inntekt fra 1986 til 1990, (tabell 4). Nedgangen i inntektsulikheten for uførepensjonistene er knyttet til en svekket sammenheng mellom samlet inntekt og henholdsvis kapitalinntekter og overføringer, tabell 6. Yrkesinntekten har derimot en mer ulikhetsskapende effekt på fordelingen av samlet inntekt i 1990 enn i 1986.

For ansatte (tabell 7) er reduksjonen i inntektsulikheten fra 1986 til 1990 knyttet til en svekket sammenheng mellom samlet inntekt og yrkesinntekt, og for selvstendig næringsdrivende en svekket sammenheng mellom samlet inntekt og henholdsvis yrkesinntekt og kapitalinntekter. Tabellene 7 og 8 viser for øvrig at overføringene til ansatte og selvstendig næringsdrivende hadde en fordelingsmessig mindre gunstig effekt i 1990 enn i 1986.

Litteratur

Dahl, Grete (1989): De eldres inntekter Nivå og ulikhet, Rapporter 89/12, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Rikstrygdeverket (1992): Trygdestatistisk årbok 1992, Oslo.

Statistisk sentralbyrå (1991): Statistisk årbok 1991, NOS B980, Oslo - Kongsvinger.

Statistisk sentralbyrå (1992): Trygdestatistikk Alderspensjonister 1988-1990, NOS C22, Oslo.

Aaberge, Rolf (1982): Om måling av ulikskap, Rapporter 82/9, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Aaberge, Rolf og Wennemo, Tom (1988): Inntektsulikhet i Norge 1973-1985, Rapporter 88/15, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Økonomiske analyser nr. 3/4-1993
Statistisk sentralbyrå
ISSN 0800-4110

Overføringer, fordeling og ulikhet

Av
Thor Olav Thoresen

Som en videreføring av Sysselsettingsutvalgets innstilling foreligger NOU 1993:11 "Mindre til overføringer - mer sysselsetting", som blant annet drøfter overføringenes fordelingsmessige betydning og hvilke fordelingseffekter endringer i overføringer kan ha. I et vedlegg til NOU 1993:11 utarbeidet i Statistisk sentralbyrå er det redegjort for konsekvenser for inntektsfordelingen av ulike endringsforslag i barnetrygden basert på beregninger ved mikrosimuleringsmodellen LOTTE (Bowitz et. al 1993). Formålet med denne artikkelen er å drøfte de valgene en står overfor ved vurdering av den fordelingsmessige betydningen av overføringer.

Barnetrygd i skattemodellen LOTTE

Mikrosimuleringsmodellen LOTTE er en skattemodell som ut fra et representativt utvalg av selvangivelser (Inntekts- og formuesundersøkelsen) kan simulere endringer i proveny og inntektsfordeling av endringer i personbeskatningen. Datagrunnlaget i modellen er for tiden fra 1990 og omfatter i overkant av 6 000 husholdninger eller vel 16 000 personer. Materialet er framskrevet til 1993 ved vekstfaktorer for inntekts- og fradragsposter. De beregnete skattebeløpene er omregnet til totaltall ved hjelp av oppblåsningsfaktorer, men modellen LOTTE framfører ikke det statistiske grunnlagets demografiske kjennetegn. Framføringen av oppblåsningsfaktorene skjer ut fra antatt vekst i normalårsverk. De framskrevne 1993-dataene har fremdeles i seg strukturen fra grunnlagsmaterialet i 1990 og store endringer på arbeidsmarkedet eller i sparing i løpet av treårsperioden blir ikke reflektert i modellen.

LOTTE er en modell uten atferdsrelasjoner, d.v.s. at endringer i skatte- og overføringsreglene ikke fører til endringer i arbeidstilbud. Modellen viser de *direkte* virkningene av endringer i skatter og overføringer ved uendret tilpasning og beskriver ikke hvordan skatter og overføringer påvirker individenes valg.

Tabell 1. Barnetrygdsatser for 1993. Kr pr barn

1. barn	10212 kr
2. barn	10704 kr
3. barn	12120 kr
4. barn	12744 kr
5. og påfølgende barn	13128 kr

Satsene for barnetrygd for 1993 er gjengitt i tabell 1.

I tillegg ytes det et småbarnstillegg på 5040 kr pr år for hvert barn under 3 år. Familier i Nord-Troms og Finnmark mottar ytterligere et tillegg på 3732 pr år for hvert barn.

Barnetrygden beregnes i modellen på basis av antall personer i familien i alderen 0 til 16 år. Dersom barnet er 0 år eller 16 år beregnes det barnetrygd for et halvt år. Barnetrygden blir gitt til enslig forsørger eller moren. Foreldre som er alene om omsorgen for barnet (enker, enkemenn, separerte, skilte og ugifte mødre som ikke lever sammen med barnefaren), mottar stønad for ett barn mer enn det faktiske barnetall (utvidet stønad). Et samboerpar som bare har felles barn, mottar ikke utvidet stønad. Dersom samboerparet også har særkullsbarn i tillegg til felles barn, skal forsørgeren etter regelverket motta utvidet stønad for disse. Det er imidlertid ikke mulig å skille mellom fellesbarn og særkullsbarn i modellgrunnlaget og barnetrygdutbetalingene til slike husholdninger kan undervurderes noe, fordi alle barn antas å være fellesbarn. Det er ikke grunn til å tro at dette gir store feil i beregningene. Imidlertid viser det seg at det framførte datagrunnlaget for 1993 inneholder for få barn. Kalibreringsmetode, som justerer vektene på en slik måte at modellens totaltall for inntektsgrunnlaget til statsskatten bringes i overensstemmelse med skattestatistikken, bidrar også til at barnetallet i 1993 blir noe lavt.

Inntektsbegreper

En inntektsdefinisjon for bruk i fordelingsmessig sammenheng bør i størst mulig grad gi et riktig bilde

av personenes eller husholdningenes økonomiske levekår. Valg av inntektsbegrep er i praksis avgrenset av omfanget av den foreliggende statistikken, i dette tilfelle av Inntekts- og formuesundersøkelsen. Inntektsbegrepet i denne analysen bygger på likningens inntektsbegrep, og *disponibel inntekt* er definert som alle skattepliktige inntekter fratrukket alle direkte skatter med tillegg for bostøtte (Husbanken), økonomisk sosialhjelp og barnetrygd.

I avgrensningen av disponibel inntekt er det blant annet vanskelig å sette et eksakt skille mellom privat forbruk og nødvendige utgifter i forbindelse med arbeid/næringsvirksomhet. En utvikling mot et bredere skattegrunnlag (Hansen et al. 1992), har inkludert de fleste "frynsegoder" i skattbar inntekt og dermed også i inntektsbegrepet som benyttes her. Det er likevel problematisk å skattlegge alle slike inntekter. Fordelen ved privat bruk av bil betalt av arbeidsgiver fastsettes for eksempel som hovedregel på grunnlag av en standardisert privat kjørelengde på 10 000 km, uavhengig av faktisk kjørelengde.

Verdien av ulike subsidierte offentlige tjenester som for eksempel boliger, barnehageplasser og utdanning burde også i prinsippet inkluderes i inntektsbegrepet. Thoresen (1992) har vist at blant husholdninger med barn i barnehagealder øker gjennomsnittlige barnehagesubsidier med disponibel inntekt. Hovedproblemet ved å inkludere verdien av offentlige tjenester i inntektsbegrepet vil være mangel på data. "Svarte inntekter" burde også ideelt sett taes med når husholdningenes inntekter skal vurderes.

Verdien av produksjon av varer og tjenester i husholdningen kan også inkluderes i et utvidet begrep for disponibel inntekt. For eksempel vil hjemmeværende kvinners produksjon bidra vesentlig til velferden i husholdningene uten at det gir seg utslag i noen inntektskomponent. Det er problemer forbundet med å skille ut og verdsette hjemmearbeidet. En studie basert på norske data viser at arbeid i hjemmet ikke har noen utjevnende effekt på fordelingen når det innføres et utvidet inntektsbegrep (Aslaksen og Koren 1993).

Et spesielt problem ved inntektsbegrepet er behandlingen av renteutgifter. Inntekt av egen bolig, hytte og landssted innngår i kapitalinntektene og en symmetrisk behandling av inntekter og utgifter tilsier at renteutgifter på boliglån burde trekkes fra disponibel inntekt. Årsaken til at et inntektsbegrep *uten* fratrekk for gjeldsrenter er mye brukt i fordelingsstudier (se f. eks. Aaberge og Wennemo 1988), er at den reelle avkastningen på boligkapitalen ikke gjenspeiles i husholdningenes inntekt.

Tabell 2 viser at fordelingen av barnetrygd blant husholdninger ikke endres i betydelig grad dersom en også trekker renteutgiftene fra disponibel inntekt. I desil 1 i tabellen befinner de 10 prosent med lavest disponibel inntekt seg. I desil 2 finner en husholdninger med høyere disponibel inntekt enn de 10 prosent med lavest disponibel inntekt, men med disponibel inntekt som er blant de 20 prosent laveste, o.s.v. I tabell 2 ser en at de to inntektsbegrepene i hovedsak gir en lik fordelingsprofil for barnetrygd, med noe større overføringer til de laveste desilene når inntektsbegrepet med fradrag av renter benyttes. Forskjellen mellom de to inntektsbegrepene er mindre dersom en foretar tilsvarende beregning med populasjonen begrenset til barnefamiliene.

Tabell 2. Gjennomsnittlig disponibel inntekt for desiler med tilhørende verdier for barnetrygd. Husholdningsinntekt pr husholdning. Person er analyseenhet[1]. Alle husholdninger

Desiler	D_1[2]	Barnetrygd	D_2[3]	Barnetrygd
1	66780	1508	55646	2515
2	123291	3570	107570	5174
3	167317	6362	140510	7630
4	213431	10289	172310	11295
5	251230	13345	202324	13298
6	284456	14716	228840	15141
7	315203	15117	255803	14639
8	351864	13123	286180	13000
9	404961	12566	331611	10984
10	576898	11783	463986	9605

1) Se redegjørelse nedenfor når det gjelder valg av analyseenhet
2) D_1=disponibel inntekt
3) D_2=disponibel inntekt minus gjeldsrenter og underskudd i borettslag
Kilde: Resultater fra LOTTE, 1993-regler

Enhet og populasjon

I studier av fordeling og ulikhet som har til formål å si noe om hvordan individuell velferd er fordelt, vil det være mest naturlig å benytte individ som enhet. Husholdning benyttes likevel ofte som enhet fordi personer i samme husholdning har stor grad av felles økonomi, og husholdningen er en sentral enhet for beslutninger som har betydning for individenes velferd. Valg av husholdning som enhet, henger også sammen med datagrunnlaget i modellen. Inntektene til en inntektstaker (som oppgitt på selvangivelsen) vil for eksempel i praksis finansiere flere personers konsum når inntektstakeren deler hushold med en eller flere personer uten inntekt.

Det er ikke opplagt for hvilken *populasjon* en bør vurdere fordelingsvirkningene av barnetrygd. Skal en studere barnetrygdens fordeling i hele befolkningen eller bare for de husholdninger som mottar barnetrygd (husholdninger med barn i alderen 0-16

Tabell 3. Gjennomsnittlig disponibel inntekt for desiler med tilhørende verdier for barnetrygd. Husholdningsinntekt pr husholdning. Person er analyseenhet[1]. Alle husholdninger versus husholdninger med barn

	Alle husholdninger		Husholdninger med barn	
Desiler	Disponibel inntekt	Barne-brygd	Disponibel inntekt	Barne-trygd
1	66780	1508	137631	23490
2	123291	3570	212438	22306
3	167317	6362	246080	23066
4	213431	10289	272998	23449
5	251230	13345	294987	22694
6	284456	14716	316147	22764
7	315203	15117	341696	21169
8	351864	13123	376364	21627
9	404961	12566	424625	21345
10	576898	11783	603126	20383

1) Se redegjørelse nedenfor når det gjelder valg av analyseenhet
Kilde: Resultater fra LOTTE, 1993-regler

LORENZ-KURVE TIL FORDELING AV DISPONIBEL INNTEKT 1993. DIAGONALEN I FIGUREN REPRESENTERER EN LIK FORDELING

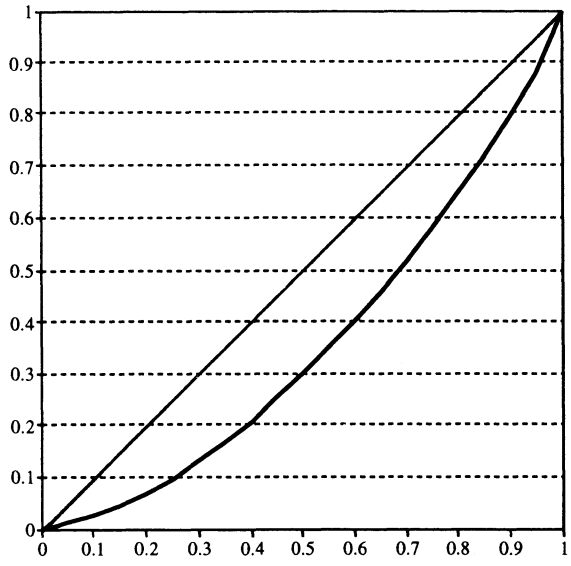

år)? Tabell 3 viser at barnetrygdens fordelingsprofil avhenger av hvilken populasjon en tar utgangspunkt i. For populasjonen bestående av alle husholdninger, ser en at barnetrygden tilgodeser husholdninger med høye inntekter i klart sterkere grad enn husholdninger med lave inntekter. Dette skyldes blant annet at lavinntektsgrupper, som pensjonister, ikke har barn. Med barnefamiliene som populasjon framstår barnetrygden som en overføringsordning som er relativt jevnt fordelt, men som tilgodeser de lavere inntektene i noe sterkere grad enn de høyeste inntektene.

Mål for ulikhet

For å beskrive en inntektsfordeling kan en anvende Lorenz-kurven. For hver u mellom 0 og 1 viser Lorenz-kurven hvor stor andel av inntekten som tilfaller de 100u prosent av enhetene som har lavest inntekt, se figuren. *Gini-koeffisienten* er et mål på ulikhet som er relatert til Lorenz-kurven. *A-koeffisienten* er et beslektet ulikhetsmål som er mer følsomt for ulikhet i den nedre del av fordelingen enn Gini-koeffisienten. A-koeffisienten gir således uttrykk for høyere grad av ulikhetsaversjon enn Gini-koeffisienten (Aaberge 1993).

En viktig egenskap ved Gini-koeffisienten og A-koeffisienten er at de er dekomponerbare i inntektskomponenter. Dette innebærer at en kan kartlegge bidragene til total ulikhet fra ulike typer inntekter. Disponibel inntekt (X) er en sum av flere inntektskomponenter som lønnsinntekt etter skatt, næringsinntekt etter skatt, kapitalinntekter etter skatt, barnetrygd, etc. En har følgende uttrykk for A-koeffisienten:

$$A = \sum_{i=1}^{n} \frac{\mu_i}{\mu} \alpha_i$$

hvor μ_i/μ er forholdet mellom gjennomsnittet av en inntektskomponent og gjennomsnittlig disponibel inntekt. α_i er interaksjonskoeffisienten og kan tolkes som den betingede ulikhet i vedkommende inntektskomponent målt ved A-koeffisienten, gitt rangeringen i disponibel inntekt (Aaberge og Li 1992). En positiv interaksjonskoeffisient for barnetrygd betyr at husholdninger med stor disponibel inntekt også i gjennomsnitt mottar mest barnetrygd, mens en interaksjonskoeffisient lik null innebærer at husholdninger i ulike inntektsintervaller mottar omlag like mye barnetrygd.

Tilsvarende har en for Gini-koeffisienten:

$$G = \sum_{i=1}^{n} \frac{\mu_i}{\mu} \gamma_i$$

hvor γ_i er interaksjonskoeffisienten med tolkning analog til α_i.

Fordelingsprofilen til en overføringsordning kan beskrives på to måter:

1) Fordelingen av overføringen vurderes i forhold til fordelingen av total inntekt (f. eks. disponibel inntekt). Interaksjonskoeffisienten uttrykker en slik sammenheng.
2) Mål på ulikhet (som Gini-koeffisienten eller A-koeffisienten) sammenliknes før og etter at inntektskomponenten inkluderes i inntektsbegrepet.

Metode 1) er valgt i denne framstillingen. Metode 2) skal kort beskrives ved et stilisert eksempel:

En har følgende fordeling før og etter en overføring til 5 husholdninger:

Husholdning	Inntekt før overføring	Inntekt etter overføring
1	300	350
2	300	420
3	250	280
4	250	350
5	200	420

Gini-koeffisienten før og etter overføringen gir nøyaktig samme resultat (0.062). Gini-koeffisienten tilfredsstiller skalainvariansprinsippet, d.v.s. at ulikheten forblir uendret når enhetene får samme prosentvise tillegg. De rangerte inntektene etter overføringen er proporsjonal til de rangerte inntektene før overføringen. Ut fra Gini-koeffisienten vil det derfor være nærliggende å konkludere med at overføringsordningen har en nøytral effekt.

Resultatet blir imidlertid annerledes dersom en studerer overføringen i forhold til inntektene *etter* overføringen:

Inntekt etter overføring	Overføring
420	120
420	220
350	50
350	100
280	30

Når inntektene rangeres etter overføringen, er det åpenbart at de høyeste inntektene har mottatt de største overføringene. En kan dermed si at overføringen tilgodeser de med høyest inntekt i sterkest grad. En overføringsordning som i utgangspunktet tilgodeser høyinntektsgrupper i sterkest grad, kan *redusere* total ulikhet når inntektskomponenten inkluderes i inntektsbegrepet. Dette følger av at ulikhetsmålene er uavhengige av skalaen inntekten måles i henhold til. En inntektsoverføring, som i utgangspunktet er fordelt på en slik måte at høyinntektsgrupper mottar mer av overføringen enn lavinntektsgrupper, kan redusere total ulikhet så lenge overføringen er jevnere fordelt enn de andre inntektskomponentene (lønnsinntekter, næringsinntekter, kapitalinntekter og andre overføringer).

Det synes derfor mest informativt å beskrive en inntektskomponent med utgangspunkt i hvordan denne komponenten faktisk fordeler seg seg på ulike inntektsnivåer. En underslår med dette ikke at en overføring som er jevnt fordelt blant husholdninger med høye og lave inntekter kan bety *relativt* mer for lavinntektsgruppene, dersom en måler overføringen som *andel* av inntekten.

Ekvivalensskalaer

Når en ønsker å sammenlikne inntekter og økonomiske levekår mellom ulike husholdningstyper, stilles en overfor spørsmålet om hvordan en skal beregne *sammenlignbar inntekt for husholdninger som har ulik størrelse og sammensetning*. Dette er et omfattende problem med mange tilnærminger (se for eksempel Buhmann et al. 1988). Store husholdninger behøver større inntekt enn en liten husholdning for å nå samme velferdsnivå. En måte å ta hensyn til dette på er å benytte husholdningsinntekt pr. person som velferdsindikator. Det er imidlertid stordriftsfordeler i konsumet. En husholdning behøver bare en bil, ett kjøleskap, etc.

Det er fire ulike kategorier av metoder for å beregne ekvivalensskalaer (Hagenaars 1991):

a) normative ekvivalensskalaer
b) ekvivalensskalaer implisitt i offentlig overføringspolitikk
c) konsumbaserte ekvivalensskalaer
d) ekvivalensskalaer basert på direkte velferdsmålinger

Normative forbruksvekter er basert på eksperters oppfatninger om hva som er en minimum pakke av varer for husholdninger av ulik størrelse. Det er også utviklet normative forbruksvekter som ikke er basert på noen budsjett-norm. Til disse hører forbruksvektene utviklet av OECD.

Ekvivalensskalaer basert på offentlig politikk kan være utledet av hvordan enkelte overføringsordninger og skattebelastningen varierer i forhold til husholdningsstørrelse. Barnetrygd og økonomisk sosialhjelp er eksempel på ytelser som varierer i forhold til antall barn og husholdningsstørrelse. Et slikt utgangspunkt for fastsettelse av forbruksenheter vil lett bli sirkulært, da en aksepterer den allerede eksisterende situasjonen som retningsgivende.

Til de *konsumbaserte ekvivalensskalaene* hører forbruksvekter basert på økonometriske studier av husholdningers forbruk. To husholdninger med samme budsjettandel for mat forutsettes å ha samme velferdsnivå uavhengig av husholdningsstørrelse (Engels lov). Sammenlikninger av inntekt ved forskjellige husholdningsstørrelser og ved samme budsjettandel gir dermed et mål på kostnadsforskjeller i store og små husholdninger. Arbeider som bygger på Rothbart (1943) tar utgangspunkt i "voksen-varer" i stedet for matvarer, da budsjettandelen til alkohol og tobakk er antatt å være mer uavhengig av barn enn matvarer. Videre

er det utviklet forbruksvekter som åpner for at økninger i husholdningsstørrelse også forårsaker substitusjonseffekter (og ikke bare inntektseffekter) (Barten 1964).

Bruken av forbruksvekter ved velferdsstudier er omstridt. Pollak og Wales (1979) argumenterer for at demografiske kjennetegn i seg selv representerer verdier for husholdningene. Dersom en familie har en inntekt på 270 000 kr og 3 barn når den kunne ha hatt 270 000 kr i inntekt og 2 barn, så betyr det at familien foretrekker det første alternativet. En kan da stille spørsmål om det er riktig å kompensere familien med 50 000 kr, som det følger av OECD-vektene (270000*0,5/2,7=50000), for at familien skal få det like bra i en situasjon med 3 barn som i en situasjon med 2 barn.

Ekvivalensskalaer basert på direkte velferdsmålinger muliggjør at eksistensen av barn også gir et positivt bidrag til velferden ved sammenlikninger av husholdninger. van Praag og Flik (1992) benytter et sett av spørsmål for å måle husholdningenes velferdsnivå og sammenlikner inntektsnivået som kreves av husholdninger med forskjellig sammensetning for å inneha samme velferdsnivå. Individene blir stilt spørsmål om hvilket inntektsnivå som samsvarer med oppfattelsen av begreper god, bra, etc. Ekvivalensskalaer basert på direkte velferdsmålinger vil generelt ha et flatere forløp enn f. eks. OECD-skalaen (Haagenars 1991). Et alternativ til å benytte ekvivalensskalaer ved sammenlikninger av husholdninger er å bruke en tilnærming basert på homogene grupper (se f. eks. Aaberge og Wennemo 1988).

Mangelen på empirisk baserte estimater for ekvivalensskalaer, gjør at det i norske studier på dette feltet ofte velges å benytte OECD-skalaen. OECD-skalaen tilordner den første voksne person vekten 1,0, de neste personene i husholdningen som er 14

Tabell 4. Ekvivalent husholdningsinntekt for ulike forbruksvekter. Enslig sammenliknet med henholdsvis par og par med to barn

	Ekvivalent disponibel inntekt for par			Ekvivalent disponibel inntekt for par med to barn		
Disp. inntekt for enslig	Hush. innt. pr husholdn.	Hush.innt. pr forbruksenhet (OECD)	Hush. innt. pr person	Hush. innt. pr husholdn.	Hush.innt. pr forbruksenhet	Hush.innt. pr person
50 000	50 000	85 000	100 000	50 000	135 000	200 000
100 000	100 000	170 000	200 000	100 000	270 000	400 000
200 000	200 000	340 000	400 000	200 000	540 000	800 000
300 000	300 000	510 000	600 000	300 000	810 000	1 200 000

Tabell 5. Interaksjonskoeffisienter for barnetrygd, søskengradering og småbarnstillegg for ulike valg av forbruksvekter for husholdninger med barn. Person er analyseenhet[1)]

		Forbruksvekter		
Interaksjonskoeffisienter[2)]	Overføringer	Husholdningsinntekt pr husholdning	Husholdningsinntekt pr forbruksenhet (OECD)	Husholdningsinntekt pr person
α_i	Barnetrygd	-0,027	-0,126	-0,141
	Søskengradering	0,011	-0,415	-0,536
	Småbarnstillegg	-0,167	-0,174	-0,218
γ_i	Barnetrygd	-0,022	-0,073	-0,082
	Søskengradering	-0,005	-0,235	-0,295
	Småbarnstillegg	-0,108	-0,089	-0,118

1) Se redegjørelse nedenfor når det gjelder valg av analyseenhet
2) α_i og γ_i er mål på sammenheng mellom overføringene og disponibel inntekt, utledet henholdsvis av A-koeffisienten og Gini-koeffisienten
Kilde: Resultater fra LOTTE, 1993-regler

år og eldre har vekten 0,7, mens barn yngre enn 14 år har vekten 0,5. Tabell 4 nedenfor viser ekvivalente inntekter for ulike husholdningsstørrelser for ulike valg av forbruksvekter. I tabellen er OECD-skalaen sammenliknet med et alternativ hvor husholdningsinntektene gis lik vekt (uavhengig av antall personer og alder på personene) og et alternativ som vekter husholdningsinntektene med antall personer i husholdningene.

En ser av tabell 4 at det er store forskjeller mellom ekvivalente inntekter for de forskjellige valg av forbruksvekter. Ekvivalensskalaer kritiseres for at de er konstante med hensyn til inntekt (Conniffe 1992). Dette illustreres også av tabellen hvor det kan synes som om ekvivalent inntekt for tobarns-familien er urimelig høy for de høyeste inntektene, både når det gjelder OECD-skalaen og skalaen som er basert på husholdningsinntekt pr person.

Interaksjonskoeffisienter for barnetrygd samt separate beregninger for søskengraderingskomponenten og småbarnstillegget for ulike valg av forbruksvekter er vist i tabell 5. Søskengraderingskomponenten og småbarnstillegget er to delkomponenter av barnetrygden. For å identifisere effekten av søskengraderingen i barnetrygden (økende utbetaling pr barn for økende antall barn i familien), er det gitt samme sats for alle barn som for første barn (10212 kr pr barn). A-koeffisienten vektlegger nedre del av fordelingen sterkere enn Gini-koeffisienten (se ovenfor), noe som gir seg utslag i forskjell mellom anslagene på interaksjonskoeffisientene α_i og γ_i i tabell 5. Resultatene i tabell 5 tydeliggjør at både barnetrygden og de to enkeltkomponentene av barnetrygden har en gunstigere fordelingsprofil når husholdningsinntekt pr person legges til grunn for ulikhetsanalysene sammenliknet med husholdningsinntekt pr husholdning. Spesielt er dette tydelig for søskengraderingskomponenten og dette skyldes at husholdninger med mange barn, og relativt store inntekter, beveger seg nedover i fordelingen når inntektene veies med antall husholdningsmedlemmer. Dette illustrerer at valg av vekter for sammenveiningen av inntektene i forskjellige husholdningstyper har stor betydning for resultatene i en slik analyse.

Interaksjonskoeffisienten til småbarnstillegget er negativ for alle de tre ulike forbruksvektene i tabell 5. Småbarnstillegget har dermed en gunstig fordelingsprofil for de tre alternative ekvivalensskalaene sammenliknet med barnetrygden totalt. Selv om en gjør beregninger for tre ulike valg av forbruksvekter, derav også for de to ekstreme forbruksvektene, så følger det ikke at alle mellomliggende skalaer vil lede til mellomliggende resultater (Coulter et al. 1992a).

Det er vanskelig å anbefale noen spesiell ekvivalensskala. Inntil en har fått mer kunnskap om hvordan velferden er i store husholdninger sammenliknet med små husholdninger, er det derfor grunn til å studere beregningsresultater for alternative vekter for å kunne vurdere usikkerheten ved resultatene, "There is no single 'correct' equivalence scale for adjusting incomes - a range of scale relativities is both justifiable and inevitable" (Coulter et al. 1992b, s. 119).

Husholdninger eller personer som analyseenhet

Det er også av betydning for beregningsresultatene i denne type analyser hvorvidt *husholdningene* skal vektes i forhold til antall personer i husholdningene. Danziger og Taussig (1979) argumenterer for at husholdninger med mange husholdningsmedlemmer skal veie tyngre enn husholdninger med få

Tabell 6. Gjennomsnittlig disponibel inntekt for desiler med tilhørende verdier for barnetrygd. Husholdningsinntekt pr husholdning. Husholdning versus person som analyseenhet. Husholdninger med barn

Desiler	Husholdning er analyseenhet		Person er analyseenhet	
	Disp. inntekt	Barnetrygd	Disp. inntekt	Barnetrygd
1	119150	22790	137631	23490
2	187873	21030	212438	22306
3	229734	21849	246080	23066
4	258500	21521	272998	23449
5	283496	22168	294987	22694
6	306408	20429	316147	22764
7	329886	19812	341696	21169
8	363786	20077	376364	21627
9	410318	19988	424625	21345
10	587321	19284	603126	20383

Kilde: Resultater fra LOTTE, 1993-regler

personer ved analyser av ulikhet. Dersom store og små husholdninger gis lik vekt, så betyr det at individenes velferd vektes som den inverse av hvor mange personer vedkommende deler hushold med. En slik tilnærming kan kritiseres, "...social welfare depends on the wellbeing of individual persons, regardless of the units in which they happen to live, the alliances they form or whether or not they live at home..." (Cowell 1984, s. 359). Det kan synes rimelig å vektlegge hensynet til en stor husholdning i sterkere grad enn hensynet til en liten husholdning ved utformingen av offentlig politikk. Oppfatningen innenfor internasjonal litteratur på dette feltet er imidlertid ulik.

Tabell 6 viser at hvorvidt en velger å la husholdningene telle likt eller lar de telle i forhold til antall personer i husholdningene ikke ser ut til å påvirke resultatene i omfattende grad når populasjonen er barnefamilier. Utslaget blir større når hele befolkningen inngår i populasjonen.

Oppsummering

Formålet med denne gjennomgangen har vært å bringe fram noen sider ved studier av fordeling og ulikhet. Det er blitt vist at fordelingen av barnetrygd kan vurderes ulikt avhengig av forutsetninger en gjør blant annet om populasjon, husholdningsinntekter (ekvivalensskalaer) og analyseenhet.

Referanser

Aslaksen, Iulie og Charlotte Koren (1993): The Connection between Unpaid Household Work and Money Income: Implications for Income Distribution and Economic Well-being. Paper presented at the American Economic Association Conference, January 1993.

Barten, A.P. (1964): Family Composition, Prices and Expenditure Patterns, i P.E. Hart, G. Mills og J.K. Whitaker (red): Econometric Analysis for National Economic Planning, London: Butterworths.

Bowitz, Einar, Ådne Cappelen, Dennis Fredriksen, Olav Ljones, Thor Olav Thoresen og Jørgen Aasness (1993): Analyser av sysselsettings- og inntektsfordelingsvirkninger av innsparingstiltak i overføringsordningene. Vedlegg til NOU 1993:11 Mindre til overføringer - mer sysselsetting.

Buhmann, B., L. Rainwater, G. Schmaus, T. Smeeding (1988): Equivalence-scales, well-being, inequality, and poverty: sensitivity estimates across ten countries using the Luxembourg Income Study (LIS) database, Review of Income and Wealth, vol. 34.

Conniffe, Denis (1992): The Non-constancy of Equivalence Scales, Review of Income and Wealth, vol. 38.

Coulter, Fiona A. E., Frank A. Cowell og Stephen P. Jenkins (1992a): Equivalence Scale Relativities and the Extent of Inequality and Poverty, The Economic Journal, September 1992.

Coulter, Fiona A.E., Frank A. Cowell og Stephen P. Jenkins (1992b): Differences in Needs and Assessment of Income Distributions, Bulletin of Economic Research, 44:2.

Cowell, Frank A. (1984): The Structure of American Income Inequality, Review of Income and Wealth, vol. 30.

Danziger, Sheldon og Michael K. Taussig (1979): The Income Unit and the Anatomy of Income Distribution, Review of Income and Wealth, vol. 25.

Hagenaars, A.J.M. (1991): Family Equivalence Scales. Living Conditions of the Least Privileged in the European Community, Erasmus University Rotterdam.

Hansen, Kirsten, Nina Langbraaten og Thor Olav Thoresen (1992): Utviklingen i lønnstakerbeskatningen 1986-91 belyst ved skattemodellen LOTTE, Økonomiske Analyser nr.2-1992, Statistisk sentralbyrå.

Pollak, Robert A. og Terence J. Wales (1979): Welfare Comparisons and Equivalence Scales, American Economic Review, vol. 69.

Rothbart, E. (1943): Note on a Method of Determining Equivalent Income for Families of Different Composition, i appendiks til War Time Patterns of Saving and Spending, Cambridge: Cambridge University Press.

Thoresen, Thor Olav (1992): Child Care Subsidies and Inequality. Paper presented at the Research Conference on Poverty and Distribution in Oslo, November 1992. Arbeidsnotat fra avdeling for personstatistikk 7/1992, SSB.

van Praag, B.M.S. og R.J. Flik (1992): Poverty Lines and Equivalence Scales A Theoretical and Empirical Evaluation. Gjengitt i arbeidsnotat fra avdeling for personstatistikk, 7/1992, SSB.

Aaberge, Rolf (1993): Theoretical Foundations of Lorenz Curve Orderings, Discussion Paper No. 88, Central Bureau of Statistics.

Aaberge, Rolf og Tom Wennemo (1988): Inntektsulikhet i Norge 1973-1985, Rapporter 88/15, Statistisk sentralbyrå.

Aaberge, Rolf og Xuezeng Li (1992): The Trend in Income Inequality in Urban Sichuan and Liaoning, 1986-1990, Discussion Paper No. 75, Central Bureau of Statistics.

Tabell - og diagramvedlegg

Innhold Side

A. NASJONALREGNSKAP FOR NORGE [1)]

Tabell A1		Bruttoproduksjon, vareinnsats, bruttoprodukt, faktorinntekt og driftsresultat. Mill.kr	1*
Tabell A2	(1.1):	Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse.Løpende priser.Mill kr	2*
Tabell A3	(1.2):	Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1991-priser. Mill kr	3*
Tabell A4	(1.3):	Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter. Mill. kr	4*
Tabell A5	(1.5):	Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1991-priser. Mill.kr	5*
Tabell A6		Produksjon og inntekt. Løpende priser. Mill. kr	6*
Tabell A7	(1.7):	Faktorinntekt etter institusjonell sektor. Mill. kr	7*
Tabell A8	(1.8):	Offentlig forvaltning. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr	7*
Tabell A9	(1.9):	Finansinstitusjoner. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr	8*
Tabell A10	(1.10):	Ikke-personlige foretak. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr	8*
Tabell A11	(1.11):	Husholdninger. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr	9*
Tabell A12	(1.12):	Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr	10*
Tabell A13	(4.1):	Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent	11*
Tabell A14	(4.2):	Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volumendringer i prosent	12*
Tabell A15	(4.3):	Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent	13*
Tabell A16	(4.5):	Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent	14*
Tabell A17	(4.6):	Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent	15*
Tabell A18	(4.7):	Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent	16*
Tabell A19	(5.2):	Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1991-priser. Mill.kr	17*
Tabell A20	(5.4):	Vareinnsats etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr	18*
Tabell A21	(5.13):	Lønnskostnader etter næring. Mill. kr	19*
Tabell A22	(6.1):	Privat konsum. Løpende priser.Mill. kr	20*
Tabell A23	(6.2):	Privat konsum. Faste 1991-priser. Mill.kr	21*
Tabell A24	(6.9):	Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Løpende priser. Mill. kr	22*
Tabell A25	(6.10):	Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1991-priser. Mill.kr	23*
Tabell A26	(6.13):	Eksport av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr	24*
Tabell A27	(6.14):	Eksport av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill.kr	25*
Tabell A28	(6.15):	Import av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr	26*
Tabell A29	(6.16):	Import av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill.kr	27*
Tabell A30		Sysselsetting etter næring. Lønnstakere og selvstendige	28*
Tabell A31		Sysselsetting etter næring. Lønnstakere	29*
Tabell A32		Lønnsvekst etter næring. Lønnstakere. Prosentvis endring fra året før	30*

[1)] Tallene i parentes gir henvisning til tabellene i NOS NASJONALREGNSKAPSSTATISTIKK

B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B1:	Olje- og gassproduksjon	31*
Tabell B2:	Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	31*
Tabell B3:	Industriproduksjon - produksjonsindeksen	31*
Tabell B4:	Ordretilgang - industri	32*
Tabell B5:	Ordrereserver - industri	32*
Tabell B6:	Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning	33*
Tabell B7:	Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	33*
Tabell B8:	Boligbygging	33*
Tabell B9:	Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	34*
Tabell B10:	Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	34*
Tabell B11:	Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	34*
Tabell B12:	Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	34*
Tabell B13:	Timefortjeneste	35*
Tabell B14:	Konsumprisindeksen	35*
Tabell B15:	Engrospriser	35*
Tabell B16:	Utenrikshandel - verditall	36*
Tabell B17:	Utenrikshandel - indekser	36*
Diagrammer		
	Olje- og gassproduksjon	37*
	Produksjonsindeksen	37*
	Ordreindeksen - industri	38*
	Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	39*
	Ordreindeksen - bygge- og anleggsvirksomhet	39*
	Arbeidsledighet og sysselsetting	40*
	Antatte og utførte investeringer i industrien	40*
	Detaljomsetning mv.	40*
	Lønninger	40*
	Konsum- og engrospriser	41*
	Nominell rente på tre-måneders plasseringer	41*
	Utenrikshandel	41*

C. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

Tabell C1:	Bruttonasjonalprodukt	42*
Tabell C2:	Privat konsum	42*
Tabell C3:	Offentlig konsum	42*
Tabell C4:	Bruttoinvesteringer i fast realkapital	42*
Tabell C5:	Eksport av varer og tjenester	43*
Tabell C6:	Import av varer og tjenester	43*
Tabell C7:	Privat konsum	43*
Tabell C8:	Arbeidsledighet	43*

D. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

Tabell D1:	Sverige	44*
Tabell D2:	Danmark	44*
Tabell D3:	Storbritannia	44*
Tabell D4:	Tyskland (vest)	44*
Tabell D5:	Frankrike	45*
Tabell D6:	USA	45*
Tabell D7:	Japan	45*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1 Bruttoproduksjon, vareinnsats, bruttonasjonalprodukt, faktorinntekt og driftsresultat. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Bruttoproduksjon	1312344	1346160	319774	328685	319912	343973	325556	334114	326866	359625
Fastlands-Norge	1123785	1160638	272815	281003	274484	295482	279616	288181	282593	310247
Vareinnsats	625661	644507	151234	158526	149682	166219	155802	161314	153499	173892
Fastlands-Norge	560016	576360	134799	142437	133466	149313	138558	144533	137020	156249
Bruttonasjonalprodukt	686686	701653	168540	170160	170231	177755	169754	172799	173367	185733
Fastlands-Norge	563771	584278	138017	138567	141019	146170	141058	143649	145574	153998
Faktorinntekt	511376	520578	126502	127174	126544	131155	126726	127599	128582	137672
Fastlands-Norge	439584	454735	108560	108292	110176	112557	110890	111328	113681	118836
Driftsresultat	154994	151609	38038	37954	42419	36583	32799	37298	41942	39570
Fastlands-Norge	99121	102471	24069	23056	29746	22251	21282	25053	30806	25330

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

REVISJONER AV DE KVARTALSVISE NASJONALREGNSKAPSTALLENE

De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene kan bli endret for hvert nytt kvartal som beregnes og publiseres. Dette skyldes hovedsakelig:

i) Ny informasjon.
Det tas løpende inn ny informasjon om alle kvartalene i inneværende år. Særlig gjelder dette siste kvartal hvor datagrunnlaget er ufullstendig, og beregningene derfor i større grad er basert på anslag.

ii) Skifte av basisår.
I det kvartalsvise nasjonalregnskapet skiftes basisåret en gang om året.

iii) Avstemming mot årlig nasjonalregnskap.
Det kvartalsvise nasjonalregnskapet avstemmes mot de årlige nasjonalregnskapene etterhvert som disse foreligger og publiseres. Denne avstemmingen medfører revisjoner av både sum fire kvartaler og kvartalsmønsteret.

iv) Metodeforbedringer.
Det arbeides kontinuerlig med å forbedre metodene som benyttes i beregningsopplegget.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A2 (1.1) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Bruttonasjonalprodukt	686682	701650	168539	170159	170230	177754	169753	172799	173366	185732
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	626255	650373	151180	153827	154070	167178	153081	164014	161642	171636
Konsum	497181	522368	116789	121523	124102	134767	122251	129603	129000	141513
Privat konsum	349703	365001	82646	84552	87441	95064	85291	89980	90529	99202
Spesifisert innenlandsk konsum	339499	353367	80620	82508	84483	91888	82829	87112	87576	95850
Konsum i utlandet, netto	10205	11634	2026	2045	2958	3176	2462	2867	2953	3352
Offentlig konsum	147478	157367	34143	36971	36661	39703	36961	39623	38472	42312
Statlig konsum	58380	62689	12579	14916	14181	16703	13577	16054	14824	18233
Sivilt	36162	39693	8444	9337	9382	8999	9604	10508	9625	9956
Forsvar	22218	22996	4135	5579	4800	7704	3973	5546	5199	8278
Kommunalt konsum	89098	94678	21563	22054	22479	23001	23383	23569	23647	24078
Bruttoinvestering	129074	128006	34391	32304	29968	32411	30830	34411	32642	30123
Bruttoinvestering i fast kapital	127053	134280	28217	33157	30089	35591	22709	47662	28583	35326
Næringsvirksomhet	102733	109322	23059	28080	24240	27354	17638	41440	23268	26977
Oljevirksomhet	31577	41742	4136	12738	8356	6347	4362	24430	6465	6485
Annen næringsvirksomhet	71156	67581	18923	15343	15884	21007	13276	17009	16803	20492
Offentlig forvaltning	24320	24957	5158	5077	5848	8237	5071	6222	5315	8349
Statlig	11404	12358	2183	2100	2618	4503	2175	3353	2179	4652
Kommunal	12915	12599	2974	2977	3230	3734	2896	2869	3136	3698
Lagerendring	2021	-6274	6174	-853	-120	-3180	8121	-13251	4059	-5203
Oljeplattformer under arbeid	9732	3430	3301	1048	1872	3511	4393	-9066	3963	4140
Annen lagerendring og statistiske avvik	-7711	-9704	2873	-1901	-1992	-6691	3728	-4185	96	-9343
Eksport	307526	303025	73636	79733	76896	77260	76996	74633	73288	78108
Råolje og naturgass	96704	97158	24065	24317	22621	25701	23693	24485	23191	25789
Eksport ellers	210821	205867	49571	55416	54275	51560	53303	50148	50097	52319
-Import	247098	251748	56276	63401	60736	66684	60324	65848	61564	64012

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A3 (1.2) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Bruttonasjonalprodukt	686683	709316	168872	169812	169905	178095	174265	174277	175411	185364
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	626256	635380	152796	154361	153368	165731	151040	160126	157723	166491
Konsum	497181	510129	118145	121839	123576	133620	120569	126607	125485	137469
Privat konsum	349704	355909	83528	84644	87135	94396	84077	87732	87915	96185
Spesifisert innenlandsk konsum	339499	344496	81402	82637	84223	91236	81655	84916	84948	92978
Konsum i utlandet, netto	10204	11413	2126	2006	2912	3160	2422	2816	2967	3207
Offentlig konsum	147478	154220	34617	37196	36441	39224	36491	38875	37570	41284
Statlig konsum	58380	61490	12829	14981	14049	16520	13358	15741	14543	17848
Sivilt	36162	38917	8606	9384	9288	8884	9459	10285	9430	9743
Forsvar	22218	22573	4223	5598	4761	7636	3899	5456	5113	8105
Kommunalt konsum	89098	92729	21788	22214	22392	22704	23133	23134	23027	23436
Bruttoinvestering	129074	125251	34650	32522	29792	32110	30471	33519	32238	29022
Bruttoinvestering i fast kapital	127053	131525	28426	33334	29889	35404	22416	46737	28090	34281
Næringsvirksomhet	102733	106619	23245	28256	24048	27185	17310	40550	22790	25968
Oljevirksomhet	31577	41503	4161	12725	8283	6408	4388	24188	6493	6434
Annen nærings-virksomhet	71156	65115	19084	15531	15765	20776	12922	16362	16297	19534
Offentlig forvaltning	24320	24907	5181	5079	5841	8219	5107	6187	5300	8313
Statlig	11405	12327	2192	2101	2617	4494	2193	3332	2172	4630
Kommunal	12916	12580	2989	2977	3225	3725	2914	2855	3129	3683
Lagerendring	2021	-6274	6224	-812	-98	-3293	8055	-13218	4148	-5259
Oljeplattformer under arbeid	9732	3316	3404	1053	1841	3433	4354	-8975	3899	4038
Annen lagerendring og statistiske avvik	-7711	-9591	2820	-1866	-1939	-6726	3701	-4243	248	-9297
Eksport	307526	326422	73524	79085	76519	78398	83654	80148	79936	82684
Råolje og naturgass	96704	107182	23837	24548	22643	25675	27061	26257	26249	27616
Eksport ellers	210822	219240	49687	54537	53875	52723	56592	53891	53688	55069
-Import	247098	252486	57448	63635	59981	66034	60429	65997	62249	63811

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A4. (1.3) Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter. Mill. kr

	1988	1989	1990	1991	1992
Bruttonasjonalprodukt	583278	621383	660550	686686	701650
Næringsvirksomhet	491348	523541	556425	574776	582807
Offentlig forvaltningsvirksomhet	91930	97841	104126	111910	118845
- Kapitalslit	91194	96678	98823	102462	104190
Næringsvirksomhet	85839	91000	92891	96242	97606
Offentlig forvaltningsvirksomhet	5355	5678	5932	6220	6584
= Nettonasjonalprodukt	492084	524704	561727	584224	597460
Næringsvirksomhet	405508	432541	463534	478534	485201
Offentlig forvaltningsvirksomhet	86576	92163	98193	105690	112261
- Indirekte skatter	106984	106562	111089	115617	121707
Næringsvirksomhet	106912	106489	111014	115537	121618
Offentlig forvaltningsvirksomhet	72	73	75	80	89
+ Subsidier	33769	36599	39992	42770	44823
Næringsvirksomhet	33769	36599	39992	42770	44823
Offentlig forvaltningsvirksomhet	..	..	..	..	..
= Faktorinntekt	418868	454741	490630	511377	520578
Næringsvirksomhet	332364	362651	392511	405767	408406
Offentlig forvaltningsvirksomhet	86504	92090	98118	105610	112172
- Lønnskostnader	324249	328600	342003	356381	368969
Lønn	275431	279810	291195	303646	313965
Næringsvirksomhet	203375	203088	209350	215368	220210
Offentlig forvaltningsvirksomhet	72056	76722	81845	88278	93755
Arbeidsgiveravgift til folketrygden mv.	48818	48790	50808	52735	55004
Næringsvirksomhet	34370	33422	34535	35403	36588
Offentlig forvaltningsvirksomhet	14448	15368	16274	17332	18417
= Driftsresultat	94619	126142	148626	154996	151609
Næringsvirksomhet	94619	126142	148626	154996	151609
Offentlig forvaltningsvirksomhet	..	..	..	..	..

Tabell A5 (1.5) Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Bruttonasjonalprodukt	686687	709318	168873	169813	169906	178096	174265	174278	175411	185364
Næringsvirksomhet	533297	549463	132139	131603	131879	137677	136120	133883	136046	143414
Primærnæringer	20052	19702	4315	2108	9642	3987	4599	2415	8238	4450
Jordbruk	11447	10955	1338	-209	8132	2186	1764	124	6733	2334
Skogbruk	3769	3776	1692	985	259	834	1589	1007	315	866
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	4836	4970	1285	1332	1251	968	1246	1284	1190	1250
Oljevirksomhet	99664	112064	25049	24900	22988	26727	28161	27052	27322	29529
Råolje og naturgass	89671	100931	22508	22390	20744	24029	25347	24363	24611	26610
Rørtransport	9994	11134	2541	2511	2244	2699	2815	2689	2711	2919
Industri og bergverksdrift	94293	96004	23409	24459	21827	24598	24408	24301	22393	24902
Bergverksdrift	1702	1722	411	457	406	428	427	441	420	435
Industri	92591	94281	22998	24002	21421	24170	23981	23860	21974	24467
Skjermet industri	30107	30043	7191	7925	7204	7787	7344	7866	7102	7731
Utekonkurrerende industri	17471	17448	4476	4459	4138	4398	4463	4419	4168	4398
Hjemmekonkurrerende industri	45012	46790	11331	11619	10078	11984	12174	11575	10704	12337
Elektrisitetsforsyning	26386	27966	8291	6243	5010	6843	7792	6417	5942	7815
Bygge- og anleggsvirksomhet	24705	24471	5762	5821	6122	7000	5294	6048	5755	7373
Varehandel	66663	67874	15391	16555	16438	18279	15495	16859	16641	18880
Utenriks sjøfart og oljeboring	23250	22416	5904	5838	5818	5689	5667	5594	5669	5486
Utenriks sjøfart	21044	20155	5342	5306	5278	5119	5117	5009	5064	4964
Oljeboring	2206	2261	563	533	540	571	549	585	605	521
Samferdsel	40693	40038	9442	11244	10623	9384	9567	11067	10241	9163
Boligtjenester	33811	33968	8432	8447	8460	8471	8481	8488	8495	8503
Finansiell tjenesteyting	27897	27318	7069	6959	6976	6894	6837	6715	6836	6930
Annen næringsvirksomhet	75883	77643	19076	19027	17975	19804	19819	18927	18513	20384
Hotell- og restaurantdrift	8652	8704	1911	2136	2676	1929	1881	2176	2717	1930
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	32321	32968	8411	8183	7174	8553	8795	7824	7507	8842
Tjenesteyting ellers	34910	35971	8754	8708	8126	9322	9143	8927	8290	9612
Offentlig forvaltning	111910	115975	27577	28304	27748	28281	28554	29615	28689	29116
Statlig forvaltning	33226	34230	8069	8707	8084	8366	8086	9154	8447	8543
Sivilt	24584	25772	5956	6448	6013	6167	6168	6937	6357	6310
Forsvar	8643	8458	2114	2259	2071	2199	1919	2217	2090	2234
Kommunal forvaltning	78684	81744	19508	19597	19665	19915	20468	20461	20242	20573
Korreksjonsposter	41480	43880	9157	9906	10278	12138	9591	10780	10675	12834
Påløpt merverdi- og investeringsavgift	58697	60015	13783	14148	14394	16373	13828	14549	14626	17012
Avgiftskorreksjoner	7031	7167	1513	1796	1916	1806	1596	1958	1830	1783
Frie banktjenester	-24249	-23301	-6140	-6037	-6031	-6041	-5833	-5728	-5780	-5960
MEMO:										
Fastlands-Norge	563773	574838	137919	139074	141101	145679	140437	141632	142420	150349
Skjermede næringer	490982	500130	118725	120222	124968	127067	120538	122905	125623	131064
Utekonkurrerende næringer	19173	19171	4886	4915	4545	4827	4890	4860	4588	4833
Hjemmekonkurrerende næringer	53618	55537	14308	13936	11588	13786	15009	13866	12209	14453

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A6. Produksjon og inntekt. Løpende priser. Mill. kr[1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Bruttonasjonalprodukt	686683	701650	168539	170159	170230	177754	169753	172799	173366	185732
-Renter, aksjeutbytte m.v. til utlandet, netto	17522	22252	8825	3694	1957	3046	9809	7326	837	4280
Bruttonasjonalinntekt	669161	679398	159714	166465	168273	174708	159944	165473	172529	181452
-Kapitalslit	102461	104190	25396	25539	25685	25842	25843	25977	26115	26254
Nasjonalinntekt	566699	575209	134318	140926	142588	148867	134101	139496	146414	155198
-Stønader til utlandet, netto	9810	11255	1603	1882	1872	4453	1961	2402	1895	4997
Disponibel inntekt for Norge	556889	563954	132715	139044	140716	144414	132140	137094	144519	150201
-Konsum i alt	497181	522368	116789	121523	124102	134767	122251	129603	129000	141513
Sparing	59708	41586	15926	17521	16615	9647	9888	7491	15518	8688
Disponibel realinntekt for Norge[2)]	556890	549734	134308	139580	139975	143027	130189	133423	140682	145440

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. 2) Deflatert med prisindeks (1991=100) for innenlandsk anvendelse ekskl. kapitalslit.

Tabell A7. (1.7) Faktorinntekt etter institusjonell sektor. Mill. kr

	1988	1989	1990	1991	1992
Faktorinntekt	418868	454741	490630	511377	520578
Lønn	275431	279810	291195	303646	313965
Husholdninger	274991	279340	290695	303146	313465
Utlandet	440	470	500	500	500
Arbeidsgiveravgift til folketrygden mv.	48818	48790	50808	52735	55004
Husholdninger	48818	48790	50808	52735	55004
Driftsresultat	94619	126142	148626	154996	151609
Husholdninger	51508	52198	58523	59548	61520
Finansinstitusjoner	-9308	-8174	-8198	-5438	..
Offentlig eide banker	1234	2120	2839	3538	..
Private finansinstitusjoner	-10542	-10293	-11037	-8976	..
Ikke-personlige foretak	52419	82117	98302	100885	..
Private foretak	37424	50807	49208	57029	..
Offentlige foretak	14995	31310	49093	43856	..

Tabell A8. (1.8) Offentlig forvaltning. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr

	1988	1989	1990	1991	1992
Inntekter	331980	345314	375861	383880	387802
Direkte skatter og trygdepremier	176136	183999	198688	203765	206436
Indirekte skatter	106984	106562	111089	115617	121707
Renteinntekter	43148	45980	48569	49927	48110
Andre inntekter	5711	8773	17515	14572	11549
- Utgifter	178764	189621	206186	220161	233032
Subsidier	33769	36599	39992	42770	44823
Renteutgifter	22670	24705	25805	24836	25996
Stønader til private konsumenter	105358	118150	128982	140871	150671
Stønader til utlandet	6295	6249	7385	7630	8077
Andre utgifter	10672	3917	4022	4054	3465
= Disponibel inntekt	153216	155693	169675	163719	154770
- Offentlig konsum	122237	130998	139115	147478	157367
= Sparing	30979	24695	30560	16241	-2597
Nettoinvestering i fast kapital	17295	17342	15490	18100	18374
Rest: Nettofinansinvestering mv.	13684	7354	15070	-1859	-20971
Memo:					
Disponibel realinntekt i 1991-kr	172121	167494	175410	163719	151736
Reell sparing i 1991-kr	34802	26567	31593	16241	-2546
Sparerate	20,2	15,9	18,0	9,9	-1,7

Tabell A9. (1.9) Finansinstitusjoner. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr

	1988	1989	1990	1991	1992
Inntekter	164237	165282	165825	162990	151317
Driftsresultat	-9308	-8174	-8198	-5438	..
Renteinntekter	158215	157891	157536	150694	..
Andre inntekter	15330	15565	16488	17733	..
- Utgifter	151155	156288	157915	149400	135985
Direkte skatter og trygdepremier	468	1017	630	493	..
Renteutgifter	130601	128567	128942	122970	..
Andre utgifter	20086	26704	28342	25938	..
= Disponibel inntekt	13082	8995	7910	13590	15332
= Sparing	13082	8995	7910	13590	15332
Nettoinvestering i fast kapital	3994	1688	2428	1238	..
Rest: Nettofinansinvestering mv.	9088	7306	5482	12352	..

Tabell A10. (1.10) Ikke-personlige foretak. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr

	1988	1989	1990	1991	1992
Inntekter	109243	136473	152508	152788	140941
Driftsresultat	52419	82117	98302	100885	..
Renteinntekter	29113	31270	29987	28979	..
Andre inntekter	27710	23086	24219	22924	..
- Utgifter	104683	116952	133484	132060	131236
Direkte skatter og trygdepremier	15342	22034	30373	28707	..
Renteutgifter	67757	73687	72390	71593	..
Andre utgifter	21584	21230	30722	31760	..
= Disponibel inntekt	4560	19522	19023	20727	9705
= Sparing	4560	19522	19023	20727	9705
Nettoinvestering i fast kapital	42721	46020	5097	7344	..
Rest: Nettofinansinvestering mv.	-38160	-26498	13927	13383	..

Tabell A11. (1.11) Husholdninger. Inntekter, utgifter og sparing. Mill. kr

	1988	1989	1990	1991	1992
Inntekter	529432	545335	577709	605304	630225
Lønn	275135	279496	290862	303326	313645
Arbeidsgiveravgift til folketrygden mv.	48818	48790	50809	52734	55004
Driftsresultat	51508	52198	58523	59548	61520
Renteinntekter	42043	40475	41845	41523	41885
Stønader fra det offentlige	105358	118150	128982	140871	150671
Stønader fra utlandet	1787	1832	2036	2325	2478
Andre inntekter	4783	4393	4652	4977	5022
- Utgifter	229139	230461	238641	246449	246076
Direkte skatter og trygdepremier	160326	160948	167685	174565	177404
Arbeidsgiveravgift til folketrygden mv.	48818	48790	50809	52734	55004
Andre direkte skatter og trygdepremier	111508	112158	116876	121831	122400
Renteutgifter	61974	62155	63383	62592	58848
Andre utgifter	6838	7358	7574	9292	9824
= Disponibel inntekt	300294	314873	339068	358856	384149
- Privat konsum	307499	311955	336065	349705	365001
= Sparing	-7205	2919	3002	9151	19148
Nettoinvestering i fast kapital	15142	7653	2308	-2091	..
Rest: Nettofinansinvestering mv.	-22347	-4734	694	11242	..
Memo:					
Disponibel realinntekt i 1991-kr	341859	343561	352936	358856	374424
Reell sparing i 1991-kr	-8203	3185	3125	9151	18664
Sparerate	-2,4	0,9	0,9	2,6	5,0

Tabell A12 (1.12) Utenriksregnskapet. Sammendrag. Mill. kr.[1)]

	1991	1992[2)]	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Driftsregnskap										
Eksport	307528	303034	73637	79733	76897	77261	77002	74630	73291	78112
Varer	223420	219694	54548	58048	53565	57259	56580	54433	51197	57484
Tjenester	84108	83340	19089	21685	23333	20002	20422	20197	22094	20628
Import	247098	251748	56277	63401	60736	66684	60323	65847	61564	64013
Varer	170305	166386	39724	44863	38714	47004	40797	42968	39337	43285
Tjenester	76793	85362	16553	18538	22022	19680	19526	22879	22228	20729
Eksportoverskudd	60430	51286	17360	16332	16161	10577	16679	8782	11727	14099
Renter og stønader										
Fra utlandet	25889	24726	6776	6240	6816	6058	6210	6414	5509	6594
Renter	20810	19939	5833	5067	5106	4804	5180	5285	4469	5005
Aksjeutbytte mv.	2754	2125	502	579	1095	578	470	553	399	704
Stønader	2325	2662	441	594	614	676	561	576	640	886
Til utlandet	53221	58235	17204	11815	10644	13558	17980	16142	8241	15872
Renter	31679	28797	9020	7225	7503	7931	8338	8310	5072	7077
Aksjeutbytte mv.	9407	15519	6140	2115	655	497	7121	4854	633	2912
Stønader	12135	13919	2044	2476	2486	5129	2522	2978	2535	5883
Rente- og stønadsoverskudd	-27332	-33509	-10429	-5576	-3828	-7500	-11770	-9728	-2732	-9279
Overskudd på driftsregnskapet	33098	17777	6931	10757	12333	3077	4909	-946	8994	4820
Netto endringer i fordringer og gjeld ikke forårsaket av transaksjoner mv.	-4183	-4003	-4717	-12198	5064	7669	-3564	5317	6210	-11966
Tildelte spesielle trekkrettigheter i IMF	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto omvurderinger av fordringer og gjeld pga. valutakursendringer	-7432	-5981	-5423	-12635	4443	6184	-3742	4914	5169	-12322
Norges Banks internasjonale reserver	4216	6402	2193	4516	-1041	-1452	1802	-1616	-1003	7219
Andre sektorers bankinnskudd og kortsiktig gjeld	-5088	-223	-3207	-6215	1997	2338	-1749	1743	1593	-1809
Langsiktig lånegjeld	-10021	-18522	-8682	-19761	7320	11101	-8011	9031	8847	-28388
Lån til utlandet	3462	6362	4273	8825	-3833	-5804	4216	-4243	-4268	10656
Fordringer og gjeld ellers	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Andre omvurderinger	3249	1979	706	437	620	1486	178	403	1042	356
Nedgang i Norges nettogjeld	28915	13775	2214	-1441	17397	10746	1345	4371	15205	-7146
Kapitalregnskap										
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner	2324	18301	3529	-613	-1280	687	6343	7754	3880	324
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner	-34478	-15855	-2887	-9061	-17294	-5238	-9499	-8241	-3914	5800
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske avvik	-943	-20224	-7574	-1083	6240	1474	-1753	1433	-8961	-10944
Netto kapitaltransaksjoner i alt	-33098	-17777	-6931	-10757	-12333	-3077	-4909	946	-8994	-4820
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer mv	4182	4003	4718	12198	-5064	-7669	3564	-5318	-6210	11966
Oppgang i Norges nettogjeld	-28915	-13775	-2214	1441	-17397	-10746	-1345	-4371	-15205	7146

1) Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. 2) Utenriksregnskapet er under omlegging på grunn av endringer i Norges Banks valutastatistikk. Omleggingen betyr at en for enkelte poster i regnskapet fra og med 1. kvartal 1992 ikke har full sammenliknbarhet med tall for tidligere perioder.

Tabell A13 (4.1) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent

	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	1992	92.1	92.2	92.3	92.4
	A.	Prosentvis volumendring fra samme periode året før				B.	Prosentvis prisendring fra samme periode året før			
Bruttonasjonalprodukt	3.3	3.2	2.6	3.2	4.1	-1.1	-2.4	-1.1	-1.4	0.4
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	1.5	-1.1	3.7	2.8	0.5	2.4	2.4	2.8	2.0	2.2
Konsum	2.6	2.1	3.9	1.5	2.9	2.4	2.6	2.6	2.4	2.1
Privat konsum	1.8	0.7	3.6	0.9	1.9	2.6	2.5	2.7	2.6	2.4
Spesifisert innenlandsk konsum	1.5	0.3	2.8	0.9	1.9	2.6	2.4	2.7	2.8	2.4
Konsum i utlandet, netto	11.8	13.9	40.4	1.9	1.5	1.9	6.7	-0.1	-2.0	4.0
Offentlig konsum	4.6	5.4	4.5	3.1	5.3	2.0	2.7	2.5	1.8	1.3
Statlig konsum	5.3	4.1	5.1	3.5	8.0	1.9	3.7	2.4	1.0	1.0
Sivilt	7.6	9.9	9.6	1.5	9.7	2.0	3.5	2.7	1.0	0.9
Forsvar	1.6	-7.7	-2.5	7.4	6.1	1.9	4.1	2.0	0.9	1.2
Kommunalt konsum	4.1	6.2	4.1	2.8	3.2	2.1	2.1	2.6	2.3	1.4
Bruttoinvestering	-3.0	-12.1	3.1	8.2	-9.6	2.2	1.9	3.4	0.7	2.8
Bruttoinvestering i fast kapital	3.5	-21.1	40.2	-6.0	-3.2	2.1	2.1	2.5	1.1	2.5
Næringsvirksomhet	3.8	-25.5	43.5	-5.2	-4.5	2.5	2.7	2.8	1.3	3.2
Oljevirksomhet	31.4	5.4	90.1	-21.6	0.4	0.6	0.0	0.9	-1.3	1.7
Annen næringsvirksomhet	-8.5	-32.3	5.4	3.4	-6.0	3.8	3.6	5.2	2.3	3.8
Offentlig forvaltning	2.4	-1.4	21.8	-9.3	1.1	0.2	-0.2	0.6	0.2	0.2
Statlig	8.1	0.0	58.6	-17.0	3.0	0.3	-0.4	0.7	0.3	0.3
Kommunal	-2.6	-2.5	-4.1	-3.0	-1.1	0.2	-0.1	0.5	0.1	0.2
Lagerendring	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Oljeplattformer under arbeid	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Annen lagerendring og statistiske avvik	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Eksport	6.1	13.8	1.3	4.5	5.5	-7.2	-8.1	-7.6	-8.8	-4.1
Råolje og naturgass	10.8	13.5	7.0	15.9	7.6	-9.4	-13.3	-5.9	-11.6	-6.7
Eksport ellers	4.0	13.9	-1.2	-0.3	4.4	-6.1	-5.6	-8.4	-7.4	-2.8
-Import	2.2	5.2	3.7	3.8	-3.4	-0.3	1.9	0.1	-2.3	-0.7

Tabell A14 (4.2) Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volumendringer i prosent

	1992	92.1	92.2	92.3	92.4
Bruttonasjonalprodukt	3.3	3.2	2.6	3.2	4.1
Næringsvirksomhet	3.0	3.0	1.7	3.2	4.2
Primærnæringer	-1.7	6.6	14.5	-14.6	11.6
Jordbruk	-4.3	31.8	-159.5	-17.2	6.8
Skogbruk	0.2	-6.1	2.2	21.8	3.9
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	2.8	-3.0	-3.6	-4.9	29.1
Oljevirksomhet	12.4	12.4	8.6	18.9	10.5
Råolje og naturgass	12.6	12.6	8.8	18.6	10.7
Rørtransport	11.4	10.8	7.1	20.8	8.2
Industri og bergverksdrift	1.8	4.3	-0.6	2.6	1.2
Bergverksdrift	1.2	3.9	-3.4	3.2	1.6
Industri	1.8	4.3	-0.6	2.6	1.2
Skjermet industri	-0.2	2.1	-0.7	-1.4	-0.7
Utekonkurrerende industri	-0.1	-0.3	-0.9	0.7	-0.0
Hjemmekonkurrerende industri	4.0	7.4	-0.4	6.2	2.9
Elektrisitetsforsyning	6.0	-6.0	2.8	18.6	14.2
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0.9	-8.1	3.9	-6.0	5.3
Varehandel	1.8	0.7	1.8	1.2	3.3
Utenriks sjøfart og oljeboring	-3.6	-4.0	-4.2	-2.5	-3.6
Utenriks sjøfart	-4.2	-4.2	-5.6	-4.0	-3.0
Oljeboring	2.5	-2.4	9.9	12.1	-8.7
Samferdsel	-1.6	1.3	-1.6	-3.6	-2.4
Boligtjenester	0.5	0.6	0.5	0.4	0.4
Finansiell tjenesteyting	-2.1	-3.3	-3.5	-2.0	0.5
Annen næringsvirksomhet	2.3	3.9	-0.5	3.0	2.9
Hotell- og restaurantdrift	0.6	-1.6	1.9	1.5	0.0
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	2.0	4.6	-4.4	4.6	3.4
Tjenesteyting ellers	3.0	4.4	2.5	2.0	3.1
Offentlig forvaltning	3.6	3.5	4.6	3.4	3.0
Statlig forvaltning	3.0	0.2	5.1	4.5	2.1
Sivilt	4.8	3.6	7.6	5.7	2.3
Forsvar	-2.1	-9.2	-1.9	0.9	1.6
Kommunal forvaltning	3.9	4.9	4.4	2.9	3.3
Korreksjonsposter	5.8	4.7	8.8	3.9	5.7
Påløpt merverdi- og investeringsavgift	2.2	0.3	2.8	1.6	3.9
Avgiftskorreksjoner	1.9	5.4	9.0	-4.5	-1.3
Frie banktjenester	-3.9	-5.0	-5.1	-4.2	-1.3
MEMO:					
Fastlands-Norge	2.0	1.8	1.8	0.9	3.2
Skjermede næringer	1.9	1.5	2.2	0.5	3.1
Utekonkurrerende næringer	-0.0	0.1	-1.1	0.9	0.1
Hjemmekonkurrerende næringer	3.6	4.9	-0.5	5.4	4.8

Tabell A15 (4.3) Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent

	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	1992	92.1	92.2	92.3	92.4
	A.	Prosentvis volumendring fra samme periode året før				B.	Prosentvis prisendring fra samme periode året før			
Privat konsum	1.8	0.7	3.6	0.9	1.9	2.6	2.5	2.7	2.6	2.4
Spesifisert innenlandsk konsum	1.5	0.3	2.8	0.9	1.9	2.6	2.4	2.7	2.8	2.4
Matvarer	4.9	1.8	8.9	4.1	4.8	1.4	2.9	2.6	0.6	-0.2
Drikkevarer og tobakk	-4.7	-6.9	7.3	-8.0	-10.7	9.0	8.1	8.0	9.9	10.0
Klær og skotøy	-3.4	0.6	-8.5	-5.4	-0.4	1.9	1.6	2.6	2.3	1.5
Bolig, lys og brensel	0.9	-0.9	-0.1	1.2	3.5	1.7	1.3	1.8	2.1	1.6
Møbler og husholdningsartikler	-0.3	-0.2	-2.8	0.7	0.8	0.6	0.4	0.5	0.4	1.0
Helsepleie	4.6	2.6	7.4	5.1	3.6	5.9	3.8	4.2	8.0	7.6
Transport, post- og teletjenester	3.8	2.5	5.7	2.4	4.6	2.4	1.9	2.1	2.5	3.0
Fritidssysler og utdanning	-0.9	-0.2	-2.9	-3.0	2.4	2.5	2.8	2.7	2.6	2.1
Andre varer og tjenester	2.4	1.4	3.7	3.3	1.1	2.6	2.2	2.7	3.0	2.4
Korreksjonsposter	11.8	13.9	40.4	1.9	1.5	1.9	6.7	-0.1	-2.0	4.0
Nordmenns konsum i utlandet	9.2	15.1	14.0	9.0	0.8	2.8	5.0	2.0	1.4	3.8
Utlendingers konsum i Norge	6.9	16.3	-3.8	13.7	-0.2	3.5	3.3	3.7	3.6	3.6

Tabell A16 (4.5) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent

	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	1992	92.1	92.2	92.3	92.4
	A.	Prosentvis volumendring fra samme periode året før				B.	Prosentvis prisendring fra samme periode året før			
Bruttoinvestering i fast kapital	3.5	-21.1	40.2	-6.0	-3.2	2.1	2.1	2.5	1.1	2.5
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg [1]	-1.8	-11.7	2.9	-6.2	6.2	0.1	-1.4	0.7	0.6	0.3
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledning	-4.0	56.1	-11.2	-17.7	-4.9	-0.1	-1.8	0.3	-1.6	2.2
Skip og båter	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Fly, biler mv. og rullende materiell	13.1	19.3	1.8	4.5	24.7	2.9	4.7	2.7	1.1	2.6
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	81.1	-71.0	190.0	-50.0	-16.8	1.2	5.2	1.2	-0.4	0.5
Maskiner, redskap og inventar ellers	3.9	-2.8	3.9	12.8	1.9	0.3	4.3	-0.3	-1.7	-0.5
Næringsvirksomhet	3.8	-25.5	43.5	-5.2	-4.5	2.5	2.7	2.8	1.3	3.2
Primærnæringer	-4.4	8.6	-10.0	-10.9	2.2	2.8	2.5	2.2	4.5	2.1
Jordbruk	-2.9	-5.2	-2.2	-0.1	-5.4	0.3	2.1	0.3	-0.4	-0.2
Skogbruk	-22.4	-9.0	-28.3	-23.7	-12.9	0.5	1.0	0.6	0.3	0.2
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	0.7	53.9	-22.8	-44.2	40.3	12.9	3.5	12.4	42.0	8.4
Oljevirksomhet	31.4	5.4	90.1	-21.6	0.4	0.6	0.0	0.9	-1.3	1.7
Råolje og naturgass	47.8	4.4	124.3	-7.7	2.9	0.6	0.0	0.9	-1.4	1.7
Rørtransport	-38.5	118.6	-29.3	-48.6	-53.3	-0.1	-1.1	0.6	-1.2	2.9
Industri og bergverksdrift	-0.4	-13.5	-12.9	5.3	16.6	0.3	2.6	0.1	-1.0	-0.2
Bergverksdrift	-20.0	-1.0	-26.9	-32.6	-12.3	0.6	2.9	0.2	-0.8	0.4
Industri	0.3	-13.8	-12.4	6.7	17.4	0.3	2.6	0.1	-1.0	-0.3
Skjermet industri	16.8	4.2	14.9	40.2	11.3	0.3	2.8	0.2	-0.9	-0.2
Utekonkurrerende industri	-7.2	-29.7	-34.4	-8.4	48.2	0.3	2.4	-0.0	-1.0	-0.3
Hjemmekonkurrerende industri	-4.1	-10.1	-9.8	1.0	1.3	0.3	2.7	0.1	-1.0	-0.2
Elektrisitetsforsyning	4.6	10.0	10.0	26.4	-15.6	0.2	1.1	0.4	-0.4	0.1
Bygge- og anleggsvirksomhet	3.8	-2.8	8.9	-9.6	16.9	0.4	3.1	0.3	-1.1	-0.1
Varehandel	12.1	17.9	8.6	14.4	8.5	1.0	3.9	1.0	-1.0	0.4
Utenriks sjøfart og oljeboring	-106.6	-137.5	-251.8	-184.1	-102.7	-510.3	-23.4	19.5	4131.5	-861.6
Utenriks sjøfart	-111.5	-138.9	-237.3	-116.6	-106.1	-344.7	-22.3	23.8	1322.0	-482.5
Oljeboring	-78.7	-21.8	121.5	-83.0	-89.9	-2.1	46.6	6.9	-12.1	-12.6
Samferdsel	17.1	-2.4	9.4	9.3	44.8	2.0	3.3	1.7	1.1	1.5
Boligtjenester	-15.9	-23.0	-17.9	-10.1	-11.3	0.1	-1.4	0.8	0.7	0.4
Finansiell tjenesteyting	2.3	-2.0	2.6	1.3	7.4	0.1	1.0	0.1	-0.4	-0.1
Annen næringsvirksomhet	-2.6	-11.7	-2.7	-2.8	7.3	0.3	0.4	0.6	-0.1	0.1
Hotell- og restaurantdrift	9.8	20.6	8.0	8.0	4.3	0.6	4.2	0.5	-1.4	0.0
Utleie av forretningsbygg	-9.5	-28.1	-8.2	-8.6	10.2	0.1	-2.1	1.1	0.9	0.5
Vannforsyning	1.2	1.2	0.3	1.1	2.0	0.1	-1.2	0.7	0.5	0.3
Tjenesteyting ellers	6.3	11.8	3.6	4.9	5.0	0.5	4.2	-0.2	-1.7	-0.5
Offentlig forvaltning	2.4	-1.4	21.8	-9.3	1.1	0.2	-0.2	0.6	0.2	0.2
Statlig	8.1	0.0	58.6	-17.0	3.0	0.3	-0.4	0.7	0.3	0.3
Kommunal	-2.6	-2.5	-4.1	-3.0	-1.1	0.2	-0.1	0.5	0.1	0.2
MEMO:										
Fastlands-Norge	0.8	-6.3	1.6	-0.8	7.0	0.6	1.0	0.8	0.2	0.5
Skjermede næringer	1.8	-5.3	5.7	0.5	5.5	0.5	0.8	0.7	0.1	0.5
Utekonkurrerende næringer	-8.3	-27.6	-33.7	-10.7	42.9	0.3	2.4	0.0	-1.0	-0.3
Hjemmekonkurrerende næringer	-4.9	-1.7	-14.1	-7.9	4.7	2.1	2.8	1.8	2.9	1.1

1) Inkl. endring i husdyrbestand.

Tabell A17 (4.6) Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	1992	92.1	92.2	92.3	92.4
	A.	Prosentvis volumendring fra samme periode året før				B.	Prosentvis prisendring fra samme periode året før			
Eksport i alt	6.1	13.8	1.3	4.5	5.5	-7.2	-8.1	-7.6	-8.8	-4.1
Varer	7.0	15.7	1.2	5.6	6.2	-8.1	-10.3	-7.3	-9.5	-5.5
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	10.8	13.5	7.0	15.9	7.6	-9.4	-13.3	-5.9	-11.6	-6.7
Skip, nybygde	24.6	146.5	8.7	-53.4	44.0	1.1	3.7	0.8	-0.0	0.6
Skip, eldre	-4.9	302.7	-37.7	-43.7	-19.1	-20.4	-13.9	-35.3	-29.0	-15.2
Oljeplattformer og moduler, nybygde	53.0	417.5	86.8	-98.2	-71.7	0.9	4.4	1.1	0.4	0.9
Oljeplattformer, eldre	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Direkte eksport ved oljevirksomhet	26.8	278.2	52.4	-2.3	-30.1	-0.0	-0.5	0.3	-0.9	1.4
Andre varer	4.1	4.6	-0.2	6.4	5.9	-6.7	-8.6	-6.9	-7.2	-4.2
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	18.4	20.3	46.3	7.2	5.0	-0.1	-8.4	-6.1	8.2	6.6
Bergverksprodukter	-0.9	-12.5	5.4	-0.9	7.2	1.8	4.7	-3.2	3.8	1.4
Industriprodukter	3.1	4.8	-2.3	5.5	5.1	-7.0	-8.8	-6.7	-7.6	-4.7
Nærings- og nytelsesmidler	-0.7	-2.3	-9.0	12.1	-1.7	-4.1	-1.9	-2.8	-5.9	-5.4
Grafiske produkter	-6.1	-3.9	6.5	-7.9	-16.5	4.2	4.5	5.0	4.0	4.0
Treforedlingsprodukter	-5.2	-6.4	-4.4	-6.7	-3.2	-8.1	-6.4	-7.8	-8.9	-9.3
Kjemiske råvarer	2.9	-4.2	-3.0	13.8	6.5	-9.0	-8.4	-9.7	-14.5	-2.3
Raffinerte oljeprodukter	16.8	5.1	-3.9	0.0	107.9	-14.5	-24.0	-9.3	-10.9	-11.9
Metaller	2.2	9.0	-0.3	3.2	-2.9	-9.7	-12.5	-10.1	-10.1	-5.8
Tekstil- og bekledningsvarer	-2.8	2.3	-0.6	-9.4	-3.7	1.8	6.2	-1.6	4.4	-1.0
Trevarer, møbler og innredninger	6.2	15.9	7.5	9.5	-5.8	-3.9	-5.1	-4.9	-6.4	0.2
Kjemiske og mineralske produkter	4.9	14.4	1.3	6.1	-1.3	-4.3	-10.7	-7.0	-0.9	2.1
Andre verkstedprodukter	3.4	7.5	-2.1	9.3	0.1	-3.3	-2.6	-2.9	-4.8	-3.1
Elektrisk kraft	64.6	-52.6	15.7	277.9	234.5	-35.0	-15.1	-36.9	-52.0	-28.7
Tjenester	3.8	8.7	1.8	1.7	3.3	-4.5	-1.5	-8.5	-6.9	-0.2
Brutto frakter ved skipsfart	-7.1	-3.9	-7.6	-12.4	-4.4	-10.7	-6.0	-16.8	-15.4	-3.5
Brutto inntekter ved oljeboring	51.7	59.7	36.2	67.8	44.2	-5.1	-7.8	-5.2	-13.0	4.8
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	12.0	11.2	10.4	22.0	5.8	2.4	2.8	2.6	2.0	2.2
Eksport av rørtjenester	4.8	1.2	-2.4	36.4	-5.9	-10.0	4.2	-12.1	-30.0	-1.8
Utlendingers konsum i Norge	6.9	16.3	-3.8	13.7	-0.2	3.5	3.3	3.7	3.6	3.6
Andre tjenester	28.5	39.9	30.9	23.1	21.5	3.9	4.4	4.6	3.5	3.4

Tabell A18 (4.7) Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	1992	92.1	92.2	92.3	92.4
	A.	Prosentvis volumendring fra samme periode året før				B.	Prosentvis prisendring fra samme periode året før			
Import i alt	2.2	5.2	3.7	3.8	-3.4	-0.3	1.9	0.1	-2.3	-0.7
Varer	-0.9	0.6	-2.8	6.0	-6.0	-1.4	2.1	-1.5	-4.2	-2.0
Skip, nybygde og eldre	-44.4	-61.8	11.9	-33.4	-58.0	7.8	-1.2	0.0	11.0	20.5
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-85.4	-84.0	-80.7	-85.9	-94.4	1.9	40.9	-0.9	-17.5	-19.2
Direkte import ved oljevirksomhet	1.8	1.8	16.4	-44.4	199.5	2.5	3.0	2.7	2.2	2.3
Andre varer	3.9	7.5	-2.1	11.3	0.2	-1.9	2.3	-1.9	-4.6	-3.1
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	15.7	13.4	7.9	26.7	16.3	-7.3	-2.5	-4.3	-14.6	-8.3
Råolje	-32.7	-39.6	-47.5	71.3	-47.3	-6.2	-2.7	-9.6	5.9	-7.6
Bergverksprodukter	-4.0	-5.1	-5.0	-1.6	-4.4	1.0	3.8	4.8	2.2	-7.2
Industriprodukter	4.1	7.7	-1.6	11.0	0.6	-1.7	2.4	-1.9	-4.4	-2.8
Nærings- og nytelsesmidler	4.9	8.7	-3.7	4.7	10.5	-0.5	1.0	0.8	-0.6	-2.9
Grafiske produkter	-0.3	10.3	-7.1	1.9	-5.8	1.6	-4.2	5.7	-1.0	6.5
Treforedlingsprodukter	3.4	4.7	-2.8	1.8	9.9	-4.2	-2.0	-2.6	-4.7	-7.5
Kjemiske råvarer	1.4	-7.9	6.4	1.8	6.8	-8.3	-1.2	-11.4	-9.6	-11.1
Raffinerte oljeprodukter	-4.3	-23.8	-12.6	-8.2	29.0	-16.3	-23.9	1.4	-15.5	-22.0
Metaller	7.3	12.6	11.1	7.3	-1.7	-8.9	-1.6	-9.4	-12.0	-12.1
Tekstil- og bekledningsvarer	6.0	9.3	-3.1	11.0	5.2	-2.3	2.3	-2.5	-5.4	-3.6
Trevarer	4.6	11.4	-1.3	6.3	2.4	-2.5	-2.3	-1.6	-4.3	-1.8
Kjemiske og mineralske produkter	1.0	11.8	-7.5	6.3	-3.9	1.5	2.9	2.9	-3.7	3.4
Andre verkstedprodukter	7.2	3.2	2.0	19.6	5.8	-0.3	6.3	-2.0	-2.7	-2.4
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	-3.8	42.1	-15.6	20.3	-29.2	2.5	5.1	1.1	1.8	3.4
Elektrisk kraft	-62.3	453.2	94.7	-88.5	-90.1	9.3	11.9	17.9	-20.7	12.7
Tjenester	9.0	16.5	19.1	-0.1	3.0	2.0	1.3	3.7	1.1	2.3
Brutto utgifter ved skipsfart	-8.4	-2.1	-6.7	-18.6	-5.4	-0.2	-3.3	4.7	-1.0	-1.0
Brutto utgifter ved oljeboring	9.2	-2.3	-23.7	0.8	83.1	2.5	2.8	2.6	2.0	2.2
Direkte import ved annen oljevirksomhet	-1.1	1.9	48.6	-31.1	-32.1	-0.5	-2.3	0.3	-3.0	1.8
Nordmenns konsum i utlandet	9.3	15.0	13.4	9.1	1.6	2.8	5.0	2.0	1.4	3.8
Andre tjenester	39.4	53.2	58.8	32.9	19.5	4.2	4.9	4.7	3.7	4.0

Tabell A19 (5.2) Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Bruttoproduksjon	1312345	1351493	321583	328809	318591	343362	330144	334711	328471	358167
Næringsvirksomhet	1077446	1107980	266672	270826	260672	279276	272940	274323	268980	291738
Primærnæringer	43526	42503	9264	10183	15710	8369	9248	10050	14108	9097
Jordbruk	27559	26208	4214	5847	12419	5080	4410	5804	10896	5098
Skogbruk	4418	4427	1983	1155	304	977	1862	1180	370	1015
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	11548	11868	3068	3181	2988	2312	2976	3066	2842	2984
Oljevirksomhet	131757	148173	33109	32916	30404	35329	37232	35768	36126	39047
Råolje og naturgass	120543	135680	30258	30098	27886	32301	34073	32751	33084	35772
Rørtransport	11214	12493	2851	2817	2518	3028	3159	3017	3042	3276
Industri og bergverksdrift	327597	337742	81549	85541	75677	84830	85467	85464	79094	87717
Bergverksdrift	4239	4290	1023	1137	1012	1067	1063	1098	1045	1084
Industri	323358	333452	80526	84404	74665	83763	84404	84366	78049	86633
Skjermet industri	103482	103921	24635	27931	24466	26450	25316	27278	24475	26852
Utekonkurrerende industri	77193	78296	19971	19751	18101	19370	19870	19837	18734	19856
Hjemmekonkurrerende industri	142683	151235	35920	36723	32098	37943	39218	37251	34841	39925
Elektrisitetsforsyning	54341	57594	17074	12857	10318	14092	16047	13214	12237	16095
Bygge- og anleggsvirksomhet	75278	74566	17559	17737	18653	21330	16133	18430	17535	22468
Varehandel	106625	108562	24617	26479	26292	29237	24783	26965	26617	30198
Utenriks sjøfart og oljeboring	56802	53525	14218	14293	14498	13792	13740	13466	13079	13240
Utenriks sjøfart	52619	49238	13151	13283	13475	12710	12698	12356	11932	12252
Oljeboring	4183	4287	1067	1010	1023	1082	1042	1110	1147	988
Samferdsel	74189	76923	17282	18920	18541	19446	17687	19835	19135	20266
Boligtjenester	44060	44264	10988	11008	11024	11039	11052	11061	11070	11080
Finansiell tjenesteyting	42903	41141	10871	10702	10728	10602	10297	10112	10295	10436
Annen nærings-virksomhet	120369	122987	30141	30191	28826	31211	31254	29957	29683	32093
Hotell- og restaurantdrift	18242	18353	4030	4503	5642	4068	3967	4589	5728	4069
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	54227	55311	14111	13730	12036	14350	14755	13126	12594	14835
Tjenesteyting ellers	47899	49323	12001	11958	11148	12793	12532	12242	11360	13190
Offentlig forvaltning	169174	176331	39616	42040	41611	45907	41780	43880	43036	47635
Statlig forvaltning	64587	67226	13926	16146	15467	19048	14604	16930	16038	19652
Sivilt	40756	43689	9500	10326	10219	10710	10454	11129	10658	11449
Forsvar	23831	23536	4426	5820	5247	8338	4150	5801	5381	8204
Kommunal forvaltning	104587	109106	25690	25894	26144	26859	27176	26950	26998	27982
Korreksjonsposter	65725	67181	15295	15943	16308	18178	15424	16508	16456	18795
Påløpt merverdi- og investeringsavgift	58697	60015	13783	14148	14394	16373	13828	14549	14626	17012
Avgiftskorreksjoner	7028	7167	1513	1795	1915	1805	1596	1958	1830	1783
MEMO:										
Fastlands-Norge	1123786	1149794	274256	281601	273689	294240	279172	285477	279267	305879
Skjermede næringer	883704	899679	212292	219654	219187	232572	214183	223044	221436	241016
Utekonkurrerende næringer	81432	82586	20994	20888	19113	20437	20933	20935	19778	20940
Hjemmekonkurrerende næringer	158650	167530	40970	41059	35389	41232	44056	41497	38053	43924

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A20 (5.4) Vareinnsats etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Vareinnsats	625661	642174	152711	158997	148685	165267	155878	160433	153060	172803
Næringsvirksomhet	544148	558517	134533	139223	128793	141599	136820	140440	132933	148324
Primærnæringer	23473	22800	4950	8074	6068	4381	4649	7635	5869	4647
Jordbruk	16112	15252	2876	6056	4287	2894	2646	5679	4163	2764
Skogbruk	649	650	291	170	45	144	273	173	54	149
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	6712	6898	1783	1849	1737	1344	1730	1782	1652	1734
Oljevirksomhet	32093	36109	8059	8015	7416	8602	9070	8716	8804	9518
Råolje og naturgass	30872	34749	7749	7709	7142	8273	8726	8388	8473	9161
Rørtransport	1220	1360	310	307	274	330	344	328	331	356
Industri og bergverksdrift	233304	241738	58140	61082	53850	60232	61059	61163	56701	62816
Bergverksdrift	2537	2567	612	680	606	638	636	657	625	649
Industri	230768	239171	57528	60402	53244	59594	60423	60505	56076	62167
Skjermet industri	73374	73879	17444	20006	17262	18663	17973	19412	17373	19121
Utekonkurrerende industri	59722	60848	15496	15292	13963	14972	15407	15418	14565	15458
Hjemmekonkurrerende industri	97671	104444	24589	25104	22020	25959	27044	25676	24137	27588
Elektrisitetsforsyning	27955	29628	8784	6614	5308	7249	8255	6798	6295	8280
Bygge- og anleggsvirksomhet	50574	50095	11796	11916	12531	14330	10838	12382	11780	15094
Varehandel	39962	40687	9226	9924	9854	10958	9288	10106	9976	11318
Utenriks sjøfart og oljeboring	33552	31109	8314	8454	8681	8103	8073	7872	7410	7755
Utenriks sjøfart	31575	29083	7810	7977	8197	7591	7581	7347	6867	7288
Oljeboring	1977	2027	504	478	484	512	493	525	542	467
Samferdsel	33496	36885	7840	7676	7918	10062	8120	8768	8894	11103
Boligtjenester	10249	10296	2556	2561	2564	2568	2571	2573	2575	2577
Finansiell tjenesteyting	15005	13824	3802	3743	3752	3708	3460	3398	3459	3507
Annen næringsvirksomhet	44486	45344	11066	11164	10850	11406	11435	11030	11170	11709
Hotell- og restaurantdrift	9591	9649	2119	2368	2966	2139	2086	2413	3012	2139
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	21906	22344	5700	5546	4862	5797	5961	5303	5088	5993
Tjenesteyting ellers	12990	13352	3247	3250	3022	3471	3389	3315	3070	3578
Offentlig forvaltning	57264	60357	12039	13737	13862	17627	13226	14265	14347	18519
Statlig forvaltning	31361	32995	5857	7439	7383	10682	6518	7776	7591	11109
Sivilt	16172	17917	3544	3878	4207	4544	4286	4192	4300	5139
Forsvar	15188	15078	2312	3561	3176	6139	2232	3584	3291	5970
Kommunal forvaltning	25904	27362	6182	6298	6479	6945	6708	6489	6756	7409
Korreksjonsposter	24249	23301	6140	6037	6031	6041	5833	5728	5780	5960
Frie banktjenester	24249	23301	6140	6037	6031	6041	5833	5728	5780	5960
MEMO:										
Fastlands-Norge	560016	574956	136338	142528	132589	148562	138735	143845	136847	155530
Skjermede næringer	392726	399549	93567	99433	94220	105506	93645	100139	95813	109952
Utekonkurrerende næringer	62259	63415	16108	15972	14568	15610	16043	16075	15191	16106
Hjemmekonkurrerende næringer	105032	111993	26663	27122	23801	27446	29047	27631	25843	29471

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A21. (5.13) Lønnskostnader etter næring. Mill. kr

	1988	1989	1990	1991	1992
Lønnskostnader	324249	328600	342003	356381	368969
Næringsvirksomhet	237745	236509	243885	250771	256797
Primærnæringer	2496	2536	2461	2390	2377
Jordbruk	582	602	600	592	568
Skogbruk	1021	1008	971	897	909
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	892	925	890	901	899
Oljevirksomhet	7050	7625	8100	9072	10004
Råolje og naturgass	6952	7541	7907	8887	9811
Rørtransport	99	84	193	185	193
Industri og bergverksdrift	62946	61463	63679	64782	66591
Bergverksdrift	1202	1187	1168	1216	1215
Industri	61744	60276	62511	63566	65376
Skjermet industri	16528	16758	17320	17793	18246
Utekonkurrerende industri	9787	9967	10162	10387	10348
Hjemmekonkurrerende industri	35429	33552	35030	35386	36782
Elektrisitetsforsyning	4300	4499	4627	4781	4959
Bygge- og anleggsvirksomhet	28872	26336	25936	25328	24484
Varehandel	42631	43488	44738	45650	46990
Utenriks sjøfart og oljeboring	4704	5577	6446	6847	6702
Utenriks sjøfart	3597	4574	5231	5566	5438
Oljeboring	1107	1003	1215	1281	1264
Samferdsel	28342	28209	28806	29787	30450
Boligtjenester	337	345	375	396	400
Finansiell tjenesteyting	14445	14373	14768	14752	14552
Annen næringsvirksomhet	41623	42058	43948	46986	49288
Hotell- og restaurantdrift	7525	7676	8092	8561	8947
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	15436	15625	15978	17066	17959
Tjenesteyting ellers	18663	18758	19878	21360	22382
Offentlig forvaltningsvirksomhet	86504	92090	98118	105610	112172
Statlig forvaltningsvirksomhet	26346	28025	30124	31562	33402
Kommunal forvaltningsvirksomhet	60158	64066	67994	74048	78770
Memo:					
Fastlands-Norge	312495	315398	327457	340462	352263
Skjermede næringer	264164	268759	279237	291675	302109
Utekonkurrerende næringer	10988	11154	11330	11603	11563
Hjemmekonkurrerende næringer	37342	35485	36890	37184	38590

Tabell A22 (6.1) Privat konsum. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Privat konsum	349704	365002	82647	84553	87441	95064	85291	89980	90529	99202
Spesifisert innenlandsk konsum	339500	353368	80620	82508	84484	91888	82829	87113	87576	95851
Matvarer	64438	68540	15024	15607	16093	17714	15731	17429	16855	18525
Drikkevarer og tobakk	24414	25353	5212	6036	6226	6940	5245	6996	6297	6815
Klær og skotøy	23826	23470	5009	5814	5658	7346	5120	5454	5475	7421
Bolig, lys og brensel	67797	69560	18520	16061	15109	18107	18583	16324	15614	19038
Møbler og husholdningsartikler	23431	23505	5379	5371	5731	6951	5389	5248	5793	7074
Helsepleie	18270	20250	4571	4455	4455	4789	4868	4984	5057	5340
Transport, post- og teletjenester	43510	46223	10174	11185	11237	10915	10618	12062	11791	11752
Fritidssysler og utdanning	31877	32403	7218	7848	8106	8705	7410	7826	8069	9098
Andre varer og tjenester	41936	44065	9514	10132	11870	10421	9864	10789	12625	10787
Korreksjonsposter	10205	11634	2026	2045	2958	3176	2462	2867	2953	3352
Nordmenns konsum i utlandet	21867	24541	3995	5008	7341	5523	4827	5822	8114	5778
Utlendingers konsum i Norge	-11663	-12907	-1969	-2963	-4384	-2347	-2366	-2954	-5161	-2427

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A23 (6.2) Privat konsum. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Privat konsum	349704	355910	83528	84644	87135	94397	84077	87732	87915	96185
Spesifisert innenlandsk konsum	339500	344498	81402	82638	84224	91237	81655	84916	84949	92978
Matvarer	64438	67611	15228	15711	15921	17578	15500	17102	16582	18427
Drikkevarer og tobakk	24414	23256	5233	6042	6217	6922	4872	6483	5720	6182
Klær og skotøy	23826	23025	5187	5764	5757	7119	5217	5271	5448	7088
Bolig, lys og brensel	67797	68414	18638	16043	15080	18036	18466	16020	15265	18663
Møbler og husholdningsartikler	23432	23364	5402	5371	5721	6938	5392	5220	5762	6990
Helsepleie	18270	19115	4602	4469	4443	4756	4721	4799	4669	4926
Transport, post- og teletjenester	43510	45161	10233	11199	11190	10888	10485	11833	11459	11384
Fritidssysler og utdanning	31877	31602	7275	7869	8081	8651	7264	7642	7841	8855
Andre varer og tjenester	41936	42949	9604	10171	11813	10349	9738	10546	12202	10462
Korreksjonsposter	10204	11413	2126	2006	2912	3160	2422	2816	2967	3207
Nordmenns konsum i utlandet	21867	23880	4125	4984	7272	5487	4747	5680	7924	5529
Utlendingers konsum i Norge	-11663	-12467	-1999	-2977	-4360	-2327	-2325	-2864	-4957	-2322

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A24 (6.9) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Bruttoinvestering i fast kapital	127053	134280	28217	33157	30088	35591	22709	47662	28583	35326
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg[2)]	53715	52801	12593	12720	13233	15169	10971	13185	12489	16156
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledning	18657	17885	2175	6121	6002	4359	3334	5451	4862	4238
Skip og båter	5634	2092	3766	-640	11	2498	-869	1611	588	761
Fly, biler mv. og rullende materiell	9474	11026	2157	2267	2240	2809	2694	2370	2367	3595
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	11707	21456	1483	6267	2063	1894	453	18391	1027	1584
Maskiner, redskap og inventar ellers	27867	29020	6042	6423	6539	8862	6125	6654	7251	8990
Næringsvirksomhet	102734	109323	23059	28080	24240	27354	17638	41440	23268	26977
Primærnæringer	4791	4708	764	1540	1384	1103	850	1417	1290	1151
Jordbruk	3330	3244	540	1024	973	793	522	1004	968	749
Skogbruk	550	429	44	239	161	106	41	172	123	93
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	911	1035	180	277	250	203	287	241	198	309
Oljevirksomhet	31577	41742	4136	12738	8356	6347	4362	24430	6465	6485
Råolje og naturgass	25598	38069	4097	9905	5529	6068	4276	22413	5029	6350
Rørtransport	5979	3673	40	2833	2828	279	86	2017	1436	134
Industri og bergverksdrift	13530	13520	2997	3435	3239	3859	2662	2994	3375	4489
Bergverksdrift	429	346	82	129	118	101	84	95	79	89
Industri	13101	13174	2915	3306	3121	3759	2578	2899	3297	4400
Skjermet industri	3375	3954	687	798	716	1173	736	920	995	1303
Utekonkurrerende industri	4345	4045	1058	1150	1101	1037	761	754	998	1531
Hjemmekonkurrerende industri	5380	5176	1169	1358	1304	1549	1080	1226	1304	1566
Elektrisitetsforsyning	5685	5957	969	1264	1371	2080	1077	1396	1726	1757
Bygge- og anleggsvirksomhet	1433	1493	305	322	384	422	306	352	343	493
Varehandel	5149	5833	1169	1323	1241	1416	1433	1452	1405	1543
Utenriks sjøfart og oljeboring	5762	1563	3599	-821	-14	2998	-1034	1488	494	614
Utenriks sjøfart	4899	1383	3562	-844	-198	2379	-1076	1434	467	559
Oljeboring	864	180	37	23	184	619	43	55	27	55
Samferdsel	10400	12417	2555	2254	2416	3175	2576	2506	2668	4667
Boligtjenester	14067	11844	3868	3503	3356	3340	2935	2900	3036	2973
Finansiell tjenesteyting	3085	3160	776	761	776	773	767	781	783	829
Annen næringsvirksomhet	7255	7086	1921	1762	1731	1841	1703	1723	1682	1978
Hotell- og restaurantdrift	219	242	45	56	65	53	57	61	69	55
Utleie av forretningsbygg	3889	3527	1100	912	941	936	775	847	868	1037
Vannforsyning	787	797	195	197	193	203	195	198	196	207
Tjenesteyting ellers	2360	2521	581	597	533	649	676	617	549	678
Offentlig forvaltning	24320	24957	5158	5077	5848	8237	5071	6222	5315	8349
Statlig	11404	12358	2183	2100	2618	4503	2175	3353	2179	4652
Kommunal	12915	12599	2974	2977	3230	3734	2896	2869	3136	3698
MEMO:										
Fastlands-Norge	89714	90975	20481	21240	21746	26246	19380	21743	21624	28228
Skjermede næringer	78098	79945	17948	18087	18813	23250	17127	19256	18922	24640
Utekonkurrerende næringer	4775	4390	1140	1279	1218	1137	845	849	1076	1620
Hjemmekonkurrerende næringer	6841	6640	1393	1874	1715	1859	1408	1639	1625	1968

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. 2) Inkl. endring i husdyrbestand.

Tabell A25 (6.10) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Bruttoinvestering i fast kapital	127054	131525	28426	33334	29889	35404	22416	46737	28090	34281
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg[2)]	53715	52729	12574	12727	13239	15176	11107	13096	12416	16110
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledning	18657	17911	2155	6110	5955	4437	3363	5425	4902	4220
Skip og båter	5634	21	3747	-458	-58	2403	-1175	1060	105	31
Fly, biler mv. og rullende materiell	9474	10717	2204	2281	2248	2741	2630	2321	2349	3417
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	11707	21202	1525	6269	2034	1878	443	18179	1017	1563
Maskiner, redskap og inventar ellers	27867	28945	6221	6405	6471	8770	6049	6656	7301	8939
Næringsvirksomhet	102733	106619	23245	28256	24048	27185	17310	40551	22790	25968
Primærnæringer	4791	4578	778	1540	1380	1093	845	1386	1230	1117
Jordbruk	3330	3235	550	1023	969	788	521	1000	968	745
Skogbruk	550	427	45	239	161	106	40	171	123	92
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	911	917	184	278	250	199	283	214	139	280
Oljevirksomhet	31577	41503	4161	12725	8283	6408	4388	24188	6493	6434
Råolje og naturgass	25598	37828	4121	9888	5467	6122	4301	22181	5045	6301
Rørtransport	5979	3676	40	2838	2816	286	86	2008	1448	134
Industri og bergverksdrift	13530	13480	3056	3430	3216	3828	2645	2987	3385	4463
Bergverksdrift	430	344	84	129	117	100	83	95	79	87
Industri	13100	13136	2972	3301	3099	3728	2562	2892	3306	4376
Skjermet industri	3375	3941	702	798	712	1163	732	917	997	1295
Utekonkurrerende industri	4345	4034	1077	1147	1093	1028	757	752	1001	1524
Hjemmekonkurrerende industri	5380	5161	1193	1356	1295	1537	1073	1223	1308	1557
Elektrisitetsforsyning	5684	5947	979	1265	1367	2073	1077	1391	1729	1749
Bygge- og anleggsvirksomhet	1433	1487	312	322	381	418	303	351	345	489
Varehandel	5149	5774	1193	1325	1237	1395	1407	1439	1415	1513
Utenriks sjøfart og oljeboring	5762	-381	3585	-636	-89	2903	-1344	966	75	-78
Utenriks sjøfart	4898	-565	3541	-662	-269	2287	-1378	909	45	-140
Oljeboring	864	184	44	26	179	615	34	57	30	62
Samferdsel	10400	12174	2602	2260	2415	3123	2540	2472	2639	4524
Boligtjenester	14067	11834	3862	3505	3358	3341	2973	2879	3018	2964
Finansiell tjenesteyting	3085	3156	782	760	774	770	766	780	784	827
Annen næringsvirksomhet	7254	7067	1936	1761	1725	1832	1710	1712	1678	1967
Hotell- og restaurantdrift	219	240	47	56	64	52	56	60	69	54
Utleie av forretningsbygg	3889	3521	1098	913	941	937	790	838	861	1033
Vannforsyning	787	796	195	197	193	203	197	197	195	207
Tjenesteyting ellers	2360	2510	597	595	527	641	667	616	553	673
Offentlig forvaltning	24320	24907	5181	5079	5841	8219	5107	6187	5300	8313
Statlig	11405	12327	2192	2101	2617	4494	2193	3332	2172	4630
Kommunal	12916	12580	2989	2977	3225	3725	2914	2855	3129	3683
MEMO:										
Fastlands-Norge	89713	90403	20680	21245	21695	26093	19373	21583	21522	27925
Skjermede næringer	78097	79521	18098	18096	18780	23123	17136	19128	18872	24385
Utekonkurrerende næringer	4775	4378	1161	1277	1210	1128	840	847	1080	1612
Hjemmekonkurrerende næringer	6841	6504	1422	1872	1706	1842	1397	1609	1570	1929

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. 2) Inkl. endring i husdyrbestand.

Tabell A26 (6.13) Eksport av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Eksport i alt	307528	303027	73637	79734	76897	77261	76996	74634	73288	78109
Varer	223420	219687	54547	58049	53564	57259	56574	54437	51194	57481
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	96704	97158	24065	24317	22621	25701	23693	24485	23191	25789
Skip, nybygde	5310	6687	1107	1081	1881	1242	2827	1184	876	1799
Skip, eldre	8473	6416	748	2996	2203	2526	2595	1209	881	1731
Oljeplattformer og moduler, nybygde	32	50	9	1	17	6	46	2	0	2
Oljeplattformer, eldre	266	0	0	0	266	0	0	0	0	0
Direkte eksport ved oljevirksomhet	126	159	13	21	44	46	51	33	43	33
Andre varer	112509	109217	28606	29632	26533	27738	27363	27525	26202	28127
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4797	5675	1097	1101	1142	1458	1208	1512	1324	1632
Bergverksprodukter	2137	2157	563	563	565	446	515	575	582	485
Industriprodukter	104938	100705	26763	27717	24725	25733	25565	25255	24114	25770
Nærings- og nytelsesmidler	13674	13029	3116	3536	3055	3967	2987	3130	3223	3689
Grafiske produkter	327	320	79	74	78	96	79	82	75	83
Treforedlingsprodukter	9144	7968	2404	2259	2298	2183	2106	1992	1953	1917
Kjemiske råvarer	9853	9222	2553	2741	2363	2196	2239	2401	2298	2285
Raffinerte oljeprodukter	9759	9746	3041	2764	2478	1475	2428	2409	2208	2701
Metaller	24063	22209	6035	6389	5845	5795	5756	5726	5425	5302
Tekstil- og bekledningsvarer	1756	1737	414	442	410	490	450	432	388	467
Trevarer, møbler og innredninger	3204	3270	772	833	738	861	850	852	756	812
Kjemiske og mineralske produkter	10947	10989	2825	2855	2514	2752	2886	2689	2642	2773
Andre verkstedprodukter	22211	22214	5522	5824	4946	5918	5784	5542	5148	5741
Elektrisk kraft	636	680	184	251	101	101	74	183	183	240
Tjenester	84108	83340	19089	21685	23333	20001	20422	20197	22094	20628
Brutto frakter ved skipsfart	50700	42029	12134	13494	13387	11685	10966	10364	9919	10779
Brutto inntekter ved oljeboring	1150	1655	277	258	289	326	407	333	422	492
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	583	669	150	147	133	153	171	166	166	165
Eksport av rørtjenester	1621	1529	371	444	398	407	391	381	380	376
Utlendingers konsum i Norge	11663	12907	1969	2963	4384	2347	2366	2954	5161	2427
Andre tjenester	18392	24551	4188	4379	4741	5083	6120	5998	6045	6388

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A27 (6.14) Eksport av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Eksport i alt	307529	326424	73524	79086	76520	78399	83654	80149	79937	82685
Varer	223420	239156	53734	58121	53726	57838	62151	58810	56747	61448
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	96704	107182	23837	24548	22643	25675	27061	26257	26249	27616
Skip, nybygde	5310	6617	1140	1080	1865	1225	2810	1174	870	1763
Skip, eldre	8473	8059	713	2811	2306	2644	2871	1752	1299	2137
Oljeplattformer og moduler, nybygde	32	49	9	1	16	6	46	2	0	2
Oljeplattformer, eldre	266	0	0	0	266	0	0	0	0	0
Direkte eksport ved oljevirksomhet	125	159	13	21	44	47	51	32	43	33
Andre varer	112509	117088	28022	29659	26586	28242	29312	29593	28286	29897
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4797	5682	1043	1114	1183	1458	1254	1630	1268	1530
Bergverksprodukter	2137	2118	592	537	583	426	518	566	578	457
Industriprodukter	104938	108241	26190	27755	24727	26266	27447	27103	26086	27606
Nærings- og nytelsesmidler	13674	13585	3165	3563	3051	3895	3091	3244	3421	3829
Grafiske produkter	327	307	81	75	77	94	78	80	71	78
Treforedlingsprodukter	9144	8668	2385	2237	2287	2235	2233	2138	2134	2163
Kjemiske råvarer	9853	10136	2517	2690	2294	2353	2411	2609	2610	2507
Raffinerte oljeprodukter	9759	11403	2781	2925	2557	1497	2924	2811	2557	3112
Metaller	24063	24590	5957	6206	5784	6116	6492	6186	5971	5941
Tekstil- og bekledningsvarer	1756	1707	430	432	415	479	440	429	376	461
Trevarer, møbler og innredninger	3204	3402	746	830	730	898	865	893	799	846
Kjemiske og mineralske produkter	10947	11478	2589	2851	2637	2870	2961	2889	2797	2832
Andre verkstedprodukter	22211	22965	5540	5947	4896	5828	5954	5825	5350	5836
Elektrisk kraft	636	1047	197	254	94	91	93	294	355	304
Tjenester	84109	87269	19790	20964	22793	20561	21503	21339	23190	21237
Brutto frakter ved skipsfart	50700	47080	12676	12751	13018	12255	12185	11777	11402	11717
Brutto inntekter ved oljeboring	1150	1744	260	251	282	357	416	342	472	514
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	583	653	152	147	132	152	169	162	162	161
Eksport av rørtjenester	1621	1698	442	422	300	457	447	411	409	430
Utlendingers konsum i Norge	11663	12467	1999	2977	4360	2327	2325	2864	4957	2322
Andre tjenester	18392	23626	4262	4416	4701	5014	5962	5782	5788	6093

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A28 (6.15) Import av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Import i alt	247098	251748	56276	63401	60736	66684	60324	65848	61564	64012
Varer	170305	166387	39724	44863	38714	47004	40798	42969	39336	43283
Skip, nybygde og eldre	10834	6488	3188	1782	1370	4494	1204	1996	1013	2276
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	3107	463	626	1170	540	772	141	224	63	35
Direkte import ved oljevirksomhet	4268	4455	273	2131	1640	225	286	2548	932	689
Andre varer	152096	154981	35637	39781	35164	41514	39167	38202	37328	40284
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5185	5557	1388	1356	1166	1274	1535	1401	1263	1358
Råolje	1555	982	285	695	154	420	168	330	280	204
Bergverksprodukter	2464	2389	594	646	628	597	585	642	632	529
Industriprodukter	142536	145905	33359	37064	33101	39011	36811	35783	35144	38168
Nærings- og nytelsesmidler	7063	7371	1542	1861	1785	1875	1694	1806	1857	2013
Grafiske produkter	2225	2253	530	497	596	603	559	488	601	605
Treforedlingsprodukter	4705	4659	1186	1204	1111	1204	1216	1141	1079	1223
Kjemiske råvarer	7894	7346	2072	2022	1902	1899	1886	1906	1751	1803
Raffinerte oljeprodukter	2803	2246	770	619	744	671	446	548	577	675
Metaller	13187	12884	2971	3657	3058	3501	3291	3679	2887	3025
Tekstil- og bekledningsvarer	13312	13783	3368	2883	3715	3346	3766	2725	3901	3391
Trevarer	4727	4822	1150	1161	1063	1354	1251	1128	1081	1362
Kjemiske og mineralske produkter	28581	29307	6467	7412	6774	7928	7440	7055	6932	7880
Andre verkstedprodukter	48493	51824	11612	12753	10792	13336	12735	12747	12562	13779
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	9545	9409	1691	2996	1563	3295	2525	2558	1914	2412
Elektrisk kraft	356	147	11	20	114	212	68	45	10	23
Tjenester	76793	85362	16552	18538	22022	19680	19526	22879	22227	20729
Brutto utgifter ved skipsfart	27949	25555	7058	6666	7358	6868	6682	6505	5930	6437
Brutto utgifter ved oljeboring	1342	1501	335	395	343	269	336	309	353	503
Direkte import ved annen oljevirksomhet	6976	6867	919	2281	2470	1306	915	3397	1652	903
Nordmenns konsum i utlandet	22562	25345	4126	5179	7502	5755	4983	5993	8298	6070
Andre tjenester	17963	26094	4115	4016	4350	5483	6610	6675	5994	6816

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A29 (6.16) Import av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4
Import i alt	247099	252486	57448	63635	59981	66034	60429	65997	62249	63811
Varer	170306	168804	40829	44738	38182	46556	41069	43497	40481	43757
Skip, nybygde og eldre	10834	6022	3113	1781	1391	4550	1190	1994	926	1912
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	3107	454	696	1208	495	709	111	233	70	40
Direkte import ved oljevirksomhet	4268	4346	276	2137	1631	224	281	2487	907	670
Andre varer	152096	157982	36744	39613	34666	41073	39487	38783	38577	41135
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5185	5996	1416	1337	1138	1293	1606	1443	1443	1504
Råolje	1554	1047	312	689	173	381	189	362	296	201
Bergverksprodukter	2464	2366	609	631	642	582	579	599	631	556
Industriprodukter	142536	148439	34396	36935	32597	38609	37053	36339	36194	38853
Nærings- og nytelsesmidler	7063	7407	1553	1871	1801	1838	1689	1801	1886	2031
Grafiske produkter	2225	2218	520	483	582	640	573	449	594	603
Treforedlingsprodukter	4705	4864	1205	1222	1100	1178	1261	1188	1120	1295
Kjemiske råvarer	7894	8009	2177	1883	1905	1929	2005	2004	1940	2060
Raffinerte oljeprodukter	2803	2683	713	687	730	674	543	600	670	870
Metaller	13188	14146	3234	3521	3005	3428	3641	3911	3224	3370
Tekstil- og bekledningsvarer	13312	14111	3467	2985	3616	3244	3791	2894	4015	3411
Trevarer	4727	4944	1134	1143	1086	1364	1263	1129	1154	1398
Kjemiske og mineralske produkter	28581	28880	6480	7497	6564	8039	7245	6933	6976	7726
Andre verkstedprodukter	48493	51994	12164	12637	10655	13038	12555	12894	12747	13799
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	9545	9183	1750	3006	1553	3236	2487	2538	1867	2291
Elektrisk kraft	356	135	11	21	117	208	60	40	13	21
Tjenester	76793	83683	16619	18897	21799	19478	19360	22500	21768	20054
Brutto utgifter ved skipsfart	27949	25611	6894	7033	7295	6728	6750	6558	5936	6367
Brutto utgifter ved oljeboring	1342	1465	338	396	341	267	331	302	344	489
Direkte import ved annen oljevirksomhet	6976	6902	921	2264	2439	1351	938	3364	1681	918
Nordmenns konsum i utlandet	22562	24660	4260	5154	7431	5717	4900	5847	8104	5809
Andre tjenester	17963	25045	4206	4050	4293	5416	6441	6430	5703	6471

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A30. Sysselsetting etter næring. Lønnstakere og selvstendige

	Sysselsatte personer (1000)			Sysselsatte årsverk (1000)			Utførte timeverk (Millioner)		
	1991	1992	vekst	1991	1992	vekst	1991	1992	vekst
Alle næringer	2033.9	2028.3	-0.3	1754.8	1746.0	-0.5	2861.9	2869.3	0.2
Næringsvirksomhet	1449.9	1428.8	-1.4	1277.5	1256.6	-1.6	2138.2	2123.6	-0.7
Primærnæringer	123.9	118.0	-4.8	105.2	100.6	-4.4	238.5	229.5	-3.8
Jordbruk	98.0	92.6	-5.5	80.7	76.6	-5.1	195.7	187.4	-4.2
Skogbruk	6.8	6.8	-1.1	6.2	6.2	-1.0	10.8	10.6	-1.3
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	19.1	18.6	-2.5	18.3	17.9	-2.5	32.0	31.5	-1.7
Oljevirksomhet	16.5	17.4	5.6	16.1	17.0	5.8	27.7	29.5	6.6
Råolje og naturgass	16.1	17.1	5.9	15.8	16.7	6.0	27.1	28.9	6.8
Rørtransport	0.3	0.3	-10.2	0.3	0.3	0.6	0.6	0.6	0.7
Industri og bergverksdrift	297.2	295.5	-0.6	277.4	274.6	-1.0	452.1	452.2	0.0
Bergverksdrift	5.4	5.2	-3.7	5.3	5.2	-3.2	8.5	8.3	-2.4
Industri	291.8	290.3	-0.5	272.1	269.5	-1.0	443.6	443.9	0.1
Skjermet industri	88.1	88.0	-0.1	77.4	76.9	-0.7	126.7	127.2	0.4
Utekonkurrerende industri	41.1	39.7	-3.4	39.5	38.1	-3.7	63.5	61.7	-2.8
Hjemmekonkurrerende industri	162.6	162.6	0.0	155.2	154.5	-0.4	253.4	255.0	0.7
Elektrisitetsforsyning	19.7	19.7	-0.1	19.0	19.0	-0.0	28.7	29.1	1.4
Bygge-og anleggsvirksomhet	136.2	129.1	-5.2	130.3	122.8	-5.7	215.5	205.8	-4.5
Varehandel	279.4	276.7	-1.0	230.0	227.8	-1.0	376.2	377.3	0.3
Utenriks sjøfart og oljeboring	38.4	37.0	-3.7	38.2	36.8	-3.7	69.6	67.2	-3.5
Utenriks sjøfart	34.6	33.4	-3.5	34.4	33.2	-3.6	63.2	61.0	-3.4
Oljeboring	3.8	3.6	-5.4	3.8	3.6	-4.6	6.4	6.1	-4.5
Samferdsel ellers	145.2	142.5	-1.9	129.5	126.8	-2.1	210.9	208.6	-1.0
Boligtjenester	1.4	1.4	-3.1	1.2	1.2	-3.2	2.0	2.0	-1.8
Finansiell tjenesteyting	56.7	54.0	-4.8	52.8	50.4	-4.6	81.6	78.9	-3.3
Annen næringsvirksomhet	335.2	337.5	0.7	277.6	279.6	0.7	435.5	443.5	1.8
Hotell- og restaurantvirksomhet	55.5	55.4	-0.3	43.3	43.5	0.5	69.4	70.1	1.1
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	90.8	91.2	0.4	83.2	83.6	0.5	133.0	135.4	1.8
Tjenesteyting ellers	188.8	190.9	1.1	151.2	152.6	0.9	233.1	238.0	2.1
Offentlig forvaltning	584.0	599.6	2.7	477.4	489.3	2.5	723.7	745.7	3.0
Statlig forvaltning	149.0	150.7	1.1	141.0	142.5	1.0	224.4	228.6	1.9
Sivilt	93.6	96.8	3.4	86.3	89.3	3.4	128.7	134.7	4.6
Forsvar	55.4	53.9	-2.7	54.7	53.2	-2.7	95.7	93.9	-1.9
Kommunal forvaltning	435.0	448.8	3.2	336.4	346.9	3.1	499.3	517.1	3.6
MEMO:									
Fastlands-Norge	1979.0	1973.9	-0.2	1700.5	1692.1	-0.5	2764.6	2772.6	0.3
Skjermede næringer	1744.0	1741.1	-0.2	1476.0	1470.4	-0.4	2396.5	2405.4	0.4
Utekonkurrerende næringer	46.5	44.9	-3.4	44.9	43.2	-3.7	72.0	70.0	-2.8
Hjemmekonkurrerende næringer	188.5	188.0	-0.3	179.7	178.5	-0.6	296.2	297.2	0.3

Tabell A31. Sysselsetting etter næring. Lønnstakere

	Sysselsatte personer (1000)			Sysselsatte årsverk (1000)			Utførte timeverk (Millioner)		
	1991	1992	vekst	1991	1992	vekst	1991	1992	vekst
Alle næringer	1824.3	1823.7	-0.0	1573.4	1568.3	-0.3	2466.5	2479.4	0.5
Næringsvirksomhet	1240.4	1224.2	-1.3	1096.1	1079.0	-1.6	1742.8	1733.7	-0.5
Primærnæringer	31.9	30.5	-4.3	27.9	26.7	-4.3	45.5	43.9	-3.6
Jordbruk	16.2	15.3	-5.6	13.5	12.6	-6.3	21.6	20.4	-5.7
Skogbruk	4.2	4.1	-1.7	3.7	3.6	-1.7	6.0	6.0	-1.1
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	11.5	11.1	-3.3	10.7	10.4	-2.7	17.9	17.5	-1.9
Oljevirksomhet	16.5	17.4	5.6	16.1	17.0	5.8	27.7	29.5	6.6
Råolje og naturgass	16.1	17.1	5.9	15.8	16.7	6.0	27.1	28.9	6.8
Rørtransport	0.3	0.3	-10.2	0.3	0.3	0.6	0.6	0.6	0.7
Industri og bergverksdrift	287.0	285.3	-0.6	268.2	265.4	-1.0	434.6	434.5	-0.0
Bergverksdrift	5.1	4.9	-3.9	5.0	4.8	-3.4	7.9	7.7	-2.7
Industri	281.9	280.4	-0.5	263.2	260.6	-1.0	426.6	426.8	0.0
Skjermet industri	85.9	85.8	-0.2	75.5	75.0	-0.7	123.0	123.4	0.3
Utekonkurrerende industri	41.1	39.7	-3.4	39.5	38.1	-3.7	63.4	61.6	-2.8
Hjemmekonkurrerende industri	154.9	154.9	0.0	148.2	147.5	-0.4	240.3	241.8	0.6
Elektrisitetsforsyning	19.7	19.7	-0.1	19.0	19.0	-0.0	28.7	29.1	1.4
Bygge-og anleggsvirksomhet	115.4	108.5	-6.0	110.1	102.8	-6.6	179.5	169.6	-5.5
Varehandel	251.4	248.9	-1.0	206.8	204.7	-1.0	324.7	325.4	0.2
Utenriks sjøfart og oljeboring	38.3	36.9	-3.7	38.1	36.7	-3.7	69.3	66.8	-3.5
Utenriks sjøfart	34.5	33.3	-3.5	34.3	33.1	-3.6	62.9	60.7	-3.4
Oljeboring	3.8	3.6	-5.4	3.8	3.6	-4.6	6.4	6.1	-4.5
Samferdsel ellers	130.4	127.7	-2.1	115.3	112.6	-2.4	182.9	180.3	-1.4
Boligtjenester	1.3	1.3	-3.3	1.2	1.2	-3.2	1.9	1.9	-1.9
Finansiell tjenesteyting	56.5	53.8	-4.8	52.6	50.2	-4.6	81.2	78.6	-3.3
Annen næringsvirksomhet	291.9	294.2	0.8	240.6	242.6	0.8	366.8	373.9	1.9
Hotell- og restaurantvirksomhet	50.8	50.7	-0.3	39.7	39.9	0.5	61.4	62.0	1.0
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	80.3	80.7	0.5	73.6	74.1	0.6	115.1	117.3	1.9
Tjenesteyting ellers	160.7	162.8	1.3	127.3	128.7	1.1	190.3	194.6	2.2
Offentlig forvaltning	584.0	599.6	2.7	477.4	489.3	2.5	723.7	745.7	3.0
Statlig forvaltning	149.0	150.7	1.1	141.0	142.5	1.0	224.4	228.6	1.9
Sivilt	93.6	96.8	3.4	86.3	89.3	3.4	128.7	134.7	4.6
Forsvar	55.4	53.9	-2.7	54.7	53.2	-2.7	95.7	93.9	-1.9
Kommunal forvaltning	435.0	448.8	3.2	336.4	346.9	3.1	499.3	517.1	3.6
MEMO:									
Fastlands-Norge	1769.6	1769.4	-0.0	1519.2	1514.6	-0.3	2369.6	2383.0	0.6
Skjermede næringer	1552.8	1554.7	0.1	1312.1	1310.1	-0.1	2034.1	2048.4	0.7
Utekonkurrerende næringer	46.2	44.6	-3.4	44.6	42.9	-3.7	71.3	69.3	-2.8
Hjemmekonkurrerende næringer	170.6	170.1	-0.3	162.6	161.6	-0.6	264.1	265.2	0.4

Tabell A32. Lønnsvekst etter næring. Lønnstakere. Prosenvis endring fra året før

	Lønn pr normal-årsverk		Lønn pr utførte timeverk		Lønnskostnad pr utførte timeverk	
	1991	1992	1991	1992	1991	1992
Alle næringer	5.1	3.7	5.2	2.8	5.1	3.0
Næringsvirksomhet	5.3	3.8	5.2	2.8	5.2	2.9
Primærnæringer	2.9	3.8	4.7	3.0	4.9	3.2
Jordbruk	5.1	2.2	5.8	1.5	5.9	1.7
Skogbruk	5.0	3.0	5.3	2.3	5.6	2.5
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	3.9	2.5	8.0	1.6	8.1	1.7
Oljevirksomhet	5.1	4.0	4.0	3.2	3.4	3.4
Råolje og naturgass	5.1	4.0	3.9	3.2	3.3	3.4
Rørtransport	5.1	3.4	3.9	3.3	4.1	3.5
Industri og bergverksdrift	5.8	3.7	5.3	2.6	4.7	2.8
Bergverksdrift	7.6	3.3	5.3	2.6	7.9	2.8
Industri	5.7	3.7	5.9	2.6	4.7	2.8
Skjermet industri	5.4	3.0	5.0	2.0	4.1	2.2
Utekonkurrerende industri	6.4	3.3	5.8	2.3	5.3	2.5
Hjemmekonkurrerende industri	5.7	4.2	5.3	3.1	4.8	3.3
Elektrisitetsforsyning	5.1	3.5	5.1	2.1	4.8	2.2
Bygge-og anleggsvirksomhet	3.8	3.3	3.4	2.1	3.5	2.3
Varehandel	5.6	3.8	5.7	2.5	5.9	2.7
Utenriks sjøfart og oljeboring	3.2	1.9	3.3	1.6	3.2	1.4
Utenriks sjøfart	2.8	1.6	3.0	1.4	2.9	1.1
Oljeboring	7.1	3.3	7.1	3.2	6.9	3.4
Samferdsel ellers	5.6	4.6	6.1	3.6	6.3	3.7
Boligtjenester	5.5	4.2	5.4	2.8	5.5	3.0
Finansiell tjenesteyting	5.4	3.4	5.5	1.9	5.2	2.0
Annen næringsvirksomhet	5.3	3.8	5.2	2.7	5.2	2.9
Hotell- og restaurantvirksomhet	6.6	3.7	6.2	3.1	6.2	3.4
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	6.0	4.4	5.9	3.1	6.3	3.2
Tjenesteyting ellers	4.6	3.5	4.6	2.3	4.4	2.5
Offentlig forvaltning	4.9	3.6	5.1	3.1	4.9	3.1
Statlig forvaltning	4.6	4.7	4.9	3.8	5.0	3.9
Sivilt	4.8	4.1	4.8	2.8	4.8	2.8
Forsvar	3.1	3.9	3.4	3.0	3.8	3.0
Kommunal forvaltning	5.0	3.2	5.1	2.7	4.8	2.7
MEMO:						
Fastlands-Norge	5.1	3.6	5.2	2.7	5.1	2.9
Skjermede næringer	5.0	3.6	5.1	2.7	5.1	2.8
Utekonkurrerende næringer	6.5	3.3	5.8	2.3	5.6	2.5
Hjemmekonkurrerende næringer	5.6	4.3	5.4	3.2	5.0	3.3

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1988	1989	1990	1991	1992	1992/93 Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Råolje	4.7	6.2	6.8	7.8	8.9	9.3	9.2	9.7	8.5	8.2	9.9
Naturgass	2.5	2.6	2.3	2.3	2.3	2.4	2.3	2.4	2.5	2.2	2.3

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE
Sesongjusterte indekser. 1990=100.
Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1988	1989	1990	1991	1992	1992/93 Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Produksjon etter næring:											
Oljeutv., bergv.dr., ind. og kraft	91	100	100	102	109	110	110	111	106	108	111
Oljeutv. og bergverksdrift	78	100	100	111	123	125	125	128	114	121	130
Industri	100	100	100	98	100	100	101	100	101	100	101
Kraftforsyning	92	100	100	91	97	101	99	96	96	96	97
Produksjon etter konkurransetype:											
Skjermet industri	99	100	100	102	103	101	103	104	104	102	103
Utekonk. industri og bergv.	96	100	100	98	97	96	98	98	99	101	100
Hjemmekonkurrerende i alt	101	100	100	97	100	100	100	99	101	99	100
Hjemmekonk. konsumvareind.	102	100	100	98	96	96	96	94	97	97	98
Hjemmekonk. inv.vareind.	101	100	100	97	101	101	101	99	101	100	100

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN
Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1990	1991	1992	1992/93 Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Industri ialt	0.1	-1.6	1.4	2.5	2.5	2.1	2.3	2.2	1.5
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	-1.9	3.2	0.6	0.2	1.8	3.3	2.7	2.2	0.8
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	1.3	-0.5	-4.0	-2.3	-3.5	-5.8	-5.3	-2.9	-3.7
Trevarer	-4.8	-7.7	-1.1	-0.3	-0.5	-1.3	-1.5	-2.6	-4.6
Treforedling	-1.2	-1.1	-2.2	3.0	1.3	0.4	1.4	6.7	4.2
Grafisk produksjon og forlagsv.	-1.0	0.3	-0.5	-0.8	-0.8	-0.5	-0.8	-0.8	-1.1
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	6.6	-5.0	-1.2	-2.4	-1.2	-1.8	3.1	4.8	6.1
Mineralske produkter	-2.8	-12.0	4.0	7.9	5.5	1.0	-0.1	-2.1	-2.0
Jern, stål og ferrolegeringer	-1.4	-5.2	3.4	3.2	1.9	-1.7	-8.9	-12.0	-7.1
Ikke-jernholdige metaller	1.1	0.8	-1.3	-2.1	-0.2	1.0	2.4	1.9	-0.7
Metallvarer	-1.3	-1.6	1.8	2.4	2.8	4.2	6.0	6.2	5.0
Maskiner	0.1	-2.8	10.8	13.1	12.6	12.8	11.5	9.2	6.7
Elektriske apparater og materiell	-0.3	-5.9	1.4	6.2	3.1	1.2	1.3	2.0	1.8
Transportmidler	2.4	3.8	1.5	1.4	0.3	-0.8	-0.7	-1.3	-2.4
Tekn. og vitensk. instr. mv.	6.9	4.9	1.5	1.0	1.0	1.9	3.9	4.7	5.0
Industriproduksjon ellers	3.8	4.5	0.0	3.1	-2.5	-3.7	-3.1	0.6	4.7

1) Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B4: ORDRETILGANG - INDUSTRI
Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	1992	1990	1991				1992			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	231	230	244	228	248	274	246	249	206	247	229	228	207
For eksport	273	259	247	253	259	272	251	270	197	283	254	252	223
Fra hjemmemarkedet	172	190	239	192	242	267	235	226	228	187	189	199	192
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	394	318	287	268	305	261	303	292	291	264	273	272	263
For eksport	436	353	321	297	340	287	342	330	326	293	306	303	288
Fra hjemmemarkedet	253	204	171	169	184	175	173	168	169	172	161	168	175
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	215	224	212	208	226	198	231	186	234	208	247	193	182
For eksport	338	339	331	314	328	314	352	313	346	314	348	340	253
Fra hjemmemarkedet	164	177	164	165	179	164	170	141	181	179	195	141	146

TABELL B5: ORDRERESERVER - INDUSTRI
Ordrereserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	1992	1990	1991				1992			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordrereserver i alt	187	165	176	150	177	207	168	177	154	166	140	138	156
For eksport	194	175	174	174	183	200	151	173	173	189	152	155	201
Fra hjemmemarkedet	179	153	179	120	170	217	188	181	131	138	126	117	100
Produksjon av metaller:													
Ordrereserver i alt	283	249	242	211	234	248	260	239	220	223	222	201	198
For eksport	334	292	286	251	275	292	307	283	260	266	262	238	239
Fra hjemmemarkedet	150	138	128	106	127	133	137	124	117	113	116	103	91
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordrereserver i alt	253	246	257	278	245	252	258	254	264	275	290	285	263
For eksport	443	466	427	442	425	421	435	422	432	445	458	454	410
Fra hjemmemarkedet	172	152	184	208	168	180	182	182	192	202	218	212	200

TABELL B6: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER FOR OLJEUTVINNING
Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1989	1990	1991	1992	1990	1991				1992			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Leting:													
I alt	1251	1285	2034	1923	1548	1540	2046	1947	2604	1840	2076	1732	2042
Undersøkelsesboringer	864	904	1326	1288	1044	1008	1277	1318	1702	1257	1343	1240	1311
Generelle undersøkelser	114	93	256	252	116	132	263	287	343	192	406	227	181
Felt eval. og - undersøk	103	129	212	91	226	55	282	166	346	19	103	102	139
Adm. og andre kostnader	171	159	240	293	162	345	224	177	213	372	225	163	411
Feltutbygging:													
I alt	5665	4878	5566	7216	5166	4862	4615	5771	7016	6431	6172	7882	8379
Varer	2436	3141	3023	3668	3947	3010	2596	3002	3483	3647	3136	3624	4264
Tjenester	2952	1390	2251	3021	834	1697	1766	2400	3142	2378	2574	3722	3408
Produksjonsboring	277	347	292	532	385	156	253	368	390	406	462	536	724
Felt i drift:													
I alt	803	994	1274	1269	1305	1019	1398	1364	1313	1337	1308	1183	1247
Varer	85	203	201	166	366	114	157	222	309	187	196	157	122
Tjenester	120	188	256	179	255	253	325	232	213	214	199	188	116
Produksjonsboring	598	603	817	925	684	652	916	910	791	937	913	839	1009

TABELL B7: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN
Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1991			1992				1993
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Utførte	2588	2619	2652	2788	2564	2299	2568	2335	2643	3063	..
Antatte	2962	3101	2700	3174	3167	3004	2680	2843	2903	2375	2864

TABELL B8: BOLIGBYGGING
Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1992/93					
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Boliger satt igang	1.9	1.5	1.3	1.1	1.2	1.1	1.4	1.1	1.1
Boliger under arbeid	25.2	19.0	15.6	14.5	14.5	14.3	14.1	13.8	14.0
Boliger fullført	2.2	1.7	1.4	1.3	1.2	1.4	1.6	1.3	1.0

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B9: DETALJOMSETNINGSVOLUM
Sesongjustert indeks.1) 1990=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	1992	1992/93 Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Omsetning ialt	100	98	100	98	101	101	99	108	95	98	99

1) Basert på en foreløpig beregning av sesongfaktorene, spesielt for desember 1988

TABELL B10: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.
Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1990	1991	1992	1992/93 Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Omsetning i alt	1.8	-1.9	3.3	1.4	5.3	2.8	2.5	-3.3	..
Detaljomsetning etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	1.3	0.4	4.3	2.8	3.8	1.6	1.5	-0.5	..
Bekledning og tekstilvarer	13.4	5.3	-1.1	-3.7	0.3	-3.1	-4.0	-14.0	..
Møbler og innbo	2.6	0.7	1.7	-1.8	3.1	3.3	3.6	-5.4	..
Jern, farge, glass, stent. og sport	-4.6	1.6	-6.1	-11.8	-6.3	-5.6	-3.6	-5.4	..
Ur, opt., musikk, gull og sølv	17.5	2.3	3.2	-0.9	7.7	6.9	7.4	-3.9	..
Motorkjøretøyer og bensin	-2.4	-10.0	6.0	5.3	11.0	5.2	3.8	-5.3	..
Reg. nye personbiler	11.9	-13.4	11.8	5.8	11.4	13.4	12.5	-1.5	-5.3

1)Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B11: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN
Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte.
1000 personer. 2)

	1989	1990	1991	1992	1991 1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1992 1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1993 1.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	45	46	48	50	48	46	52	46	48	50	57	43	49
Menn	61	66	68	76	72	64	70	66	84	76	74	71	86
Totalt	106	112	116	126	120	110	123	112	132	126	131	115	135
Tallet på sysselsatte 1)	2049	2030	2010	2004	1988	1997	2046	2009	1980	1996	2035	2005	1970

1)F.o.m. 1986 inkluderes også familiemedarbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.
2)Omlegging av AKU f.o.m. 2.kvartal 1988.

TABELL B12: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER
Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

		1990	1991	1992	1992/93 Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.
Sesongjusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	92.8	100.8	114.4	112.5	118.7	117.8	118.4	116.7	121.0
Ujusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	92.7	100.7	114.4	104.9	117.4	129.1	124.3	118.6	120.1
Herav: Permitterte	1000 pers.	15.8	9.9	8.8	9.2	12.1	14.3	14.7	12.4	12.1
Ledige plasser	1000 pers.	6.6	6.5	6.4	5.0	3.8	7.5	9.5	11.2	10.8
Arbeidsløshetsprosenten 1)		4.3	4.7	5.4	4.9	5.5	6.1	5.8	5.6	5.6
Arb.løse/led.plasser		14.6	16.9	19.4	20.9	30.6	17.2	13.1	10.6	11.1

1)Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1990	1991	1992	1991				1992			
				1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Industri, kvinner	81.7	86.6	89.2	84.4	86.5	87.3	88.3	87.7	88.8	89.7	90.5
Industri, menn	94.6	99.5	102.7	97.3	99.9	100.0	100.8	100.9	103.3	102.9	103.6
Bygge- og anl., menn	101.4	107.0	110.5	104.0	107.0	107.7	109.4	107.7	110.6	111.4	112.5

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN
Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1990	1991	1992	1992/93					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.
Ialt	4.1	3.4	2.3	2.2	2.2	2.5	2.6	2.5	2.6
Varer og tjenester etter konsumgruppe:									
Matvarer ialt	3.2	1.7	1.4	-0.4	-1.0	-1.1	-1.8	-1.5	-1.4
Drikkevarer og tobakk	7.0	7.1	9.1	10.2	10.0	4.5	4.0	4.3	4.2
Klær og skotøy	2.1	1.8	1.7	1.3	1.1	2.8	2.7	2.9	2.7
Bolig, lys og brensel	6.4	4.5	2.3	2.3	2.6	3.3	3.2	2.9	3.2
Møbler og husholdningsartikler	2.6	2.2	0.4	0.8	0.8	1.5	1.8	1.7	2.0
Helsepleie	8.5	6.9	6.0	7.2	7.0	6.2	6.9	6.1	6.0
Reiser og transport	2.9	3.0	2.0	2.6	2.9	3.1	4.0	4.0	4.1
Fritidssysler og utdanning	4.6	4.4	3.3	2.9	2.8	3.4	3.6	3.7	3.4
Andre varer og tjenester	3.3	3.4	2.2	2.7	2.6	2.6	2.7	2.6	2.3
Varer og tjenester etter leveringssektor:									
Jordbruksvarer	4.8	1.5	1.3	-1.2	-1.8	-2.0	-2.7	-2.4	-2.0
Andre norskproduserte konsumvarer	5.3	5.3	2.5	3.0	3.2	3.3	3.1	3.1	3.3
Importerte konsumvarer	1.7	2.0	1.8	1.2	1.1	2.5	2.9	3.1	3.1
Husleie	6.5	4.9	3.7	3.7	3.8	3.8	3.8	3.2	3.2
Andre tjenester	3.7	2.4	2.3	2.7	2.6	2.4	2.9	3.0	2.7

TABELL B15: ENGROSPRISER
Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1990	1991	1992	1992/93					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.
Ialt	3.7	2.5	0.1	-0.4	0.1	0.2	0.5	0.1	-0.2
Matvarer og levende dyr	4.5	4.4	1.1	-0.8	-0.6	-3.4	-2.3	-2.2	-2.2
Drikkevarer og tobakk	4.9	4.9	6.5	7.1	7.0	2.5	1.7	1.7	1.7
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	-0.2	-1.0	-3.1	-4.2	-3.2	-4.2	-3.1	-3.8	-4.9
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	10.2	1.9	-3.5	-4.0	-2.0	0.6	0.6	-1.2	-2.5
Dyre- og plantefett, voks	1.9	3.1	5.4	2.9	2.2	-0.1	-0.1	-1.5	-0.7
Kjemikalier	-1.4	1.8	0.2	1.0	1.2	2.6	2.5	2.2	1.4
Bearbeidde varer etter materiale	1.5	1.1	0.1	0.1	0.3	0.4	0.1	-0.1	-0.2
Maskiner og transportmidler	2.6	2.6	1.4	1.9	2.4	3.8	4.2	4.5	4.4
Forskjellige ferdigvarer	2.6	3.6	2.0	1.7	1.5	2.7	2.3	2.5	2.4

TABELL B16: UTENRIKSHANDEL - VERDITALL
Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	1992	1992/93					
						Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Eksport 1)	7.8	8.9	9.5	9.2	9.0	9.2	9.0	8.5	8.8	9.2	8.3
Import 2)	11.5	11.5	12.8	12.8	12.9	12.5	12.4	12.9	12.2	12.8	12.4
Import 3)	11.4	11.4	12.7	12.7	12.8	12.5	12.4	12.9	12.1	12.7	12.3

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.
3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

TABELL B17: UTENRIKSHANDEL - INDEKSER
Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 1988=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	1992	1991				1992				1993
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Sesongjusterte tall:													
Eksportvolum 1)	110	122	120	126	123	120	117	119	124	125	126	126	120
Importvolum 2)	95	106	108	110	106	109	106	110	110	106	117	109	106
Ujusterte tall:													
Eksportpriser 1)	106	102	100	93	102	101	101	98	93	93	93	95	94
Importpriser 2)	106	107	105	103	102	104	107	107	104	103	101	103	103

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.

MERKNAD TIL TABELL B2.
2)For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformer er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

PRODUKSJONSINDEKS
Oljeutvinning, bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

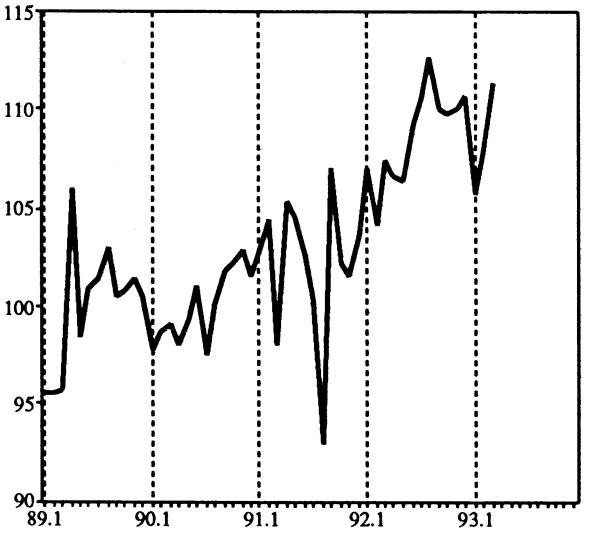

PRODUKSJONSINDEKS
Utvinning av råolje og naturgass.
Sesongjustert. 1990=100

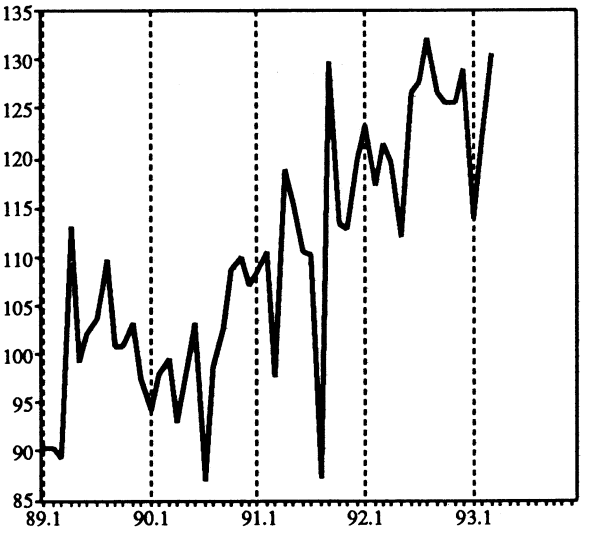

OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

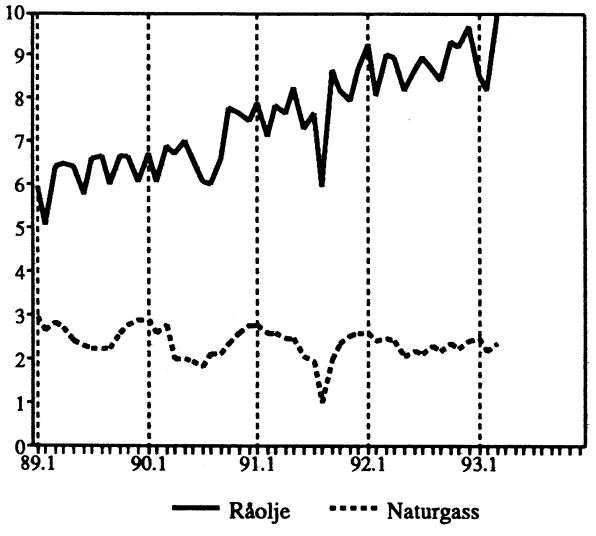

PRODUKSJONSINDEKS
Sesongjustert. 1990=100

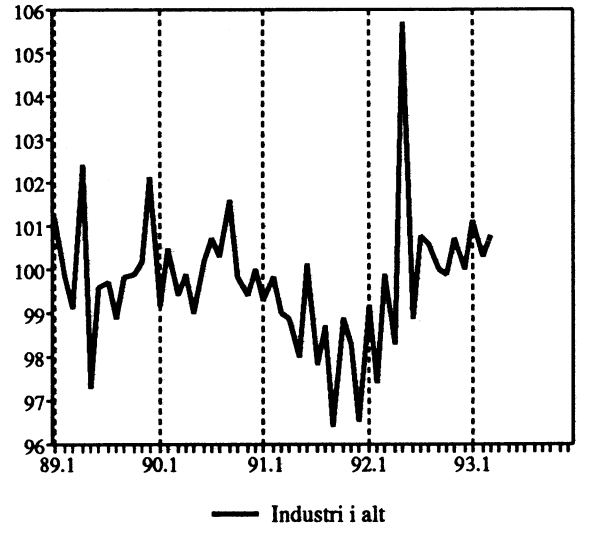

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

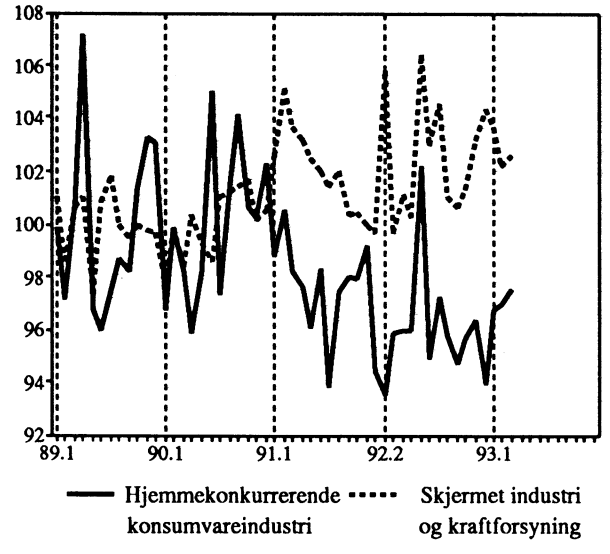

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning .
Sesongjustert. 1990=100

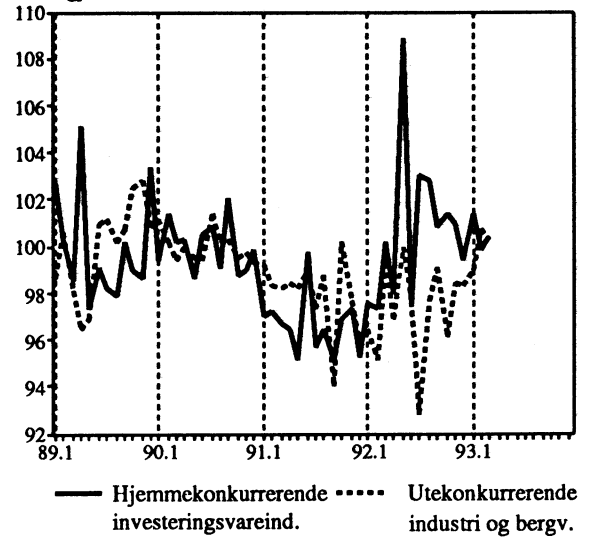

ORDRETILGANG
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

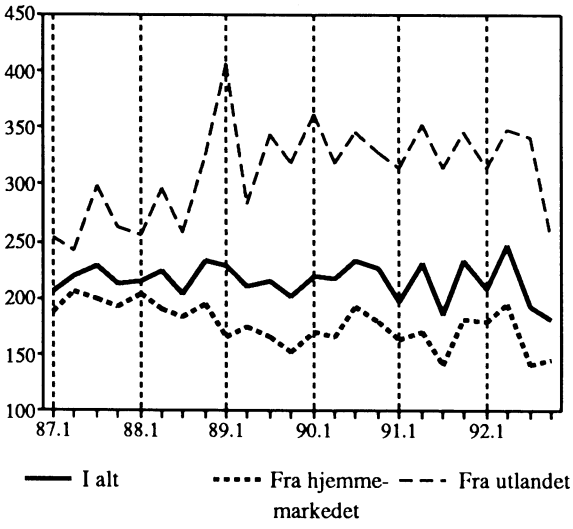

ORDRERESERVER
Metaller
Ujustert verdiindeks. 1976=100

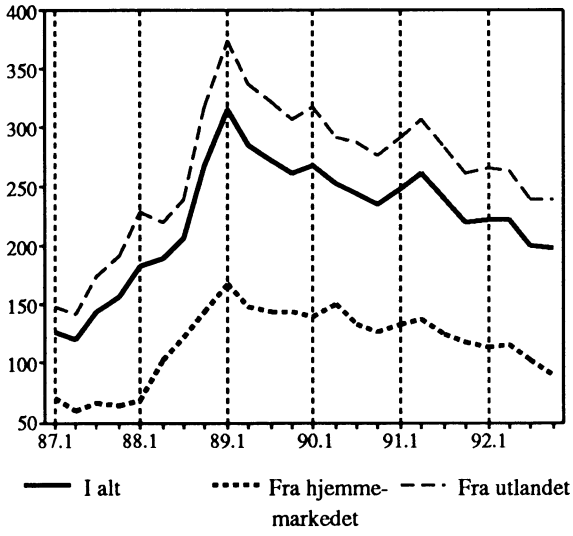

ORDRETILGANG
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

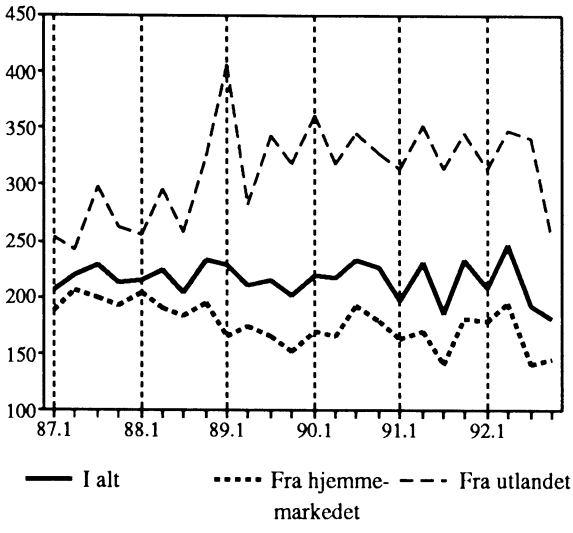

ORDRERESERVER
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

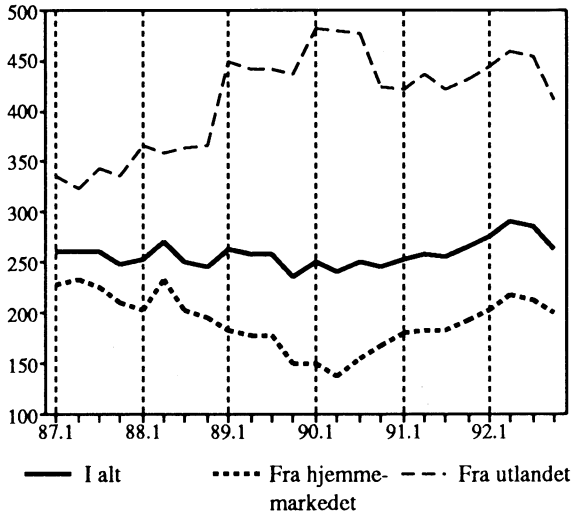

ORDRETILGANG
Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

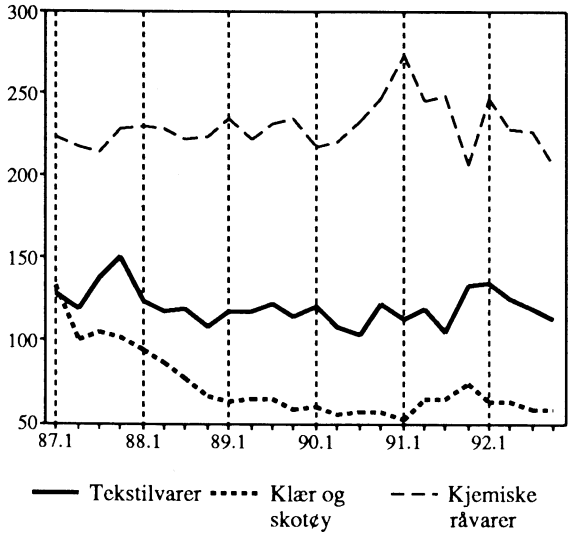

ORDRERESERVER
Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

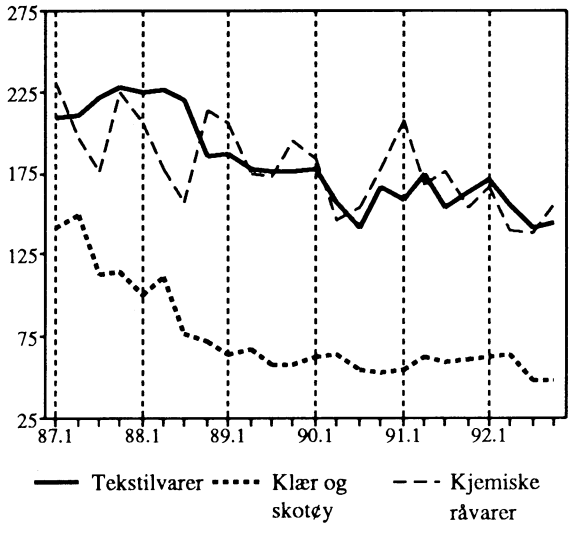

BYGG SATT IGANG
Antall boliger i tusen. Sesongjustert

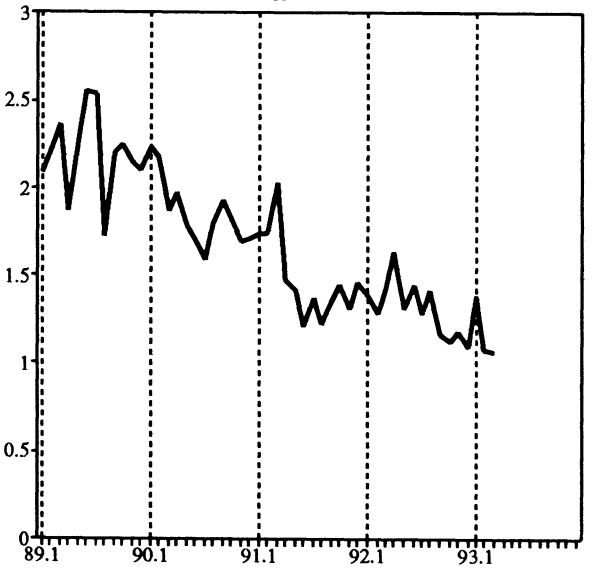

BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall oppføringslån fra Husbanken i 1000.
Sesongjustert

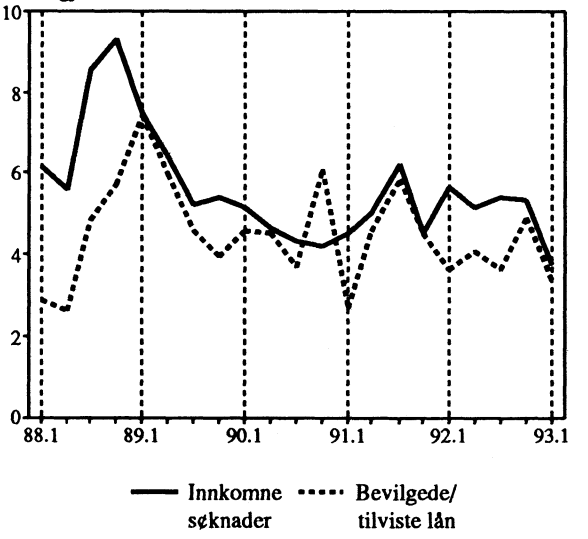

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

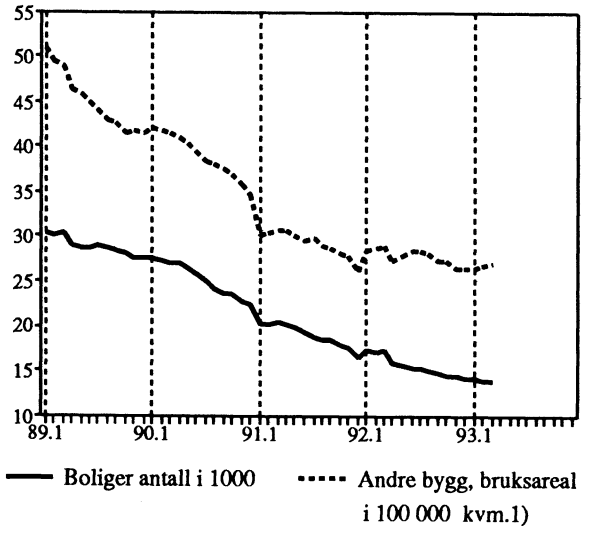

1) Utenom jordbr., skogbr. og fiske. Over 30 kvm bruksareal

BYGG SATT IGANG
Bruksareal i tusen kvm. Sesongjustert.

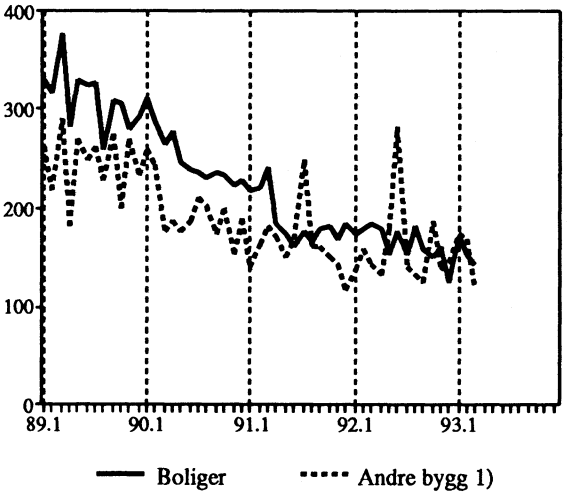

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 30 kvm. bruksareal.

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordretilgang. Verdiindeks . Sesongjustert. 1. kv. 1992=100

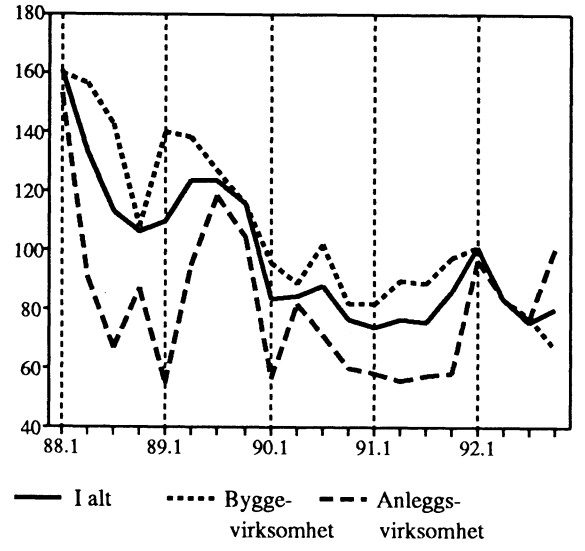

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordrereserve. Verdiindeks. Sesongjustert. 1.kv. 1992=100

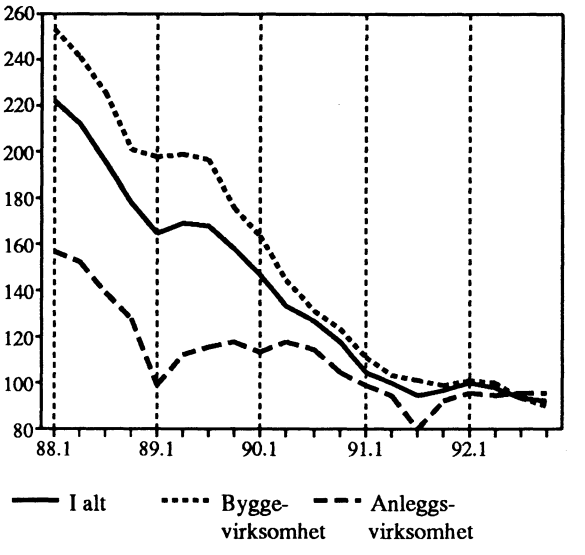

ARBEIDSLEDIGE, 1000 PERSONER
Sesongjusterte månedstall

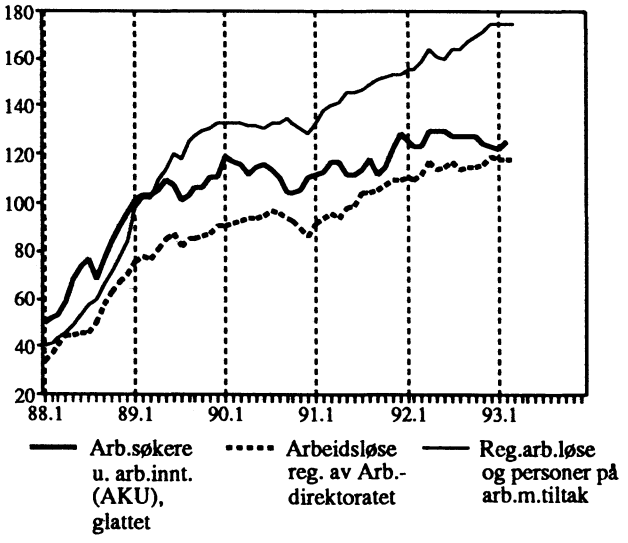

Kilde: SSB.

ARBEIDSSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFLG. ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN
1987=100. Sesongjusterte og glattede månedstall

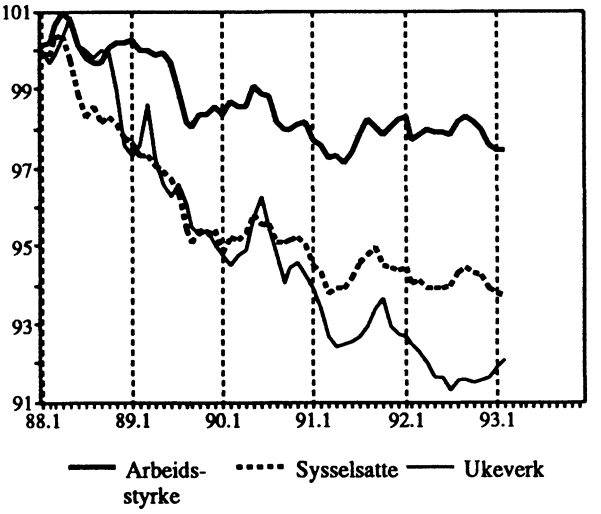

Kilde: SSB.

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRI
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

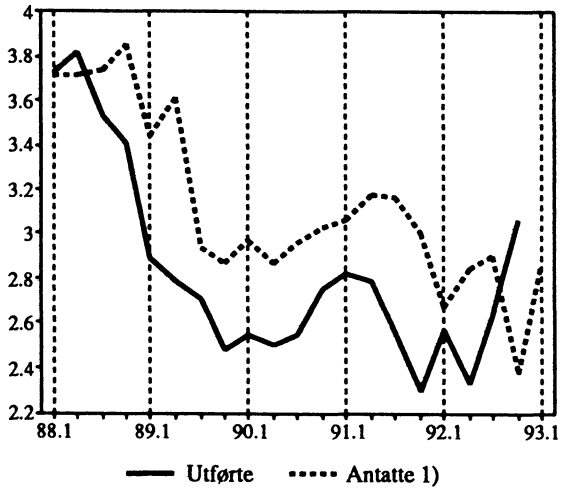

1) Anslag gitt i samme kvartal.

DETALJOMSETNING
Sesongjustert volumindeks. 1990=100

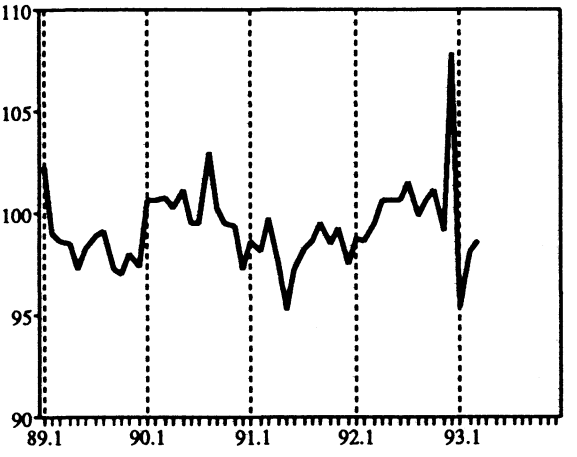

REGISTRERTE NYE PERSONBILER
1000 stk. Sesongjustert.

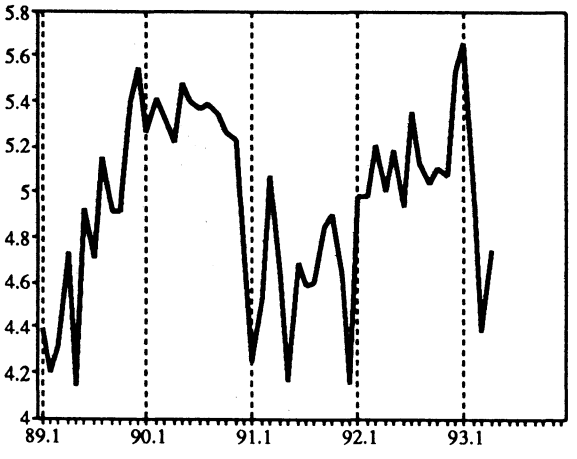

LØNNINGER
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år før.

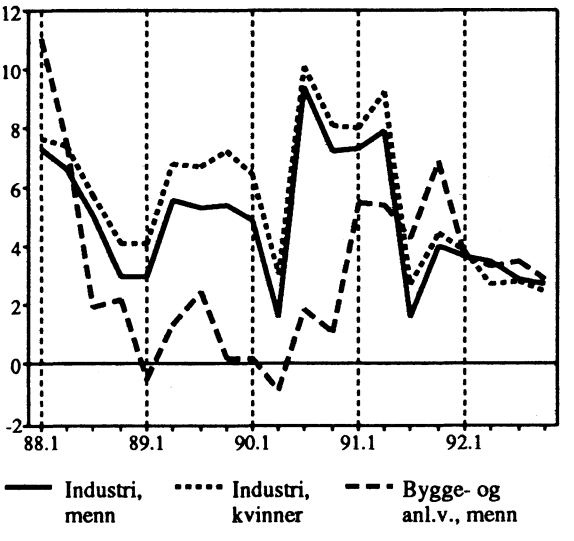

INNENLANDSKE PRISER
Prosent endring fra ett år tidligere

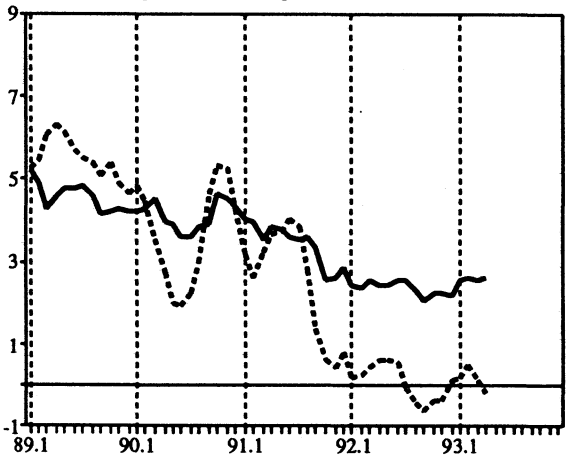

Konsumprisindeksen ····· Engrosprisindeksen

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1)
Prosent endring fra ett år tidligere.

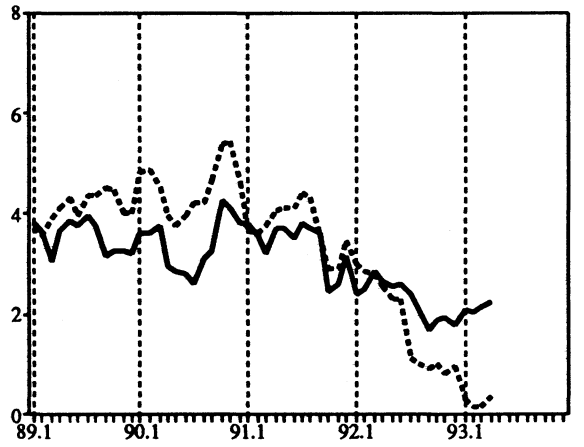

Iflg. konsumprisindeks ····· Iflg. engrosprisindeks

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer til konsum.

NOMINELL RENTE PÅ TRE-MÅNEDERS PLASSERINGER
Prosent

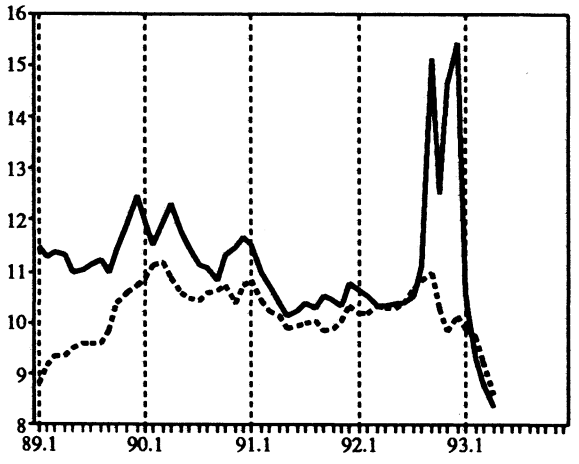

Eurokronemarkedet ····· Kurvrente/ECU

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

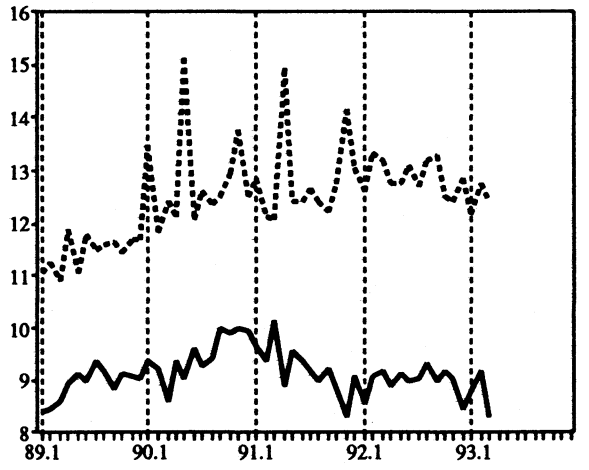

Eksport u. skip, plattf. og råolje ····· Import u. skip og plattformer

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Prisindekser (enhetspriser). 1988=100

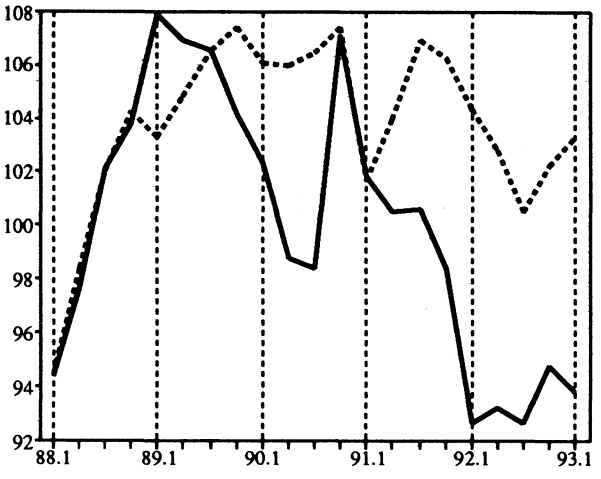

Eksport u. skip, plattf., olje og gass ····· Import u. skip, plattformer og råolje

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Sesongjustert volumindeks. 1988=100

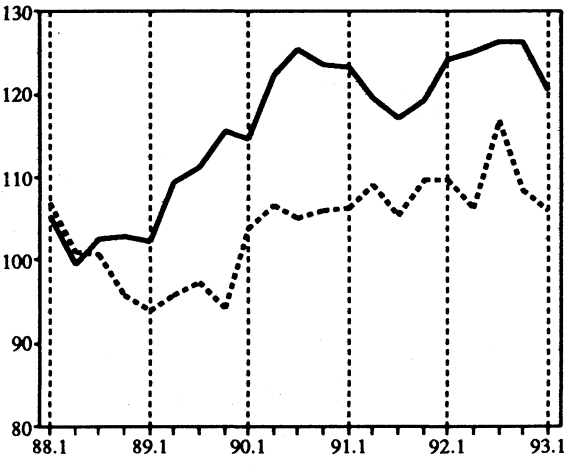

Eksport u. skip, pl.f., olje og gass ····· Import u. skip, plattf. og råolje

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C1: BRUTTONASJONALPRODUKT
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose	1994 prognose
Danmark	0,3	1,2	0,8	1,7	1,2	1,2	2,1	2,4
Frankrike	2,3	4,5	4,1	2,2	1,2	1,9	1,6	2,8
Italia	3,1	4,1	2,9	2,2	1,4	1,2	0,8	1,7
Japan	4,1	6,2	4,7	5,2	4,4	1,8	2,3	3,1
USA	3,1	3,9	2,5	0,8	-1,2	1,8	2,4	3,1
Storbritannia	4,8	4,4	2,1	0,5	-2,2	-1,0	1,3	2,4
Sverige	2,8	2,3	2,3	0,4	-1,4	-1,2	-1,4	1,3
Tyskland[1)]	1,3	3,6	3,3	4,8	3,7	1,4	1,2	2,9
Norge	2,0	-0,5	0,6	1,8	1,9	2,9	0,5	3,7

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C2: PRIVAT KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose	1994 prognose
Danmark	-1,5	-1,0	-0,4	0,4	2,3	1,8	2,1	2,7
Frankrike	2,9	3,3	3,3	2,9	1,5	1,6	1,9	2,6
Italia	4,2	4,2	3,5	2,8	2,8	2,0	0,5	1,3
Japan	4,2	5,2	4,3	4,2	2,7	2,1	2,2	3,2
USA	2,8	3,6	1,9	1,2	-0,6	2,0	2,0	2,5
Storbritannia	5,5	7,4	3,3	0,7	-2,1	-0,3	0,7	1,6
Sverige	4,6	2,5	1,4	-0,2	1,2	-2,2	-2,4	-0,1
Tyskland[1)]	3,3	2,5	3,0	5,3	3,6	1,4	1,2	2,2
Norge	-1,0	-2,8	-2,8	2,9	-0,3	1,5	2,0	3,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C3: OFFENTLIG KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose	1994 prognose
Danmark	2,5	0,9	-0,3	-1,0	-1,2	0,8	0,5	0,2
Frankrike	2,8	3,4	0,3	1,9	2,9	2,1	1,9	2,0
Italia	3,4	2,8	0,8	1,3	1,7	0,9	-0,1	0,6
Japan	0,4	2,2	2,0	1,9	3,4	1,9	2,7	2,9
USA	3,0	0,6	2,0	2,8	1,2	-0,5	-0,8	-1,0
Storbritannia	1,2	0,6	0,9	3,2	2,8	0,8	1,4	1,5
Sverige	1,0	0,6	1,9	2,1	1,0	-0,1	-0,7	-0,4
Tyskland[1)]	1,5	2,2	-1,7	2,4	0,5	3,0	0,6	1,2
Norge	4,0	0,5	2,6	2,0	2,3	2,7	1,0	1,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C4: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose	1994 prognose
Danmark	-3,8	-6,6	-0,6	-0,5	-3,2	-5,9	2,5	5,2
Frankrike	4,8	9,6	7,0	2,9	-1,2	-1,1	-0,2	3,1
Italia	5,0	6,9	4,3	3,3	0,9	0,1	0,0	3,4
Japan	9,6	11,9	9,3	9,5	3,4	-0,2	2,6	2,7
USA[1)]	-0,5	4,2	0,1	-2,8	-8,5	4,8	7,0	10,0
Storbritannia	9,6	14,2	7,2	-3,1	-9,9	-3,0	-0,6	2,0
Sverige	7,6	6,0	11,6	-0,9	-7,3	-7,1	-8,0	-0,6
Tyskland[2)]	2,1	4,6	6,5	8,7	6,5	3,2	1,0	4,7
Norge	-2,1	1,6	-3,9	-26,6	1,0	5,6	11,6	6,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Private bruttoinvesteringer. [2] Samlet Tyskland fra 1992.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose	1994 prognose
Danmark	5,1	7,8	5,0	8,0	6,0	3,9	4,0	4,2
Frankrike	3,1	8,1	10,2	5,5	3,6	5,9	3,9	5,8
Italia	4,7	5,4	8,8	7,8	-0,8	4,8	6,1	5,9
Japan	0,1	7,0	9,0	7,3	5,2	4,0	3,1	5,5
USA	10,5	15,8	11,9	8,1	5,8	5,1	5,1	7,4
Storbritannia	5,6	-0,1	3,8	4,9	0,3	3,2	5,8	6,9
Sverige	3,9	3,0	3,0	1,5	-2,8	1,1	3,6	5,8
Tyskland[1)]	0,5	5,6	11,9	11,7	12,7	-1,0	3,1	4,6
Norge	1,2	5,5	10,7	8,1	6,3	6,1	1,4	5,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose	1994 prognose
Danmark	-2,0	1,5	4,4	2,1	3,9	2,1	4,0	5,2
Frankrike	7,7	8,6	8,2	6,5	2,9	2,1	3,7	5,2
Italia	9,1	6,8	7,6	7,9	2,9	6,8	3,5	4,5
Japan	7,8	18,7	17,6	8,6	-4,6	0	3,0	5,7
USA	4,6	3,7	3,8	3,0	-0,1	8,4	5,9	7,3
Storbritannia	7,8	12,2	7,4	1,0	-3,1	6,2	4,0	5,4
Sverige	7,2	4,7	7,1	1,5	-6,3	-1,7	0,6	3,4
Tyskland[)1]	3,9	5,6	8,8	12,4	12,1	2,4	2,8	4,1
Norge	-7,3	-1,7	0,9	2,3	1,3	1,0	2,6	3,4

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C7: PRIVAT KONSUM
Prosentvis prisendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose	1994 prognose
Danmark	4,6	4,0	5,0	2,1	2,4	2,1	1,6	1,8
Frankrike	3,2	2,7	3,5	3,0	3,1	2,9	2,4	2,2
Italia	5,3	5,7	6,3	6,2	6,7	5,4	6,0	5,3
Japan	0,2	-0,1	1,8	2,6	2,6	2,1	1,5	1,7
USA	4,2	4,2	4,9	5,2	4,3	3,0	2,5	2,3
Storbritannia	4,3	5,1	5,9	5,3	7,2	5,4	5,2	4,2
Sverige	5,3	6,0	6,9	9,7	10,2	2,4	3,6	2,2
Tyskland[1)]	0,6	1,3	3,1	2,7	3,6	4,8	4,1	3,0
Norge	7,9	6,2	4,3	5,1	3,7	2,5	2,0	1,5

Kilde:Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C8: ARBEIDSLEDIGHET
I prosent av den totale arbeidsstyrken[1].

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 anslag	1993 prognose	1994 prognose
Danmark	8,0	8,6	9,3	9,5	10,4	11,0	11,0	10,6
Frankrike	10,5	10,0	9,4	9,0	9,6	10,3	10,8	10,8
Italia	10,9	11,0	10,9	10,3	9,9	11,0	11,3	11,4
Japan	2,8	2,5	2,3	2,1	2,1	2,2	2,3	2,4
USA[2]	6,1	5,4	5,2	5,4	6,6	7,4	7,3	6,9
Storbritannia	10,3	8,6	7,1	6,8	8,7	10,1	10,8	10,5
Sverige	1,9	1,6	1,4	1,5	2,7	5,0	6,5	6,8
Tyskland[2) 3)]	6,2	6,2	5,5	4,9	4,3	7,6	8,3	8,1
Norge	2,1	3,2	4,9	5,2	5,5	6,2	6,6	6,2

Kilde:Historiske tall for Norge: AKU-tall fra Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Alle land unntatt Danmark følger ILO-definisjon av ledighet. [2] Unntatt militære styrker. [3] Samlet Tyskland fra 1992.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D1: SVERIGE

		1990	1991	1992	1992/93					
					Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	99	101	97	95	94	92	93	..	..
Arbeidsløshetsprosent		1,6	2,9	5,2	5,7	5,9	6,0	7,5	7,3	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang [1]	1985=100	135	126	122	121	113	138	117	..	..
Konsumpriser	1985=100	135,1	147,8	151,1	152,9	152,2	152,8	156,7	157,1	157,9

[1] Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL D2. DANMARK

		1990	1991	1992	1992/93					
					Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Sesongjusterte tall:										
Salgsvolum, industrien	1985=100	109	112	113	116	112	106	105	..	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	100	102	100	101	102	100	101	100	101
Arbeidsløshetsprosent		9,5	10,4	11,2	11,3	11,3	11,5	11,7	12,0	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang[1]	1985=100	123	129	125	139	119	122	126	..	..
Konsumprisindeks	1985=100	121,2	124,1	126,7	127,3	127,2	127,5	127,2	127,0	127,3

[1] Tilgang på nye ordrer i investeringsvareindustrien.

TABELL D3: STORBRITANNIA

		1990	1991	1992	1992/93					
					Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1985=100	118,7	112,4	111,2	111,1	111,4	110,7	111,1	112,0	..
Ordretilgang [1]	1985=100	112	100	99	81	108	105	108	87	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	120,4	119,5	120,3	121,2	121,5	121,5	120,1	122,7	123,0
Arbeidsløshetsprosent		5,8	8,1	9,8	10,1	10,1	10,3	10,5	10,6	10,5
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1985=100	133,4	141,3	146,8	148,1	148,5	148,3	147,7	146,3	147,2

[1] Volumet av tilgangen på nye ordrer til verstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL D4: TYSKLAND (VEST)

		1990	1991	1992	1992/93					
					Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	117	121	118	116	113	110	110	109	..
Ordretilgang[1]	1985=100	133	138	130	122	118	113	122	..	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	123	131	128	127	129	131	123	..	..
Arbeidsløshetsprosent		7,1	6,3	6,7	7,0	7,2	7,3	7,5	7,7	..
Konsumpriser	1985=100	107,0	110,7	115,1	116,4	116,9	117,1	117,9	118,3	119,0

[1] Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D5: FRANKRIKE

		1990	1991	1992	1992/93					
					Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	113	113	113	114	115	110	108	109	..
Arbeidsløshetsprosent		9,0	9,4	10,2	10,3	10,4	10,5	10,5	10,5	10,6
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1985=100	116,4	120,2	123,0	123,3	123,7	123,8	123,8	124,3	124,7

TABELL D6: USA

		1990	1991	1992	1992/93					
					Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	115,6	113,4	115,0	115,8	116,2	117,1	117,6	118,4	..
Ordretilgang[1]	Mrd. dollar	123,1	117,1	122,0	125,3	123,3	135,2	132,1	135,3	..
Detaljomsetningsvolum[2]	Mrd. dollar	136,1	133,4	139,2	142,4	142,0	143,7	143,4	143,2	..
Arbeidsløshetsprosent		5,5	6,7	7,4	7,4	7,3	7,3	7,1	7,0	7,0
Konsumprisindeks	1985=100	121,6	126,7	130,5	131,8	132,1	132,2	132,8	133,3	..

[1] Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.
[2] I 1987-priser.

TABELL D7: JAPAN

		1990	1991	1992	1992/93					
					Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon[1]	1985=100	125,6	128,2	120,4	123,0	119,4	116,8	115,4	115,1	117,2
Ordretilgang[2]	Mrd. yen	1627	1682	1533	1849	1236	1401	1358	145,3	..
Arbeidsløshetsprosent		2,1	2,1	2,2	2,2	2,3	2,3	2,4	2,3	..
Konsumpriser	1985=100	107,0	110,5	112,3	112,6	112,1	112,5	112,9	113,0	113,4

[1] Industriproduksjon og gruvedrift.
[2] Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Nye forskningsrapporter

RAPPORTER

Statistisk sentralbyrå:
NATURRESSURSER OG MILJØ 1992
Rapporter 93/1, 1993. Sidetall 144.
ISBN 82-537-3844-7

Statistisk sentralbyrå utarbeider statistikk over miljøforhold og regnskaper for endel viktige naturressurser. Det utviklet også metoder og modeller for å analysere miljøforhold og naturressurser i sammenheng med øvrig samfunnsutvikling. Publikasjonen Naturressurser og miljø gir en årlig oversikt over dette arbeidet.

Naturressurser og miljø 1992 inneholder oppdatert ressursregnskap for energi og utslippsregnskap for luft, samt resultater fra analyser basert på disse regnskapene. Videre presenteres oversikter over fiske og fangst, jordbruksforurensninger, skogskader, kommunale avløpsrenseanlegg og avfall. Rapporten innledes med et kapittel om nasjonalformuen.

Førstekonsulent Per Schøning har vært redaktør for publikasjonen, som er et samarbeidsprosjekt mellom Seksjon for ressursregnskap og miljø, Avdeling for økonomisk statistikk og Seksjon for ressurs- og miljøanalyser, Forskningsavdelingen.

DISCUSSION PAPER

Geir B. Asheim og Kjell Arne Brekke:
SUSTAINABILITY WHEN RESOURCE MANAGEMENT HAS STOCHASTIC CONSEQUENCES
Discussion Paper no. 86, 1993. Sidetall 32.

Sustainability is usually defined as a requirement to each generation to manage the resource base such that the average quality of life that it ensures itself can be shared by all future generations. When the consequences of each generation's management of the resource base are not deterministic, this definition can, however, not be used. The purpose of this note is to present a characterization of the usual definition of sustainability that can be extended to, and hence provides a definition in, the case with risk. The properties of this proposed definition in the case with risk are investigated.

Olav Bjerkholt og Yu Zhu:
LIVING CONDITIONS OF URBAN CHINESE HOUSEHOLDS AROUND 1990
Discussion Paper no. 87, 1993. Sidetall 61.

This paper presents selected information from the Urban Household Survey (UHS) conducted by the State Statistical Bureau of China for the two provinces Sichuan and Liaoning for 1986-90. The UHS is a comprehensive survey of urban households from cities all over China, based on household records of income and outlays for the complete year in addition to socio-demographic background variables, quality of dwellings, inventory of durables, etc. The survey includes consumption and income data which allow comparison between the Chinese urban living standard and other countries, as well as assessment of the income inequality in the Chinese society. Through the survey data the aftereffects of the Cultural Revolution can also be traced.

Rolf Aaberge:
THEORETICAL FOUNDATIONS OF LORENZ CURVE ORDERINGS
Discussion Paper no. 88, 1993. Sidetall 42.

This paper is concerned with dirstributions of income and the ordering of related Lorenz curves. By introducing appropriate preference relations over the set of Lorenz curves two alternative theories for Lorenz curve orderings are proposed. Moreover, the Gini coefficient is recognized to be rationalizable under both theories. As a result, a complete axiomatization of the Gini coefficient is obtained. The paper also introduces various criteria of Lorenz dominance and examines their relationship to the welfare functions representing the proposed preference relations over Lorenz curves. The derived dominance results provide, as a special case, an alternative to Rawls (relative) leximin criterion as the most inequality averse criterion for judging between Lorenz curves.

NOTATER

Jing Li:
THE POTENTIAL OF NORWEGIAN OFFICIAL CONSUMPTION STATISTICS IN MARKETING RESEARCH
Notater 93/4, 1993. Sidetall 37.

The main intention of this paper is to facilitate and promote the application of secondary consumption data in marketing research activities. To serve this purpose, a comparision of the Norwegian consumption statistics from the National Accounts and Household Expenditure Surveys is carried out. It deals with the consumption data at the most detailed level from the period 1973-1985. Apart from presenting the empirical results of the comparision, effort is also made to evaluate the quality of the two sets of statistics, and to explain the discrepancies between them.

REPRINTS

Bjart Holtsmark og Kyrre Aamdal:
MAKROØKONOMISKE KONSEKVENSER AV BEFOLKNINGSUTVIKLINGA
Reprints no. 62, 1993.
ISSN 0333-2306. ISSN 0800-7500

Reprints from Nov. 1992:1. Trygghet - verdighet - omsorg.

T.Ø. Kobila:
AN APPLICATION OF REFLECTED DIFFUSIONS OF THE PROBLEM OF CHOOSING BETWEEN HYDRO AND THERMAL POWER GENERATION
Reprints no. 63, 1993
ISSN 0304-4149. ISSN 0800-7500

Reprint from Stochastic processes and their applications (44 (1993) 117-139). Elsevier Science Publishers B.V., North-Holland, 1993.

Forskningsavdelingen i SSB ble opprettet i 1950. Avdelingen har ca. 110 ansatte (mai 1993). Avdelingens budsjett for 1993 er på ca. 36,5 mill. kr. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer.

Forskningsavdelingen er delt i 4 seksjoner med følgende hovedarbeidsområder:

- o Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
  - * Offentlig økonomi, skatt
  - * Arbeidskraft og utdanning
  - * Regional analyse
- o Seksjon for ressurs- og miljøanalyser
  - * Miljøøkonomi
  - * Petroleumsøkonomi
  - * Energiforsyning
- o Seksjon for økonomisk analyse
  - * Konjunktur- og makroøkonomiske analyser
  - * Makroøkonomiske modeller
  - * Likevektsmodeller
- o Seksjon for mikroøkonometri
  - * Fordelingsanalyser, arbeidstilbud
  - * Konsumentatferd
  - * Bedrifters produktivitetsutvikling

Organisasjonskart:

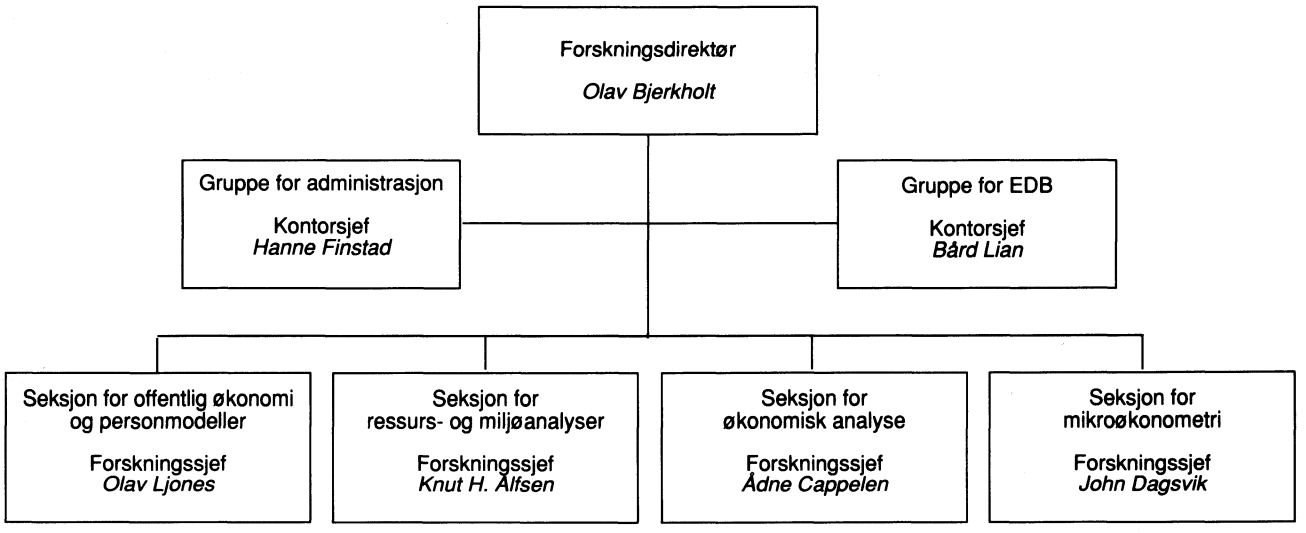

BLAD I POSTABONNEMENT

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 9 nummer pr. år. Prisen for et årsabonnement er kr. 310,–, løssalgspris Nr. 1 kr. 60,–, ellers kr. 50,–. Forespørsler om abonnement kan rettes til Statistisk sentralbyrå, Salg- og abonnementservice. Publikasjonen utgis i kommisjon hos Akademika – Avdeling for offentlige publikasjoner, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf. 22 86 45 00. Telefax: 22 86 49 73

Trykk: Falch Hurtigtrykk, Oslo

ISBN 82-537-3840-4
ISSN 0800-4110